

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ชูชาติ อินทพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2550

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ชูชาติ อินทพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรเล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณ ดังรายนามที่จะกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ประธานที่ปรึกษาปริญญาบัตร รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการที่ปรึกษาปริญญาบัตร และกรรมการคุมสอบปริญญาบัตร ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สุรศักดิ์ จันทน์สาร ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ นายกิตติพงษ์ ไทยเจริญกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามด้านวัฒนธรรมทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่

ขอขอบพระคุณผู้สืบทอดทางด้านวัฒนธรรมดนตรีชาวลำหู่ทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญแก่ผู้วิจัย จึงขอยกย่องบรรพชนชาวลำหู่ที่ยังคงอนุรักษ์ วัฒนธรรมประเพณีไว้ให้แก่ชนรุ่นหลัง ได้สืบทอดเจตนารมณ์สืบไป

ขอขอบคุณนางสาวจุฬาลักษณ์ รัตนโยธิน นางสาวจุฑาศิริ ยอดพิเศษ นางสาวนพมาศ ศรีตะลหุทัย นางสาวศิริลักษณ์ เจริญมงคลกิจ นางสาวเพ็ญพิชา สว่างวาริสกุล นายประชากร สอนสกุล นายคชาหัสดี นवलพลกรัง นายชินวัฒน์ หงษ์อัมพร นายบุญโชค ไชยชาติ นายสิริวุฒิ โมพิมาย นางสาวศรีวิภา พงศ์ปัญญาพร นายไกรสร สีหะไกร นายพิรุฬ สุภาพ นายปิยวิทย์ อุบลสถิตย์ นายนพแก้วรัตนปรีชา และคณะเพื่อน ๆ สาขาดุริยางคศาสตร์ รุ่น 12 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเป็นกำลังแรงใจในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ นายสำลี อินทพงษ์ (บิดา) นางจันทร์แรม อินทพงษ์ (มารดา) ซึ่งได้อบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ให้ความรักความเมตตา ความอบอุ่น เป็นกำลังแรงใจในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนสนับสนุนทุนการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยเกิดสติปัญญาและประสบผลสำเร็จ

ชูชาติ อินทพงษ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ล้านนา.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิเคราะห์บทเพลง.....	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	18
ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล.....	18
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม.....	20
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	21
ขั้นศึกษาข้อมูล.....	21
ขั้นสรุป.....	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	24
สภาพทั่วไปของหมู่บ้านสัมป่อย.....	24
ประวัติหมู่บ้านสัมป่อย.....	24
สภาพภูมิศาสตร์.....	24
สภาพสังคม.....	28
การแต่งกาย.....	30
การประกอบอาชีพ.....	33
การศึกษา.....	34
สาธารณสุขโลก.....	34
สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี.....	36
ประวัติความเป็นมาของดนตรี.....	36
เครื่องดนตรี.....	36
ประเภทเครื่องดีด.....	36
ตั้ง.....	36
ฮะถ่า.....	41
ประเภทเครื่องเป่า.....	42
หน่อสี.....	42
หน่อกู่มา.....	47
วิธีการบรรเลง.....	50
ตั้ง.....	50
ฮะถ่า.....	51
หน่อสี.....	52
หน่อกู่มา.....	53
การตีปทอด.....	54
นักดนตรี.....	55

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 (ต่อ)	หน้า
บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี.....	64
ดนตรีประกอบพิธีกรรม.....	64
พิธีฉลองปีใหม่.....	64
พิธีกินข้าวใหม่.....	69
พิธีเลี้ยงผี.....	70
พิธีขึ้นบ้านใหม่.....	71
พิธีงานศพ.....	72
ดนตรีเพื่อความบันเทิง.....	73
ประกอบการเดินรำ.....	73
การเกี่ยวพาราตี.....	76
บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมูบ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	
บทเพลง.....	77
เพลงประกอบพิธีกรรม.....	77
เพลงหน่อกล้วยมาเมอะ.....	77
เพลงประกอบพิธีศพ.....	80
เพลงฮ้อนทูชี.....	80
เพลงประกอบการเดินรำ.....	84
เพลงโอทิม้า.....	84
เพลงเดาะจ้าง.....	90
เพลงมาเฮ่โดตี้.....	96
เพลงโป๊ะจ้าง.....	100
เพลงเกี่ยวพาราตี.....	105
เพลงจินนอจฮอ.....	105
เพลงอ๊ะถ่าเมอะ.....	108
เพลงบรรเลง.....	113
เพลงตั้งเมอะ.....	113

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	118
	จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	118
	ขอบเขตของการวิจัย.....	118
	วิธีดำเนินการศึกษา.....	118
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
	สรุปผลการศึกษาวิจัย	119
	อภิปรายผล.....	127
	ข้อเสนอแนะ.....	128
	บรรณานุกรม.....	129
	ประวัติผู้วิจัย.....	133

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนที่การเดินทาง	25
2 บ้านของล่าหู่ หมู่บ้านสัมปอย	25
3 บ้านของล่าหู่หมู่บ้านสัมปอย	26
4 บริเวณชานนอกบ้าน	26
5 เต้าไฟกลางห้อง	27
6 การแต่งกายชายชาวมูเซอ	30
7 การแต่งกายของหญิงมูเซอ	31
8 การแต่งกายของหญิงในวันปีใหม่	32
9 การแต่งกายของเด็กหญิง	32
10 การแต่งกายของเด็กชาย	33
11 แฝงโซล่าเซลล์	34
12 ประปาภูเขา	35
13 รถโดยสารภายในหมู่บ้าน	35
14 ตุง	36
15 กลองเสียง (ด้านหน้า)	37
16 กลองเสียง (ด้านข้าง)	37
17 กลองเสียง (ด้านหลัง)	38
18 สาย	39
19 ลูกบิด	39
20 ส่วนหัว (ด้านข้าง)	40
21 เขาสัตว์ ใช้ในการติด	40
22 อ๊ะถ่า	41
23 ชื่อ๊ะถ่า	42
24 หน่อสี	42
25 เต้าหน่อสี	43
26 รูด้านล่างของเต้าหน่อสี	44
27 ท่อเป่าหน่อสี	44
28 ส่วนหัวของหน่อสี	45
29 กลองเสียง	45

ภาพประกอบ	หน้า	
30	รูตั้งเสียง	46
31	หน่อぐม่า	47
32	เต้าหน่อぐม่า	48
33	กล่องเสียง	49
34	น้ำเต้าที่ปลายท่อ	49
35	รูตั้งเสียง	50
36	การบรรเลงตั้ง	50
37	การบรรเลงอีถ่า	51
38	การบรรเลงหน่อสี่	52
39	การนั่งบรรเลงหน่อぐม่า	53
40	การเดินบรรเลงหน่อぐม่า	53
41	นักดนตรี	55
42	นักดนตรี	57
43	นักดนตรี	59
44	นักดนตรี	61
45	นักดนตรี	63
46	ข้าวปุ้น	64
47	ครกที่ใช้ตำข้าวปุ้น	65
48	การแต่งกายของเด็กในช่วงการฉลองปีใหม่	65
49	เด็กสนุกกับการจุดประทัด	66
50	พิธี “ได้เตี้ย” บูชาผีในเช้าวันปีใหม่	66
51	หน่อぐม่านำขบวนเข้าสู่ลานจะคี	67
52	ตะกร้าของไหว้	67
53	พิธีบูชาเทพเจ้าในลานจะคี	68
54	หน่อぐม่าบรรเลงรอบลานจะคี	68
55	การไหว้ขอพรบิคมารดาและผู้อาวุโส	69
56	การประกอบพิธีเลี้ยงผี	71
57	หน่อぐม่าบรรเลงประกอบพิธีกรรม	71
58	การเดินบนบ้านฉลองการขึ้นบ้านใหม่	72

ภาพประกอบ	หน้า
59 การถอดซุ้มผีเพื่อไม่ให้ผีตาม	73
60 แร้วตัดจะติดที่บนประตูทางเข้าบ้าน ป้องกันผี	73
61 จะคี่ก้อ	73
62 ล่าหู่เตรียมตัวที่จะเข้าลานจะคี่	74
63 การเดินจะคี่ของฝ่ายหญิง	74
64 การเดินจะคี่ของฝ่ายชาย	75
65 ซุ้มวางเครื่องดนตรีและที่นั่งพักของนักดนตรี	75

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา
อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

บทคัดย่อ
ของ
ชูชาติ อินทพงษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยคดีวิทยา
พฤษภาคม 2550

ชูชาติ อินทพงษ์. (2550). **วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมูบ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. ปรินญาณินพนธ์ ศป.ม. (มานุษยวิทยามหาวิทยาลัย)** กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ, รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมูบ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก โดยตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้ คือ ศึกษาสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ และศึกษาบทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมูบ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่หรือมูเซอ ตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ตามไหล่เขาและเชิงเขา แต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่า ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และค้าขาย

เครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ สามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องดีด ได้แก่ ตึง (พิณ) และอ๊ะถ่า (จ้องหน่อง) เครื่องเป่า ได้แก่ หน่อกุ่มมา (แคนหัวน้ำเต้า) หน่อลี (แคนหัวไม้ไผ่)

โอกาสในการบรรเลง คือ ใช้ประกอบพิธีกรรม ในงานปีใหม่ กินข้าวใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ พิธีเลี้ยงผี และเพื่อความบันเทิง การเต้นจะคี การเกี่ยวพาราตี และการบรรเลงทั่วไป

บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เพลงบรรเลง และเพลงร้อง ใช้ประกอบพิธีกรรมและเพื่อความบันเทิง จากการศึกษาดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงทั้งหมด 9 เพลง โดยสรุปรูปแบบของบทเพลงเป็นเพลงทำนองเดียว มีการแปรทำนอง และลักษณะการพำพรธนา กลุ่มเสียงเป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงหลากหลาย คือ มีกลุ่มเสียงแบบ 4 เสียง 5 เสียงและ 7 เสียง จังหวะที่พบเมื่อเทียบกับวิธีบันทึกทางสากล คือ ♩=56, ♩=62, ♩=87, ♩=100, ♩=115, ♩=122 หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมในการบรรเลง

ปัจจุบันวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในสังคมปัจจุบัน แต่เนื่องจากภายในหมู่บ้านมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น จึงมีการรับวัฒนธรรมเข้ามาในหมู่บ้าน สภาพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์จึงลดบทบาทลง

THE MUSICAL CULTURE OF THE RACE OF LAHHU TRIBE PEOPLE
AT SOM POI VILLAGE, TAMBON DANN MAE LA-MAO,
AMPHUR MAE SOD, TAK PROVINCE

AN ABTRACT
BY
CHUCHART INTAPHOG

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Fine Arts degree in Ethnomusicology
at Srinakharinwirot University

May 2007

Chuchart Intaphong. (2007). The musical culture of the race of Lahhu tribe people at Som Poi Village, Tambon Dann Mae La-mao, Amphur Mae Sod, Tak Province. Master Thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School. Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof. Dr. Chalermpon Ngamsutti, Associate Professor Dr. Manop Visuthipat.

The purpose of this qualitative research is to study musical culture of the race of Lahhu tribe people at Som Poi Village, Tambon Dann Mae La-mao, Amphur Mae Sod, Tak Province. The objectives of this research are to study the conditions and roles of musical culture of Lahhu tribe. In addition, the research is to study about songs of Lahhu tribe at Som Poi Village, Tambon Mae La-Mao, Amphur Mae Sod, Tak Province.

The result of this study found that the “Lahhu” tribe or “Moosur” settle down on hill and foothill. They wear their own traditional costumes. Farming, gardening, breeding animals and trading are the ways they earn for livings.

The musical instruments of Lahhu are separated into 2 categories: 1) String Instruments such as Teung (Pinn) and Ahthar (Jong Nhong) and Wind Instruemtns such as Nhor Gu Ma (Cann Hua Num Tao) and Nhor Su (Cann Hua Mai Pai)

Lahhu music is played in different ritual ceremonies as New Year Party, Kin Kao Mai, Keun Bann Mai, Leang Pee ceremony, and also for entertaining such as Ja Keu Dance, Kioew Pa Ra See and for music performing.

Songs of Lahhu are divided into 2 types; 1) Instrumental Music and 2) Vocal Music played both in ritual ceremonies and entertainments. According to the study of Lahhu tribe music, the researcher studies nine songs and summarizes their patterns that they are composed in single melody, changed in tone, and described in lyrics. Their ranges of voice are varied. There are three modes or scales; four pitches, five pitches and seven pitches. Comparing to international recording standard, their tempos are ♩=56, ♩=62, ♩=87, ♩=100, ♩=115, ♩=122 or they can be changed depending on the surroundings in performance.

These days, musical culture of Lahhu tribe is kept remaining in its local life, but regional people in the village have socialized with outsiders more. So, they adopt other cultures which decrease their unique role, symbolization, and condition of Lahhu tribe music.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ดนตรีเป็นสิ่งที่มีมนุษยชาติสร้างสรรค์ขึ้น ด้วยอารมณ์สุนทรีย์ยะ ผสมผสานกับจินตนาการเพื่อสนองความต้องการด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงใจแก่นมนุษย์ ให้ความสุขสดชื่นรื่นรมย์และสิ่งที่สำคัญของดนตรีเป็นการแสดงออกของสังคมที่รับใช้ปัจเจกบุคคลและคนในสังคม บทบาทของดนตรีจึงมีความสำคัญกับศาสนา ความเชื่อ เศรษฐกิจ ระเบียบแบบแผนและการอบรมในสังคมอีกด้วย การก่อเกิดภาษาแห่งเสียงดนตรีนี้จึงเป็นภาษาสากลอันยิ่งใหญ่ที่ได้ปรากฏเป็นเครื่องสะท้อนชีวิตของมนุษย์ได้อีกทางหนึ่ง หากมองย้อนกลับไปถึงสมัยดึกดำบรรพ์ครั้งเมื่อสมัยที่การคมนาคมยังไม่เจริญ ครูคนแรกของมนุษย์แต่ละสังคมคือ ธรรมชาติ ซึ่งสอนทุกสิ่งทุกอย่างแก่นมนุษย์ ดนตรีเป็นการเลียนเสียงธรรมชาติและเครื่องดนตรีทั้งหลายก็เกิดจากความคิดและสติปัญญาที่ประดิษฐ์เลียนแบบธรรมชาติ มนุษยชาติทุกเผ่าพันธุ์ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าที่ล่าสัตว์หรือชนเผ่าที่มีอารยธรรม ต่างก็มีวัฒนธรรมทางดนตรีซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะองค์ประกอบทางสังคม และวัฒนธรรมของตน พัฒนาการทางดนตรีของชนเผ่าต่างๆจะสัมพันธ์กับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเผ่าเหล่านั้นด้วย (พูนพิศ อมาตยกุล. 2527 : 5)

มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาในโลก ย่อมมีดนตรีเป็นส่วนประกอบสำคัญประการหนึ่งในการดำรงชีวิต ระหว่างมนุษย์กับดนตรีมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันอย่างแยกไม่ออกมาตั้งแต่สมัยโบราณ ส่วนสำคัญที่เป็นต้นกำเนิดดนตรี คือธรรมชาติ และมนุษย์ก็ได้ปรุงแต่งเสียงที่เกิดจากธรรมชาตินี้ให้เป็นเสียงดนตรีที่มีความไพเราะ โดยสำคัญ (กาญจนา อินทรสุวานนท์. 2540 : 1)

ดนตรีมีบทบาทสำคัญต่อผู้คนในสังคม ดนตรีมิใช่เป็นเพียงความพอใจอันเป็นส่วนเกินที่มนุษย์แสวงหา เพื่อตกแต่งชีวิตให้วิจิตรและมีสีสันและดนตรีมิได้มีไว้เพียงเพื่อเป็นความสวยงาม ความไพเราะในแง่ของเสียงเท่านั้น แต่ดนตรีมีบทบาทแน่นอนและสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับเสื้อผ้า อาหาร และปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อกาดำรงอยู่ของมนุษย์ (ดุยฉวี พนมยงค์. 2539 : 6-9)

ลักษณะของดนตรีชาติเดียวกัน ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี ความรู้สึกนึกคิด และวัตถุ ที่เป็นสื่อแสดงออกซึ่งดนตรีของชุมชนแต่ละท้องถิ่น (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533 : 1-2) ดังนั้น วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการดนตรีจึงเป็นผลผลิตของมนุษย์ที่สร้างขึ้น โดยผ่านการคัดเลือกปรับปรุง และยึดถือสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งเป็นสิ่งที่สังคมหมู่คณะสร้างขึ้นเพื่อความดีงาม ความสามัคคีกลมเกลียวกันในชุมชน สู่การพัฒนาขึ้นเพื่อการอยู่

ร่วมกันให้เกิดสุข บรรดานักวัฒนธรรมทั้งหลายมักจะกล่าวตรงกันว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างที่ในสังคมมนุษย์สร้างขึ้นเป็นแบบแผนเพื่อการดำรงชีวิต ล้วนเป็นวัฒนธรรมของสังคมทั้งสิ้น เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์และความเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมอื่น”

วัฒนธรรมเป็นเรื่องว่าด้วยวิถีชีวิตของมนุษย์ในความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคม อีกทั้งยังเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นแบบแผนในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยนั้น (สุมิตร ปิติพัฒน์. 2544 : 66) วัฒนธรรมเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันในสังคมเดียวกันทำความตกลงกันว่า จะยึดระบบใดหนึ่ง พฤติกรรมใดบ้างที่จะถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและมีความหมายอย่างไร แนวความคิดใดจึงเหมาะสม ข้อตกลงเหล่านี้คือการกำหนดความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพื่อสมาชิกของสังคมจะได้เข้าใจตรงกันและยึดระบบเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เราอาจเรียกระบบที่สมาชิกในสังคมได้ตกลงในความหมายแล้วว่า ระบบสัญลักษณ์ ดังนั้นวัฒนธรรมก็คือระบบสัญลักษณ์ในสังคมมนุษย์ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาแล้ว จึงสอนให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ ฉะนั้นวัฒนธรรมจึงต้องมีการเรียนรู้และมีการถ่ายทอด เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์ก็รู้ว่าอะไรคือขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และส่วนใหญ่มนุษย์จะรู้ว่าอะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ ฉะนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมาก (อมรา พงศาพิชญ์. 2537 : 1-2)

มนุษยชาติมีความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ ซึ่งเป็นการกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติและมีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพภูมิศาสตร์ สภาพภูมิอากาศ พืชพันธุ์ธรรมชาติ ที่เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ การทำมาหากิน การแต่งกาย และเป็นพื้นฐานต่อแนวคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของมนุษย์แต่ละแห่งแต่ละเผ่าพันธุ์ และสะท้อนให้เห็นได้ถึงความเจริญก้าวหน้าในอดีตโดยพิจารณาจากปัจจุบัน ความแตกต่างกันในด้านชาติพันธุ์ มีผลถึงประสาทสัมผัสสความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรม มีผลด้านพฤติกรรมทั้งทางกาย ความคิดและพฤติกรรมทางสังคม การออกเสียงในภาษาพูดมีผลมาจากกระบวนการเปล่งเสียง และระบบประสาทการฟัง ซึ่งมนุษย์ในส่วนต่าง ๆ ของโลก แม้จะฟังในสิ่งเดียวกันก็ได้ยินไม่เหมือนกัน และแปลความไปคนละอย่างตามสภาพพื้นฐานของตน ตัวอย่างที่พอจะเห็นได้ก็คือ การที่คนตะวันออก ออกเสียงไ่ก่ขันต่างจากคนไทย ดังนั้นถึงแม้ระบบการเปล่งเสียงในภาษาที่เริ่มจากเส้นเสียงในลำคอ ช่องปาก ปุ่มเหงือก ไรฟัน เพดาน ลิ้น และริมฝีปาก จะมีเหมือน ๆ กัน แต่ก็มีวิธีการที่แตกต่างกัน รายละเอียดที่มีส่วนสัมพันธ์ลึกซึ้งกับโสตประสาท ทำให้ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารความหมายแตกต่างกันไปหลายตระกูล หลายเผ่า คนตริก็เช่นเดียวกัน เพราะธรรมชาติการได้ยินเสียงและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากธรรมชาติ ทำให้มนุษย์แต่ละเผ่าคิดสร้างดนตรีตามระบบเสียงธรรมชาติและแนวคิดของตนซึ่งล้วนมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อมนุษย์เท่าเทียมกันทั้งสิ้น (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533 : 126)

คำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” นี้บางครั้งคนไทยใช้คำว่า เชื้อชาติในภาษาพูดทั่วไป คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณีเดียวกัน และภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน ตัวอย่างของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ คือ กลุ่มคนจีน กลุ่มคนไทย กลุ่มคนเขมร กลุ่มคนลาว กลุ่มชนชาวเขา หรือชนกลุ่มน้อย ปัจจัยสำคัญในการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ความสำนึกของคนในกลุ่มนั้นว่ามีชาติพันธุ์ใด ปัจจัยด้านภาษาอย่างเดียว ไม่สามารถกำหนดชาติพันธุ์ได้ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญกว่า (อมรา พงศาพิชญ์. 2534 : 155)

ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ตามพื้นที่ที่ห่างไกลการคมนาคม บริเวณภูเขาสูงทางภาคเหนือ และบางจังหวัดในภาคกลางของไทย บางส่วนเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยนานแล้ว สืบเชื้อสายมาหลายชั่วอายุคน เช่น ขมุ ถิ่น ลัวะ และมูเซอ บางส่วนอพยพมาจากประเทศพม่าและลาว ได้แก่ แม่ว(ม้ง) อีเก้อ และเย้า เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ตามพื้นที่ห่างไกลการคมนาคม บริเวณภูเขาสูงทางเหนือ และบางจังหวัดในภาคกลางของประเทศไทย (สายเมือง วิริยศิริ. 2521 : 5-6)

ภาคเหนือเป็นภาคที่มีลักษณะภูมิประเทศแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด คือ เต็มไปด้วยภูเขามากมาย บริเวณภูเขาทางภาคเหนือของประเทศไทยประกอบด้วยภูเขาสูง ๆ สลับกับหุบเขาซึ่งเป็นที่ราบแคบ ภาคเหนือมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 170,106 ตารางกิโลเมตร หรือ 107,163,725 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 33.36 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ แยกเป็นส่วนการปกครอง 16 จังหวัด และ 104 อำเภอ ได้แก่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน น่าน อุตรดิตถ์ พิษณุโลก สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ แพร่ และอุทัยธานี (ขจักษ์ บุษย์พัฒน์. 2518 : 1)

ตามลักษณะของภูมิประเทศ ภาคเหนือยังแบ่งออกเป็นภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง สำหรับภาคเหนือตอนบนจะประกอบด้วยจังหวัด เชียงราย เชียงใหม่ น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และอุตรดิตถ์ ส่วนภาคเหนือตอนล่างประกอบด้วยจังหวัด พิษณุโลก สุโขทัย ตาก นครสวรรค์ พิจิตร กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี

สภาพภูมิประเทศทางภาคเหนือมีอิทธิพลอย่างมากต่อสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีของประชากรที่อยู่ในภาคนี้ มิเฉพาะแต่ประชากรในพื้นที่ราบเท่านั้น ยังมีอิทธิพลต่อชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่บนเขาสูงและตามที่ราบเชิงเขาอีกด้วย โดยเฉพาะพวกชาวเขาซึ่งวิถีชีวิตของพวกเขาดังขึ้นอยู่กับธรรมชาติแวดล้อมตั้งแต่เกิดจนตาย จึงกล่าวได้ว่า ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเชื่อของพวกชาวเขาดังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ (ขจักษ์ บุษย์พัฒน์. 2518 : 3)

จากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นภูเขาขวางกั้น ในตามแนวของดินแดนทำให้เป็นเครื่องขวางกั้น และดูเหมือนจะแบ่งแยกผู้คน ซึ่งมีความแตกต่างกันทางรูปแบบของวัฒนธรรมและพัฒนาการ

ทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้นผู้คนที่อาศัยอยู่บนภูเขาสูงโดยทั่วไป ก็มีวัฒนธรรมและสังคมที่แตกต่างจากเพื่อนบ้านของตนที่ตั้งหลังแหล่งอยู่ในเขตพื้นราบ (ปราณี วงษ์เทศ. 2525 : 114)

จากการสำรวจใน พ.ศ. 2528 และ พ.ศ. 2529 โดยสำนักงานโครงการพิเศษกระทรวงศึกษา พบว่า ประเทศไทยมีชาวเขาทั้งหมด 10 เผ่า อาศัยอยู่ในพื้นที่ 15 จังหวัดของภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณภาคเหนือตอนบนแถบจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และอาศัยในจังหวัดกาญจนบุรีเป็นบางส่วน ใน 10 เผ่านี้ มีชาวเขาเผ่าใหญ่ ๆ เพียง 6 เผ่าเท่านั้นที่ควรให้ความสนใจ และในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งทางกองสงเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ ร่วมกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ กำลังดำเนินการก็ให้ความสำคัญเกี่ยวข้องกับชาวเขา 6 เผ่า ซึ่งได้แก่ ม้ง(แม้ว) เย้า(เมี่ยน) อาข่า มูเซอ(ลาฮู) ลีซอ(ลีซู) และมูเซอ ชาวเขาทั้ง 6 เผ่านี้ชาวเขาเผ่าลาฮูหรือมูเซอ เป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิม โดยได้อนุรักษ์ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชาวลาฮูไว้อย่างเหนียวแน่นภายใต้กฎและประเพณีของชนเผ่าซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่ง ไม่ได้มีค่าเฉพาะสำหรับชาวลาฮูหรือมูเซอเองเท่านั้น แต่ในฐานะสมบัติทางวัฒนธรรมของโลกอีกด้วย ชาวลาฮูเป็นชนเผ่าที่มีภาษาพูดหลายภาษา เช่น ภาษามูเซอ มูเซอบางคนพูดภาษายูนานและภาษาพื้นเมืองของคนไทยทางภาคเหนือได้ด้วย ภาษาลาฮูหรือมูเซอเป็นภาษาที่ไม่มีตัวอักษร หรือระบบการเขียนเป็นของตนเองมาก่อนจึงไม่มีการจดบันทึกเรื่องเป็นหลักฐาน ทำให้การศึกษาเรื่องราวของชาวมูเซอ เป็นไปด้วยความลำบาก เพราะอาศัยแต่เพียงการจดจำตามที่มีผู้เล่าต่อกันมาเท่านั้น แต่ต่อมาภายหลังนักสอนศาสนาจากโลกตะวันตกได้ใช้อักษรโรมันสร้างระบบการเขียนภาษาลาฮูขึ้นมา โดยวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่พระคัมภีร์ไบเบิล (Bible) โดยใช้สื่อภาษาพื้นเมืองที่ถูกบันทึกด้วยภาษาโรมันได้ มูเซอเป็นเผ่าที่มีนิสัยขยัน อดทน ชอบสันโดษ รักสงบ ไม่ดุร้าย มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีความซื่อสัตย์ รักธรรมชาติ มีศีลธรรม เนื่องจากเป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ตามขุนเขาป่าที่ล้อมรอบไปด้วยธรรมชาติและห่างไกลจากความเจริญในแบบสังคมเมือง พวกเขาจึงมีสภาพจิตใจที่ดีและมีความสุขตามอัตภาพสงบและเป็นอันเดียวกับธรรมชาติใช้ชีวิตแบบพึ่งพาตนเองตลอดมาอันเป็นตัวอย่างที่ดีในวิถีปัจจุบัน ดังนั้นมูเซอจึงมีความเป็นมิตรอยู่เสมอทั้งภายในเผ่าและภายนอกเผ่า มีลักษณะเด่นคือ ไม่มีความเลื่อมล้ำของสถานภาพทางเพศอย่างรุนแรงในสังคมของมูเซอ สิทธิผู้หญิงในความเป็นจริงของเผ่ามูเซอคือมีความเท่าเทียมกันในทุกกรณี แม้พิธีแต่งงานก็ออกค่าใช้จ่ายเท่าเทียมกัน โสพล ศิริไสย. (2539 : 25) กล่าวว่า “แม้มูเซอมูเซอหนักแต่เราอาจเห็นผู้ชายเข้กรัวทำกับข้าวและเลี้ยงลูก เช่นเดียวกับผู้หญิง นอกจากนี้มูเซอผู้หญิงยังสามารถอ้างอำนาจของพระเจ้าก็้อซาและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง”

สังคมมูเซอนับว่ายังยึดมั่นในความเชื่อเกี่ยวกับการบูชาเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์รวมทั้งเรื่องภูตผีปิศาจ ดังนั้นการกระทำสิ่งต่างๆ ลาฮูจึงมีการเสี่ยงทาย และเช่นไหว้ผีอยู่ตลอดเวลาตามความ

เชื่อของเผ่าว่าจะสามารถลดบันดาลให้สมาชิกในชุมชนกินคืออยู่ดี มีผลผลิตอุดมสมบูรณ์ และได้รับการคุ้มครองจากเทพเจ้า โดยพิธีสำคัญประจำปีที่จะต้องประกอบพิธีกรรมของชาวลาฮู คือ

1. พิธีขออนุญาตเจ้าที่เพื่อถางไร่
2. พิธีปีใหม่
3. พิธีขับไล่ผี
4. พิธีเซ่นไหว้ประจำทิศ
5. พิธีหยอดเมล็ดข้าวไร่
6. พิธีทำขวัญข้าว
7. พิธีทำบุญต้นข้าว
8. พิธีทำบุญดอกข้าว
9. พิธีส่งข้าวโพด ข้าวไร่ หรือพิธีกินข้าวใหม่
10. พิธีทำบุญต้นฝิ่น
11. พิธีทำบุญไร่ฝิ่น
12. พิธีเลี้ยงผีหมู่บ้าน

ทำให้ยังเป็นชนเผ่าที่ยังคงทำพิธีกรรมต่างๆยึดถือกันอยู่ในสังคมปัจจุบัน สำหรับการนำเอาดนตรีมาประกอบพิธีกรรมนั้นก็ยังได้รับการยึดถือปฏิบัติเช่นกัน เนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมประจำเผ่าอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากสังคมชาวเขาได้มีโอกาสติดต่อกับสังคมไทยพื้นราบมากขึ้น การเรียนรู้ซึ่งกันและกันจึงมีมากขึ้นด้วย สภาพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาฮูหรือมูเซอซึ่งแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของเผ่าพันธุ์จะดำเนินไปในทิศทางใด

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาฮู หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. ศึกษาบทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาฮู หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาฮู หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาบทเพลงและดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาฮู หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้จะทำการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านสัมป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

นิยามศัพท์เฉพาะ

ดนตรี	หมายถึง	ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ คอยมูเซอ
การผันเสียง	หมายถึง	การร้องคำร้องคำเดียวและลากเสียงโดยใช้เสียง 1 – 2 เสียง
การผันเสียง	หมายถึง	การร้องคำร้องคำเดียวและลากเสียงโดยใช้เสียง 1 - 2 เสียง
การเอื้อน	หมายถึง	การร้องคำร้องคำเดียวและลากเสียงโดยใช้เสียง 3 เสียงขึ้นไป
กลุ่มเสียง	หมายถึง	กลุ่มของระดับเสียง หรือโน้ตที่ นำมาจัดเรียงกันเป็นลำดับชั้น จากเสียงต่ำขึ้นไปเสียงสูง หรือเสียงต่ำไปเสียงสูง
ทำนอง	หมายถึง	เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่สลับซับซ้อนกัน แต่ละเพลงจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน
องค์ประกอบของดนตรี	หมายถึง	ส่วนสำคัญพื้นฐานที่ทำให้ดนตรีเห็นรูปร่างขึ้นมาได้
องค์ประกอบของการเล่น	หมายถึง	ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบในการเล่นเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ ผู้เล่น การแต่งกาย โอกาสที่เล่น เวลา สถานที่ เป็นต้น
รูปแบบจังหวะและทำนอง	หมายถึง	แนวจังหวะและทำนองที่ดำเนินไปถึงจุดพัก รวมถึงวลีย่อยของจังหวะและทำนองที่สามารถแบ่งวรรคตอนได้โดยมีลักษณะเฉพาะของแต่ละเพลง
ล้าหู่	หมายถึง	มูเซอ มีการเรียกหลายชื่อ เช่น ล้าหู่ ลาสู ละหู่ เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 เอกสารที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี. (2532 : 1-22) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมในหนังสือ วัฒนธรรมกับการพัฒนา มีเนื้อหาพอสรุปได้ว่า วัฒนธรรม คือพลังของภูมิปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของชุมชน ซึ่งได้มาจากการเลือกสรร กลั่นกรอง ลองใช้ และถ่ายทอด ด้วยการปฏิบัติสืบทอดต่อเนื่องกันมาวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้สังคมเข้มแข็ง ซึ่งมีคุณลักษณะที่สำคัญ 8 ประการ ดังนี้

1. มีความหลากหลายกระจายอำนาจ
2. กระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
3. ส่งเสริมศักดิ์ศรีของชุมชน
4. มีความบูรณาการ
5. สร้างความประสานสอดคล้อง และความสมดุลยั่งยืน
6. มีการพัฒนาจิตใจ และจิตวิญญาณอันลึกซึ้ง
7. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม
8. เป็นการผดุงศีลธรรมของสังคม

ทางด้านลักษณะของวัฒนธรรม พระยาอนูมาน ราชชน. (2515 : 73) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. มีการสะสม หมายถึง ต้องมีทุนอยู่ก่อนแล้วและสะสมทุนนั้นให้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
2. วัฒนธรรมต้องมีการปรับปรุง หมายถึง ต้องคัดแปลงและปรับปรุงส่วนที่บกพร่องอยู่ ให้มีความถูกต้องเหมาะสม
3. จะต้องมีการถ่ายทอด หมายถึงทำให้วัฒนธรรมนั้นมีการแพร่หลายในวงกว้าง สอดคล้องกับ สุพัตรา สุภาพ (2540 : 68)

1. เป็นสิ่งที่ได้มาโดยการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้จากมนุษย์ด้วยกัน
2. เป็นมรดกทางสังคม
3. เป็นวิถีชีวิต หรือ แบบของการดำรงชีวิต
4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่

สำหรับคนตรีที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตความอยู่รอดของมนุษย์นั้น ประทีป เล้ารัตนอารีย์. (2538 : 1-2) เขียนบทความถึงคนตรีมีคุณทุกอย่างไป ในกาญจนานภิเษกสมโภชเฉลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกล่าวถึงคุณประโยชน์ของคนตรีที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกสังคม ว่าคนตรีมีคุณประโยชน์ตามสภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น คนตรีเพื่อการจับกลุ่ม เพื่อการทำงาน เพื่อปลุกใจ เพื่อศาสนา เพื่อความพร้อมเพรียงทางทหาร เพื่อการพรรณนา เพื่อการประกอบการแสดง และที่เป็นปัจจุบันที่สุดคือ เพื่อการบำบัด

ยศ สันตสมบัติ (2540 : 199–200) ได้กล่าวถึงมนุษย์กับวัฒนธรรมว่า ศาสนาเป็นประสบการณ์ยากแก่การทำความเข้าใจและอธิบายได้ ตั้งแต่รุ่งอรุณแห่งประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้ทำการประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ บวงสรวงเทพยดาฟ้าดิน สร้างเทพปกรณัม ไสยศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ วิญญาณและพระเจ้า ศาสนามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ศาสนาโยงใยกับสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลแทรกซึมเข้าสู่ปริมณฑลของสังคมวัฒนธรรมและประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ ศาสนาต่าง ๆ ของมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านของรูปแบบ เช่น การจัดองค์กรและพิธีกรรม และในด้านของเนื้อหาและความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น บางศาสนามีความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์ บางศาสนามีความเชื่อพระเจ้าองค์เดียว บางศาสนาไม่มีเลย และบางศาสนามีความเชื่อในเรื่องผีหรือวิญญาณ ขอบเขตของอำนาจของเทพเจ้าและจิตวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายก็มีความแตกต่างกันไป เทพเจ้าในศาสนาบางองค์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลายล้างมนุษย์ บางศาสนาแบ่งแยกงานและอำนาจหน้าที่ให้เทพเจ้าแต่ละองค์ลดหลั่นกันออกไป เทพเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบางศาสนาไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของมนุษย์โดยตรง แต่บางศาสนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เข้ามายุ่งเกี่ยวโดยตรง ด้วยการให้คุณหรือโทษในกิจกรรมและวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในศาสนาที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้ามายุ่งเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์โดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงมีลักษณะความเกรงขามและความหวาดกลัว ก่อให้เกิดพิธีกรรมเช่นสรวงบูชาเพื่อความเอาใจและต่อรองกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้น ศาสนาตามทัศนะทางมานุษยวิทยาจึงบ่งบอกนัยถึงการขยายความทางสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ออกไปสู่ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ

นิคม วงเวียน (2526 : 168) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมส่วย (กุ่ม) ด้านความเชื่อในจังหวัดสุรินทร์ โดยกล่าวถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดสุรินทร์ ความเชื่อและประเพณีของชาวส่วย เช่น ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์และไสยศาสตร์ ความเชื่อที่เกี่ยวกับการศึกษาอบรมในสังคม ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับโชคลางและปรากฏการณ์ธรรมชาติ ผลจากวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกของชาวส่วย โดยทั่วไปมีลักษณะที่เด่น ๆ คือ รักสันโดษ มัคน้อย นิยมใช้ชีวิตอย่างมีความสุข โดยเฉพาะเน้นในด้านความสุขทางจิตใจ ไม่เน้นวัตถุและมีความเชื่อในเรื่องผี เทวดา ปรากฏอยู่ทั่วไป เชื่อทางด้านไสยศาสตร์

สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2525 : 210) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ในหนังสือ วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติภาคใต้ โดยกล่าวถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านว่ามีบทบาทและหน้าที่ นานาประการที่สำคัญ คือ ช่วยผูกเสถียรภาพ และเป็นกำลังสนับสนุนการแผ่ขยายของแบบอย่าง การดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่สังคมปกป้องรักษามาตั้งแต่อดีต ทำให้เราสามารถเข้าใจ และหยั่งถึงความต้องการที่จำเป็น รวมทั้งความมุ่งหมายของสังคมนั้น ๆ ตลอดจนสิ่งที่กดดันให้เกิดปัญหาขัดขวาง การอยู่ดีกินดี

วัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางสังคมนั้น สุพีตรา สุภาพ หมายความว่าครอบคลุมถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมแต่ละสังคมนั้นมีวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองอาจจะ แตกต่างกัน และเหมือนกันบ้างขึ้นอยู่กับท้องถิ่น ค่านิยม ความรู้ ความเชื่อ จารีตประเพณี ศิลธรรม วิทยาการ กฎหมายและทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้กระทำประพฤติกปฏิบัติโดยสมาชิกของสังคม วัฒนธรรมเป็นทั้งประเพณีที่เป็นวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุ ซึ่ง องค์ประกอบของวัฒนธรรมมีทั้งองค์วัตถุที่มีรูปร่าง ไม่มีรูปร่าง เป็นองค์การ องค์พิธีการ องค์มิตติ ซึ่งมีการถ่ายทอดสืบเป็นมรดกของสังคม

เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี.(2530 : 87-96) ได้เขียนบทความเรื่อง “วิธีการศึกษาคนตรีพื้นบ้าน” ไว้ในดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 26 โดยกล่าวถึง วิธีการศึกษาคนตรีพื้นบ้าน ว่าควร พิจารณาองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ด้วย อันได้แก่ องค์ประกอบของดนตรีพื้นบ้าน ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับวัฒนธรรมการดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี และวิธีวิเคราะห์เสียงดนตรี

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่

สมัย สุทธิธรรม. (2541) ได้กล่าวถึง ชีวิตคนบนคอยของชาวเขาเผ่ามูเซอ เกี่ยวกับการเล่นพื้นบ้านและดนตรีไว้ในหนังสือชนกลุ่มน้อยบนคอยสูง มูเซอ ว่ามูเซอมักจะให้ความสำคัญกับดนตรีและการเล่นพื้นเมืองในงานเทศกาลต่างๆ เช่น งานปีใหม่ และงานที่เกี่ยวข้องกับการเฉลิมฉลองวันสำคัญอื่นๆ ที่นิยมเล่นกันมาก ได้แก่ ลูกข่าง ร่วมกับการขับร้องดนตรี และการเต้นรำ โดยนิยมเล่นกันทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ถือเป็นสัญญาณแห่งความรัก นอกจากนั้นคนตรียังใช้ในงานพิธีศพอีกด้วย มูเซอกับคนตรียังเป็นของคู่กัน เครื่องดนตรีที่สำคัญของมูเซอมีดังนี้

- หน่อ (แคน) ทำด้วย เต้าแคน กับ เล้าแคน 5 เล้า ลั่นและที่เป่า มี 3 คู่เสียง ลำเนียงที่เป่ามีเสียงทุ้มกว่าแคนของอีโก้

- อาดำ (จ้องหน่อง) ทำด้วยไม้ไผ่ที่ค่อนข้างแก่ ลักษณะคล้าย จ้องหน่องของภาคอีสาน แต่มีขนาดเล็กกว่า เสียงเบาใช้ในงานรื่นเริงและเกี่ยวพาราสิหญิงสาว

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการปฏิบัติการจิตวิทยาแห่งชาติ (2519 : 37) ได้กล่าวถึงพิธีฉลองวันขึ้นปีใหม่ ในปีหนึ่งๆ จะมีการฉลองวันขึ้นปีใหม่หนึ่งครั้ง พิธีปีใหม่ของชนมุเชอทุกกลุ่ม จะจัดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกัน หรืออย่างน้อยก็อยู่ในเดือนเดียวกันกับวันขึ้นปีใหม่ ปกติจะอยู่ในระหว่างเดือนที่สี่และเดือนที่ห้าของปีจันทรคติ หัวหน้าหมู่บ้านและผู้อาวุโสแห่งชุมชนจะเป็นคนกำหนดวันสำคัญและความสะดวกในการจัดพิธีฉลองและทุกหมู่บ้านในชุมชนเดียวกัน

พิธีฉลองปีใหม่แบ่งเป็นสองตอนคือ

- ปีใหม่ของเพศหญิง
- ปีใหม่ของเพศชาย

ปีใหม่ของแต่ละฝ่ายจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นผู้พิทักษ์แห่งปี ในระหว่างวันฉลองบรรดาหนุ่มสาวจะแต่งกายด้วยเครื่องประดับอย่างสวยงาม มีการแลกของขวัญด้วยขนมข้าวเหนียวกันด้วย และทุกครัวเรือนจะปฏิบัติโดยเท่าเทียมกัน เพื่อแสดงความปรารถนาจะให้ผลตามมาจากปีใหม่ได้มีส่วนแก่ทุกคนเท่าเทียมกัน

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ปัญญา รุ่งเรือง. (2542 : 1) กล่าวถึงกำเนิดของดนตรีไว้ในเอกสารประกอบการสอน ชุดวิชาประวัติศาสตร์ไทย ว่า ดนตรี คือ การทำจังหวะหรือการทำทำนองของมนุษย์ที่ถือกำเนิดตามส่วนต่างๆของโลกนั้น แรกเริ่มเดิมทีคงไม่แตกต่างกันมากนัก ต่อเมื่อมนุษย์รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เจริญขึ้น จึงกลายเป็นวัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละเผ่าซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ที่อยู่อาศัย สภาพของภูมิอากาศ และพืชพันธุ์ธรรมชาติที่เป็นเครื่องบังคับให้มนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาตินั้นๆเพื่อความอยู่รอดของตนเอง

ปัญญา รุ่งเรือง. (2542 : 116) ได้กล่าวถึงแนวการเตรียมตัวเป็นนักมานุษยวิทยาเชิงจิตวิทยาไว้ในหนังสือสำหรับงานประชุมทางวิชาการดนตรี ณ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ดังนี้การศึกษาในเชิงดนตรีวิทยานั้นจะต้องมีความรู้ ความสามารถในระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา ซึ่งครอบคลุมไปถึงการศึกษาภาคสนามด้วย ในการศึกษาดนตรีมนุษย์เราจำเป็นต้องมีความรู้เรื่อง “ดนตรี” โดยมีวิธีการวิเคราะห์ใน 3 ประเด็น คือ

1. ความคิดรวบยอดทางดนตรี
2. พฤติกรรมของผู้คนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
3. ตัวดนตรีเอง

เมื่อปฏิบัติภาคสนามเสร็จสิ้นลงขั้นตอนต่อไปคือ การจำแนกแยกแยะ จัดระบบระเบียบและประเภทของข้อมูลที่ได้มาจากภาคสนาม ขั้นตอนสุดท้าย คือการนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา หรือ เพื่อประโยชน์ในการไปใช้ในการวิจัยต่อไป

สนิท วงศ์ประเสริฐ เขียนบทความเพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่ามูเซอ ว่า มูเซอ (แดง) มีพฤติกรรมที่แสดงออกในรูปแบบเพลง 3 ประเภท ได้แก่ เพลงที่แสดงออกในวัด หรือ หอเย่ เพลงร่ายรำในเทศกาลฉลองปีใหม่ และเกี่ยวพาราฮี การเป่าเสียงที่ออกมาเป็นภาษาพูด ปีกะลุยหรือขลุ่ย ทำขึ้นจากไม้ไผ่ยาวประมาณ 10 นิ้ว มีรูบังคับ 3-4 รู สะเซ่ซึกุ่ย หรือซิง มักนิยมในการเกี่ยวพาราฮี มี 2 สาย เครื่องดนตรีชนิดนี้ได้รับถ่ายทอดจากชนเขาเผ่าลีซอ และหน่อเมอะตุ่หรือแคน มีขนาดเล็กเท่ากับแคนของชาวเขาเผ่าอีโก้ ใช้ประกอบการเต้นรำภายในหอเย่หมู่บ้าน และการฉลองปีใหม่

ประเสริฐ ชัยพิภุสิต (2531) เขียนบทความเพลงและการละเล่นของลีซอ ว่าเพลงร้องของชาวลีซอมีหลายประเภท แบ่งตามลักษณะของโอกาส เหตุการณ์ หรือกิจกรรมที่จัดสำหรับดนตรีของชาวเขาเผ่าลีซอมีเครื่องดนตรี 3 ชนิด ได้แก่ ซ็อบบี หรือ ซ็อบบือ (พิณ) ผู้หลู (แคนน้ำเต้า) หยื่อหลู (ขลุ่ย) เครื่องดนตรีทั้ง 3 ชนิด ใช้เล่นเพื่อเกี่ยวพาราฮีหรือประกอบการเต้นรำ ซึ่งการเต้นรำจะขาดดนตรีไม่ได้ เพราะเสียงดนตรีจะเป็นผู้นำจังหวะในการเต้นรำ เพลงที่ใช้เล่นของซ็อบบีมีประมาณ 40 เพลง ผู้หลู หยื่อหลู ประมาณ 10 เพลง

สำหรับในเรื่องของดนตรีชาวเขาเผ่าเย้า ซอบ คชอนันต์ และสมเกียรติ จำลอง (2531 : 86) ได้กล่าวไว้ว่าดนตรีของเย้ามีลักษณะเป็นการเล่นดนตรีแบบง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน โอกาสในการเล่นดนตรีของชาวเย้าค่อนข้างจำกัดคือ ดนตรีมีโอกาสนำออกมาเล่นได้เฉพาะเพื่อเป็นส่วนประกอบในการดำเนินพิธีกรรมใหญ่ ๆ หรือสำคัญตามคัมภีร์การประกอบพิธีกรรมที่ระบุไว้ว่าต้องใช้ดนตรีประกอบเท่านั้น เช่น พิธีกรรมแต่งงาน พิธีบวช พิธีกรรมเกี่ยวกับงานศพ พิธีกรรมตั้งวิญญาณคนตายจากนรก เป็นต้น และในบางพิธีกรรมเหล่านี้ การใช้ดนตรีร่วมประกอบพิธีกรรมยังไม่อาจใช้เครื่องดนตรีครบทุกประเภทได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของพิธีกรรมและคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นเจ้าของพิธีกรรม เช่น ดนตรีประกอบพิธีกรรมให้แก่ผู้ตายที่ไม่เคยผ่านการบวชใหญ่ จะใช้ไม่ได้ หรือพิธีตั้งวิญญาณขึ้นจากนรก จะใช้ดนตรีเพียงฉาบและกลอง เป็นต้น

โรงเรียนสงครามจิตวิทยา (2518 : 13) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชาวเขาเผ่าม้งไว้ว่า ในเวลา ค่ำคืนม้งนิยม ชักชวนกันออกเป็นเกี่ยวพาราฮีที่บริเวณป่าอยู่ใกล้หมู่บ้าน ปกติแล้วชายหนุ่มกับหญิงสาวจะไม่เกี่ยวพาราฮีกันในบ้านเรือนเพราะถือว่าการผิดผี หลังจากหอบผ้าห่มไปรอเวลาอยู่ไม่ไกลจากบ้านหญิงสาวเท่าใดนัก เมื่อชายหนุ่มแน่ใจว่าพ่อแม่ของหญิงสาวนอนหลับแล้ว ชายหนุ่มจะเดินเข้าไปใกล้ห้องนอนของหญิงสาว เพื่อชักชวนหญิงสาวออกมาจากบ้านไปพลอดรักในป่า การชักชวนนิยมทำกัน 2 วิธี คือ โดยการกระซิบและเป่า “จาง” เรียก การกระซิบชวนจะต้องแผ่วเบาเพียงให้ฝ่ายหญิงได้ยินเท่านั้น และยังได้กล่าวประเพณีเกี่ยวกับการตายไว้ว่า เมื่อมีคนตายญาติพี่น้องจะช่วยกัน ล้างหน้า ทาแป้ง และแต่งตัวเสื้อผ้าใหม่ให้แก่ศพ ทั้งนี้เนื่องจากมีความเชื่อว่าคนตายจะได้เป็นที่ชื่นชม และได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากคนอีกโลกหนึ่ง เพื่อให้งานศพได้

เป็นไปได้โดยเรียบร้อย ญาติพี่น้องของผู้ตายจะตกลงเลือกหัวหน้าขึ้นจัดการในพิธีนี้ หัวหน้าจัดการงานศพดังกล่าวนี้จะมอบหมายงานบางอย่างให้ผู้ตายช่วยทำ อาทิ สร้างที่ตั้งศพภายในบ้าน เช่นอาหารคนตาย เป้าแคน ตีกลอง หุงข้าว ทำอาหาร ต่อหีบศพ ผ่าฟัน ตักน้ำ ดำข้าวมาไว้ รวมทั้งการชำระหนี้สินของผู้ตาย งานที่ค่อนข้างหนักมากเพราะต้องกระทำติดต่อกันได้แก่การเป่าแคนและการตีกลอง เสียงแคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงกลองเป็นสัญลักษณ์แสดงว่ามีพิธีศพในบ้านนั้น ส่วนเสียงแคนนั้นมีเพลงเฉพาะในพิธีศพจะนำไปเป่าเล่นในโอกาสอื่นไม่ได้ ส่วนกลองนั้นถ้าไม่มีพิธีศพห้ามตีโดยเด็ดขาด การตายโดยโรคระบาดนั้นจำนำไปฝังโดยทันที ไม่มีการจัดพิธีศพแต่อย่างใด

ประสิทธิ์ เลี้ยวสิริพงศ์. (2542 : 49-51) โดยกล่าวไว้ในหนังสือดนตรีชาวไทยภูเขา ดังนี้ว่า ม้ง หรือที่คนไทยมักเรียกว่าเมี้ยว มีเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมและเพลงที่ใช้กับกิจกรรมทางสังคม เช่นเดียวกับชาวปกากะญอ เพลงที่ใช้ในพิธีกรรมเรียกว่า “ย่าง” ส่วนเพลงที่ใช้ในงานสังคมเรียกว่า “หลู่จ่า”

เพลงที่ใช้ในพิธีกรรมนั้นใช้ในงานศพ งานแต่งงาน และงานทำบุญต่าง ๆ งานศพของชาวม้งนั้นเป็นงานที่สำคัญมาก ถ้าผู้ตายมีอาวุโส ลูกสาวและลูกสะใภ้จะต้องมาร้องให้ต่อหน้าศพทุกวัน ตลอดงานศพซึ่งกินเวลา 5-15 วัน นอกจากนี้จะมีการสวดที่ชื่อว่า เตอกี้ บรรยายถึงภูมิทั้งสามและจุดหมายปลายทางของผู้ตาย หลังจากสวดจบ จะมีเพลงแคนสลับกับการตีกลองไปเป็นช่วง ๆ เพลงแคนหลังสวดมีชื่อว่า เก้งเตอกี้ ซึ่งเป็นเพลงที่บอกให้ผู้ตายทราบว่าคุณนั้นตายแล้ว กับเพลงแก้งตุเซี่ยะ ซึ่งเป็นเพลงที่บรรยายถึงความเป็นไปของโลกและมนุษย์ ซึ่งต้องมีการเสื่อมสลายและแตกดับไปเหมือนกันหมด

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์

นอกจากนี้ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาดนตรีทางมานุษยวิทยาดังกล่าว สัจด์ ภูเขาทอง. (2532 : 1-264) ยังได้กล่าวไว้ในหนังสือการดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย ไว้ที่น่าสนใจ อันมีเนื้อหาครอบคลุมถึงการดนตรีไทยและวิชาการในเบื้องต้น โดยศึกษาถึงเรื่องความหมาย องค์ประกอบ การประพันธ์ และยังให้แนวคิดในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะคติชนวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยาอีกด้วย

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533 : 1-186) จัดทำหนังสือดนตรีไทยวิเคราะห์ โดยบอกถึงแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ดนตรีไทย ในเรื่องโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของดนตรีไทย จังหวะบันไดเสียง การกำหนดโน้ตไทยและสากล ทางของดนตรีไทย แนวทำนองหลักและแนวประสาน วรรณเพลง ลูกตก และยังได้กล่าวถึงเรื่องรูปแบบของเพลงไว้ 2 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบของจังหวะ คือ สัดส่วนในการใช้โน้ตในทำนองนั้น ๆ มีการใช้โน้ตเสียงยาวและเสียงสั้นอย่างไร เช่น ทำนองเพลง

----	--- ล	--- ซ	- ม - ล	--- ซ	- ค - ล	--- ซ	- ม - ล
----	- ซ - ม	--- ร	- ค - ม	--- ร	- ซ - ม	--- ร	- ค - ล

จะเห็นว่าสัดส่วนของจังหวะที่ใช้โน้ตมีลักษณะเด่น ๆ ที่จัดเป็นหมวดหมู่หรือจัดเป็นกลุ่มได้ชัดเจน ประกอบด้วยรูปแบบของจังหวะที่มีความยาว 2 ห้องเพลง ซึ่งห้องหนึ่งมีโน้ตตัวเดียว อีกห้องหนึ่งมีโน้ต 2 ตัว เขียนเป็นสัญลักษณ์ได้ก็คือ

--- x	- x - x
-------	---------

2. รูปแบบของทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งมีทิศทางการเคลื่อนที่หลายอย่าง เช่น

2.1 การเรียงกันสูงขึ้นหรือต่ำลง เช่น ค ร ม ฟ ซ หรือ ซ ฟ ม ร ค เรียงตามบันไดเสียง เช่น ค ร ม ซ ล ค หรือ ค ล ซ ม ร ค

2.2 มีเสียงกระโดด เช่น ค ร ม ล หรือ ค ล ซ ร

2.3 มีรูปแบบคล้ายฟันปลาสูงขึ้นหรือต่ำลง เช่น ร ค ม ร ซ ม ล ซ หรือ ล ค ซ ล ม ซ ร ม

2.4 ใช้เสียงซ้ำ เช่น ค ค ค ค / ร ร ร ร หรือ ซ ล ซ ซ / ม ซ ม ม

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์บทเพลงตะวันตก ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2542 : บทคัดย่อ) ได้เสนอว่า การวิเคราะห์เพลงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำควมเข้าใจบทเพลง การที่จะวิเคราะห์เพลงได้ต้องแท้เพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้วิเคราะห์ สำหรับประเด็นต่างๆในการวิเคราะห์มีดังนี้

1.) การบรรยายภาพรวมทั่วไป

- ประวัติเพลง
- ภาพรวมภายนอก

2.) การวิเคราะห์ส่วนประกอบหลักของเพลง

- วิเคราะห์ทำนองเพลง
- วิเคราะห์จังหวะ
- วิเคราะห์เสียงประสาน

- วิเคราะห์เสียง

3.) การวิเคราะห์ประโยคเพลง

4.) การวิเคราะห์ที่ตั้งคัตลักษณ์

อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดดุริยางค์ศิลป์ พบว่าโครงสร้างของเพลงไทยประกอบด้วย

1. บันไดเสียง ซึ่งมี 7 เสียง มีระยะห่างของแต่ละเสียงเท่ากัน (โดยทฤษฎี) และมีทาง (บันไดเสียง) ที่ใช้บรรเลง 7 ทาง

2. จังหวะ มีอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว

3. ทำนอง มีแนวโน้มเป็นแบบเรียงเสียง หรือเสียงกระโดดในช่วงแคบ ๆ และมีลักษณะเป็นวรรณคดี ๆ มาเรียงต่อเนื่องกัน

4. การประสานเสียง มีลักษณะประสานเสียงในแนวนอน

5. รูปแบบ (Form) มีการแบ่งเป็นวรรค ประโยคก่อนมีการจัดกลุ่มเพลงเป็นประเภทต่าง ๆ และมีรูปแบบของเพลงสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว

6. อารมณ์เพลง สามารถให้ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ ได้ แต่ไม่รุนแรงเท่าดนตรีตะวันตก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประไพศรี สวงวงศ์. (2537 : 82) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องนาฏดุริยางคศิลป์ของชาวเขาในภาคเหนือ โดยได้กล่าวว่า คนตรีของชาวมูเซอแม้จะไม่มีรูปร่างแบบของเครื่องดนตรีมีการแสดงและเพลงพื้นบ้านอันหลากหลาย รูปแบบซึ่งค่อนข้างเรียบง่ายไม่ซับซ้อน แต่ชาวมูเซอก็มีเพลงและดนตรีพื้นบ้านเพื่อสนองวัตถุประสงค์พื้นฐานของเขา ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามระบบความเชื่อกับผู้คนในทัศนะของเขา

2. สิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน มีความสัมพันธ์กันหมดไม่ว่าจะเป็นเทพเจ้า มนุษย์ สัตว์ ต้นไม้ ป่า-เขา ต่างก็อาศัยซึ่งกันและกัน

3. ถ่ายทอดให้คนในชุมชนเข้าใจธรรมชาติและทุกสิ่งทุกอย่างตามความเป็นจริง

4. ความสัมพันธ์อันดีภายในหมู่บ้าน ที่ทำให้กิจกรรมร่วมกันและกิจกรรมระหว่างหมู่บ้านเพื่อการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

5. แสดงถึงเอกลักษณ์ที่เป็นความคิด ความเชื่อ ของบรรพบุรุษที่ได้ถ่ายทอดกันมาจนถึงลูกหลาน

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ยังกล่าวถึงเครื่องดนตรีและโอกาสที่ใช้ จึงถือเป็นประโยชน์ในการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ประกอบในการศึกษาค้นคว้าต่อไป เช่นเดียวกับกรณีศึกษาเรื่องดนตรี

ชาวเขา ศรีณย์ นักรบ. (2541 : 9) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดนตรีของชาวเผ่าเย้า กรณีศึกษา หมู่บ้านเผ่าเคื้อ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีชาวเผ่าเย้า มีการสืบทอดมานาน แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดในยุคสมัยใด การถ่ายทอดดนตรีมีลักษณะด้วยวิธีทางปากเปล่าและดนตรีใช้สำหรับประกอบพิธีกรรมเท่านั้น นอกจากนี้ยังศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนอีกด้วย ผู้วิจัยได้นำเป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบในประวัติความเป็นมาด้านดนตรีของชาวเขาแต่ละเผ่า อันกำเนิดตามแบบและลักษณะโดยเฉพาะของชาวเผ่า นั้นๆ

วิมาลา ศิริพงษ์. (2538 : 1-2) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การสืบทอดวัฒนธรรมไทยใน สังคมไทยปัจจุบัน ศึกษากรณี สกอล พาทยโกศล และสกอล ศิลปบรรเลง ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับ ดนตรีไทยในเชิงมานุษยวิทยาโดยศึกษาลักษณะและวิธีการที่วัฒนธรรมการดนตรีดำรงอยู่ในสังคม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงบริบททางสังคม วิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นตัวอย่างเปรียบเทียบให้เห็นการ ปรับสภาพกิจกรรมทางดนตรีในสังคม ว่าดนตรีสามารถปรับสภาพเพื่อความอยู่รอดในสังคม ปัจจุบัน ไม่ว่าดนตรีเป็นของสังคมพื้นราบ หรือ สังคมคนชาวเขา

สำหรับการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีในสังคมชุมชนนั้น ปราณี วงษ์เทศ. (2525 : 364) ได้ ศึกษาเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษา สรุปว่า บรรดาเพลงต่างๆของบ้านเก่า จังหวัด สุโขทัย ส่วนใหญ่มีวิธีการศึกษาเพลงพื้นบ้านโดยวิธีจดจำ และบอกเล่าถ่ายทอดสืบทอดกันมา ซึ่ง พบว่ามีอายุเก่าแก่ถึงสมัย รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี ซึ่งในชุมชนหมู่บ้านใกล้เคียงกัน ชาวบ้าน สามารถจดจำทำนองเพลงเดียวกันได้ ข้อมูลนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้าน และยังพบว่าเพลงและดนตรีพื้นบ้านยังสามารถสะท้อนสภาพสังคมชนบทในอดีตอีกด้วย

ในลักษณะความสัมพันธ์ของเพลงและดนตรีพื้นบ้านที่มีผลสะท้อนถึงวิถีชีวิตในชุมชนนั้น จารุณี กองพลพรหม. (2516 : 217) ได้ศึกษา “คุณค่าคติชาวบ้าน หมู่บ้านเมืองเก่า จังหวัด ขอนแก่น” โดยศึกษา เพลงกล่อมเด็ก พญา เพลงหยอดเด็ก ผลการศึกษา พบว่า บทเพลงต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เช่นเดียวกับ วิทยานิพนธ์ เรื่องอื่นก่อน : ประเพณีการเล่นของอำเภอเขาย้อย จ. เพชรบุรี ของพรพิมล ชัน แสง. (2541 : 1-2) ที่พบว่าการเล่นอันก่อนการสืบทอดทางวัฒนธรรมประเพณีอยู่ แม้ว่า วัฒนธรรมประเพณีบางอย่างได้ลบลบหายไปและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในปัจจุบัน การเล่นอัน ก่อนมีบทบาทต่อการสนองตอบความต้องการของภายใต้เงื่อนไขของสังคมชุมชน ก่อให้เกิด ความสนุกสนานและสนองตอบความจำเป็นของทั้งในระดับสังคมและเป็นปัจเจกบุคคล ปัจจัย สังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางตรง ของการเล่นอันก่อนคือค่านิยมประเพณีปฏิบัติ กา รอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวเศรษฐกิจ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร คมนาคม ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ดังกล่าวนี้ เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถนำไปสู่การสืบค้นและ ศึกษาค้นคว้าถึงความเชื่อ ค่านิยมการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในบทเพลงของดนตรีชาวเขาต่อไป

สำหรับการศึกษาคนตรีพื้นบ้านในเรื่องของวัฒนธรรมการดนตรี และการวิเคราะห์แนวของทำนองเพลงนั้น จรินทร์ เทพสงเคราะห์. (2540 : 320) ได้จัดทำปริญญาณิพนธ์ เรื่อง การศึกษาบทเพลงดนตรีกาหลอ จังหวัดวงขลา โดยได้ศึกษาทั้งทางวัฒนธรรมและทางมานุษยวิทยาย่างพิถีพิถัน ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมดนตรีกาหลอมีลักษณะเด่น คือ รูปแบบประเพณีในการบรรเลงซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น โดยโดยกาสในการบรรเลงมีเฉพาะงานศพเท่านั้น สำหรับองค์ประกอบและรูปแบบดนตรีกาหลอนั้นได้จำแนกบทเพลงทั้งหมดออกเป็น เพลงประเภทต่างๆดังนี้ บทเพลงไหว้ครู เพลงบรรเลงทั่วไป เพลงในพิธีศพ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะบทเพลงไหว้ครูโดยวิเคราะห์แนวทำนองเพลงในลักษณะของการดำเนินทำนองและสำนวนปี สรุปลว่าการดำเนินทำนองและสำนวนเพลงปีเป็นแบบเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ลักษณะของการดำเนินทำนองที่เป็นทำนองหลักส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกัน ได้ทำนองหลักเป็นรูปแบบการบันทึกเป็นโน้ตสากล

การวิเคราะห์ในด้านของเครื่องเป่า ปี๊บ คงลายทอง. (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิทยานิพนธ์ “เพลงปี่ขลุ่ยฉาย : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยาและสภาพสะท้อนแห่งความงาม” ได้วิเคราะห์เน้นเรื่องประวัติความเป็นมา โครงสร้าง ทำนอง บทร้อง ลักษณะคำประพันธ์ การขับร้อง และการร่ายรำเพลงขลุ่ยฉาย และที่สำคัญที่สุด เนื้อหาในบทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์วิธีการเป่าเพลงขลุ่ยฉายอันได้แก่ วิธีการบังคับลม การใช้นิ้วปิดรูปี การประสานวิธีการใช้ลิ้นผู้เป่าให้เข้ากับลิ้นปี โดยเสนอออกมาเป็นรูปของตาราง 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำร้องแต่ละคำ รูปีและโน้ตที่ใช้กับตำแหน่งเสียงของค่านั้นๆ รวมทั้งวิธีการเป่าปี๊บแต่ละคำไว้อย่างละเอียด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นชัดจากการวิเคราะห์ครั้งนี้ว่า เพลงขลุ่ยฉายนี้เป็นที่รวมแห่งศิลปะที่สูงส่งนานาปรการ เป็นงานแห่งภูมิปัญญาไทยอย่างแท้จริงที่ไม่มีชาติใดเสมอเหมือน การวิจัยข้างต้นนี้ให้ประโยชน์ในด้านนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์โครงสร้างของเพลงชาวเขาได้ในลำดับต่อไป

ในกรณีศึกษาที่คล้ายคลึงกัน พรรณราย กำโสภา.(2541 : 1) ได้ศึกษายบทเพลงที่ประกอบการแสดงโดยใช้วงกันตรึม ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งทางวัฒนธรรมและบทเพลง ผลการศึกษาปรากฏว่า วิธีการแสดง ตลอดจนเครื่องดนตรีในวงกันตรึมแบบดั้งเดิมนั้นแตกต่างจากวงกันตรึมที่ปรากฏปัจจุบัน ซึ่งเป็นวงกันตรึมที่ประยุกต์แล้ว ในด้านการศึกษาวิเคราะห์แนวทำนองเพลงนั้นได้ศึกษาเพลงบรรเลงโดยใช้วงกันตรึม จำนวน 4 เพลง ผลคือได้แนวทำนองหลักของเพลง รวมทั้งรูปแบบของบทเพลงกันตรึม ในทำนองเดียวกัน สมบูรณ์ บุญวงษ์. (2537 : 1-3) ได้จัดทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง วงขับไม้ : กรณีศึกษาประวัติและบทบาทในการบรรเลงประกอบพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์เกล้า โดยศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิดการประสมวง ตลอดจนการสืบทอดโดยมุ่งศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของวงขับไม้
2. แนวคิดในการประสมวง

3. บทบาทหน้าที่ในการบรรเลงประกอบวงขับไม้
4. ระเบียบวิธีในการบรรเลง
5. การสืบทอด

โดยนำมาเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์กลุ่มเพลงในการบรรเลง ด้านประวัติความเป็นมาของเพลงและอัตลักษณ์ของบทเพลงซึ่งปริญญาพนธ์ฉบับนี้เป็นแนวทางการศึกษาเปรียบเทียบให้เห็นถึงลักษณะการบรรเลงดนตรี และบทบาทหน้าที่ของดนตรี เพลงที่ใช้สำหรับการบรรเลงแต่ละประเภทนั้น เป็นไปในลักษณะที่แตกต่างกันทั้งในรูปลักษณะของการบรรเลง วิธีการบรรเลง ด้นกำหนดตามแบบและลักษณะ โดยเฉพาะของการแสดงชนิดนั้นๆ สำหรับการวิเคราะห์รูปแบบกลุ่มเพลงและโครงสร้างของเพลงนั้น

อรวรรณ บรรจงศิลป์. (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดและภูมิปัญญาไทยชุดดุริยางค์ศิลป์ พบว่า โครงสร้างของเพลงไทยประกอบด้วย

1. บันไดเสียง ซึ่งมี 7 เสียง มีระยะห่างของแต่ละเสียงเท่ากัน (โดยทฤษฎี) และมีทาง (บันไดเสียง) ที่ใช้บรรเลง 7 ทาง
2. จังหวะ มีอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว
3. ทำนอง มีแนวโน้มเป็นแบบเรียงเสียง หรือเสียงกระโดดในช่วงแคบๆ และมีลักษณะเป็นวรรณยุกต์มาเรียงต่อเนื่องกัน
4. การประสานเสียง มีลักษณะประสานเสียงในแนวนอน
5. รูปแบบ (Form) มีการแบ่งเป็นวรรค ประโยคก่อนมีการจัดกลุ่มเพลงเป็นประเภทต่างๆ และมีรูปแบบของเพลงสามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว
6. อารมณ์เพลง สามารถให้ความรู้สึกและอารมณ์ต่างๆ ได้ แต่ไม่รุนแรงเท่าดนตรีตะวันตก

สำหรับแนวทางวิเคราะห์บทเพลงกลุ่มชาติพันธุ์ วิบูลย์ ตระกูลสุน.

(2542 : บทคัดย่อ) ได้เสนอแนวทางการวิเคราะห์แนวทำนองเพลงร้องของชาติพันธุ์ อู๋ก๊อง โดยมีประเด็นต่างๆในการวิเคราะห์ดังนี้

1. โครงสร้าง
 - 1.1 การเรียงท่อน
 - 1.2 วลีเพลง
 - 1.3 ส่วนย่อยของทำนอง
2. สไคล์ของทำนองเพลง
 - 2.1 โครงสร้างของแนวทำนอง
 - 2.2 โครงสร้างของจังหวะ
3. ระดับเสียงหลัก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพและบทบาทของวัฒนธรรมทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ กรณีศึกษา หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้จะทำการศึกษาดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ที่เป็นไปตามสังคมปัจจุบันด้วยวิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาโดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสารตำราวิชาการต่างๆ เอกสารสิ่งพิมพ์เพื่อหาประวัติความเป็นมา สภาพสังคม ประเพณี ความเชื่อศาสนา พิธีกรรม และดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ การออกปฏิบัติภาคสนามโดยศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน และดนตรีที่เป็นอยู่ในวัฒนธรรมปัจจุบัน ด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และบันทึกเสียง วิดีทัศน์ รวมทั้งศึกษาจากการแสดงจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้นามาวិเคราะห์ โดยจัดเรียงเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

1. การเลือกพื้นที่วิจัย

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้ที่หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เนื่องจากหมู่บ้านส้มป่อยยังเป็นหมู่บ้านที่ยังคงสืบทอดและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านต่างๆ รวมถึงวัฒนธรรมดนตรีของชนเผ่า

2. ประชากรที่ศึกษา

กลุ่มประชากรที่จะศึกษา คือ

2.1 นักดนตรี

ประชากรกลุ่มนี้ คือ นักดนตรีในหมู่บ้าน และผู้ที่สามารถบรรเลงดนตรีประจำชนเผ่าได้ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลในด้านดนตรีโดยตรง เช่น ประวัติความเป็นมา วิธีการบรรเลง โอกาสที่ขับทเพลง วิธีการสร้างเครื่องดนตรี การสืบทอด เป็นต้น

2.2 ผู้รู้และผู้เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมดนตรี

ประชากรกลุ่มนี้ คือ ประชากรทั้งไปที่เคยมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมดนตรีของหมู่บ้าน เช่น บุคคลทั่วไปที่มีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรม งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือผู้ที่มีความรู้ในด้านดนตรี

2.3 ผู้นำของชุมชน

ประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นอย่างดี ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำทางด้านดนตรี ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

3. การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งด้านเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม รวบรวมรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลและสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีชาวเขาเผ่ามูเซอ โดยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1.1 สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3.1.2 ห้องสมุดศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3.1.3 หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร
- 3.1.4 ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
- 3.1.5 ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- 3.1.6 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดตาก

3.2 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

3.1 จากการสังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรี

3.2 จากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ และวิทยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีกลุ่มชาติพันธุ์ล่านู๋

- นายจะลา คีรีรงรอง	นักดนตรี
- นายจะเอ่อ -	นักดนตรี
- นายจะย่อ -	นักดนตรี
- นายจะปา จองผักชี	นักดนตรี
- นายจะหา -	นักดนตรี
- นายกิตติพงษ์ ไทยเจริญกุล	วิทยากรผู้ให้ความรู้
- นางชุตินา คีรีรงรอง	วิทยากรผู้ให้ความรู้

- นายจักรพงษ์ มงคลศิริ หัวหน้าหมู่บ้าน

- ชาวบ้านในชุมชน วิทยากรผู้มีความรู้และนักดนตรีประจำหมู่บ้าน

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลอีกวิธีหนึ่งที่สำคัญของการวิจัย ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ 2 รูปแบบ คือ

ก. สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการที่ใช้ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม จะเลือกใช้กับชาวบ้านทั่วไปและรวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วย โดยใช้สัมภาษณ์ข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

ข. สัมภาษณ์แบบเป็นทางการ วิธีการสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้าแล้วโดยคำถามจะมีลักษณะที่ต้องการคำตอบที่เฉพาะเจาะจงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและเพลง ได้แก่

- ประวัติความเป็นมาของดนตรี
- ลักษณะของเครื่องดนตรี
- วิธีการบรรเลง
- นักดนตรี
- การถ่ายทอดดนตรี
- โอกาสในการบรรเลงดนตรี

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

1. ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นเอกสารรับรองตนเอง
2. ติดต่อแนะนำตนเอง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่เจ้าหน้าที่สงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดตาก พร้อมทั้งขอคำแนะนำต่างๆ สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้
3. ติดต่อขอเข้าพื้นที่ต่อผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้อาวุโสที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือทราบล่วงหน้า
4. แนะนำตนเองและแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยแก่ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้อาวุโสที่ชาวบ้านให้การเคารพนับถือทราบ เพื่อขอคำแนะนำต่างๆ สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้
5. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านในชุมชน
6. ทำการพูดคุย สอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้าน
7. นัดหมายผู้ให้ข้อมูล

8. สังเกตกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี
9. สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
10. สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
11. บันทึกข้อมูลทั้งหมด

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. อุปกรณ์ในการจดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพวิดีโอและเทปบันทึกภาพ
4. กล้องถ่ายภาพนิ่ง

ขั้นศึกษาข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาข้อมูล เป็น 2 ขั้น ดังนี้

1. การศึกษาเอกสารตำรา บทความทางวิชาการและงานวิจัย โดยทำการแบ่งหัวข้อ ต่อไปนี้
 - 1.1 ศึกษาประวัติศาสตร์และสภาพแวดล้อมความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่
 - 1.2 ศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่
2. การศึกษาจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมาจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกต ซึ่งแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้
 - 2.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี พิธีกรรมด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
 - 2.2 นำข้อมูลจากแถบบันทึกเสียง และแถบบันทึกภาพ มาศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.2.1 ศึกษาบทเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
 - 2.2.2 คัดลอกบทเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก บันทึกเป็นโน้ตสากล

2.2.3 นำบทเพลงที่บรรเลงโดยเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้า
หู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่บันทึกโน้ตสากลมาศึกษา
และวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.2.3.1 รูปแบบของเพลง

2.2.3.2 กลุ่มเสียง

2.2.3.3 จังหวะและทำนอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ข้อมูลทางเอกสาร งานวิจัย
โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่าน
แม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านส้มป่อย

1.1.1 ประวัติหมู่บ้าน

1.1.2 สภาพภูมิศาสตร์

1.1.3 สภาพสังคม

1.1.4 ลักษณะการแต่งกาย

1.1.5 การประกอบอาชีพ

1.1.6 การศึกษา

1.1.7 การสาธารณสุข

1.2 สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

1.2.1 ประวัติความเป็นมา

1.2.2 เครื่องดนตรี

1.2.3 วิธีการบรรเลง

1.2.4 การสืบทอด

1.2.5 นักดนตรี

1.3 บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม

1.3.1.1 พิธีกรรมปีใหม่

1.3.1.2 พิธีกินข้าวใหม่

1.3.1.3 พิธีเลี้ยงผี

1.3.1.4 พิธีขึ้นบ้านใหม่

1.3.1.5 พิธีงานศพ

1.3.2 คนตรีเพื่อความบันเทิง

1.3.2.1 เดินรำ

1.3.2.2 เกี่ยวพาราตี

2. บทเพลง

2.1 เพลงประกอบพิธีกรรม

2.1.1 เพลงประกอบพิธีกรรม

2.1.2 เพลงประกอบพิธีศพ

2.2 เพลงเพื่อความบันเทิง

2.2.1 เพลงเดินรำปีใหม่

2.2.2 เพลงเกี่ยวพาราตี

2.2.3 เพลงบรรเลง

ขั้นสรุป

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบเชิงพรรณนา
วิเคราะห์เป็นความเรียง และสรุปผลเป็นรายงานการวิจัย

บทที่ 4

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย

ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านส้มป่อย

1.1.1 ประวัติหมู่บ้านส้มป่อย

สำหรับมุเซอคำกลุ่มย่อย มุเซอเซเล ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดตาก อาศัยอยู่ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด จำนวน 6 หมู่บ้าน ประชากรรวม 2,508 คน

ส่วนล้าหู่ที่หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก เป็นชาวเขาเผ่ามุเซอที่อยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า ล้าหู่เซเล หรือ มุเซอคำ สันนิษฐานว่าเข้ามาตั้งถิ่นฐานในราว 80 ปี มาแล้ว

หมู่บ้านส้มป่อย ตั้งอยู่ในหมู่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. 2538 หน่วยงานทางราชการได้แยกตำบล จากตำบลพะวอ มาเป็นตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ามุเซอหรือล้าหู่ ประชากรอพยพมาจากรอบหมู่บ้านมุเซอที่อยู่รอบๆ หมู่บ้านปัจจุบัน เนื่องจากในบริเวณพื้นที่นี้มีหมู่บ้านชาวเขาหลายหมู่บ้าน จึงมาตั้งถิ่นฐานในทำเลที่สะดวก และประชากรอีกส่วนหนึ่งได้ย้ายถิ่นฐานมาจากแนวชายแดนพม่า ประชากรอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 85% และศาสนาคริสต์ 15% ส่วนมากพูดภาษาล้าหู่ และบางส่วนพูดภาษาไทยได้

1.1.2 สภาพภูมิศาสตร์

สำหรับหมู่บ้านส้มป่อย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก การเดินทาง จากทางหลวงหมายเลข 1 เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 105 ถึงกิโลเมตรที่ 29 ทางด้านซ้ายมือจะเป็นตลาดมุเซอแห่งที่ 2 จะเป็นตลาดค้าผลิตภัณฑ์ของชาวล้าหู่ เช่น ผัก เนื้อสัตว์ พริก หอม กระเทียม ทางด้านขวามือของตลาดจะเป็นทางเข้าหมู่บ้านส้มป่อย ตัวหมู่บ้านจะเป็นทางลงเขาเข้าไปประมาณ 3 กิโลเมตร หมู่บ้านล้อมรอบด้วยภูเขา

ภาพประกอบ 1 แผนที่การเดินทาง

บ้าน

บ้านเรือนของเผ่าลาหู่ส่วนมากปลูกยกพื้นได้สูง ซึ่งจะใช้เป็นที่เก็บฝืน เสาบ้านเป็นไม้เนื้อแข็ง ฝืนฟาก ฝาฟาก มุงด้วยหญ้าคา หรือใบกล้วย วิธีมุงหลังคาด้วยหญ้าคาของชาวลาหู่ค่อนข้างแปลก คือแทนที่จะมัดคาเป็นต้น ๆ เขาใช้มุงฟ่อนทับกันหนาแน่นเช่นเดียวกับวิธีการมุงหลังคาด้วยหญ้าของชาวยุโรป การมุงแบบนี้ทำให้ใช้ได้ทน และอบอุ่นในฤดูหนาว ตัวบ้านแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนหน้าเป็นชานนอกชายคา ปูด้วยไม้ฟาก มีบันไดเป็นไม้ท่อนยาวพาด

ภาพประกอบ 2 บ้านของลาหู่ หมู่บ้านส้มป่อย

ภาพประกอบ 3 บ้านของล่าหู่ หมู่บ้านสัมปอย

ภาพประกอบ 4 บริเวณชานนอกบ้าน

จากพื้นดินขึ้นไปสู่บ้าน ตอนหลังเป็นห้องสี่เหลี่ยมกว้าง 3-4 เมตร มีฝาसानรอบทุกด้าน สูงประมาณ 1 เมตรครึ่ง ทำด้วยไม้ไผ่ล้วนไม่มีเพดาน ตรงกลางห้อง มีเตาไฟ 1 เตา สำหรับทำอาหาร รอบ ๆ เตาไฟเป็นที่นอน และใช้เป็นที่ต้อนรับแขกด้วย สำหรับบ้านของหัวหน้าหมู่บ้านจะใหญ่โตกว่าบ้านของลูกบ้านราว 2 เท่า มีห้องนอนสำหรับต้อนรับแขก กับห้องนอนของครอบครัว เตาไฟทำไว้ 2 แห่ง เพราะบรรดาแขกผู้ไปเยือนหมู่บ้านจะไปหาหัวหน้าหมู่บ้านก่อน และพักค้างแรมอยู่ภายในบ้านผู้เป็นหัวหน้า

ภาพประกอบ 5 เตาไฟกลางห้อง

บ้าน (แห่) ตามแบบวิถีชาวลานู ก่อนที่เราจะสร้างบ้านตามแบบของชาวลานู ต้องหาส่วนประกอบเหล่านี้ให้ครบก่อน ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ที่จะสร้างบ้านแบบลานู จะมี 4 อย่างใหญ่ ๆ

1. เสาบ้าน
2. คาน
3. แฝกหญ้าคา
4. ไม้ไผ่สับฟากเพื่อทำฝา และพื้นบ้าน

เมื่อได้สิ่งเหล่านี้ครบแล้ว ชาวลานูก็จะหาฤกษ์ หายามว่าวันไหนเหมาะที่จะปลูกบ้าน และจะปลูกบ้านบริเวณไหน หลังจากทีเลือกวันโดยผู้เฒ่า ผู้แก่ที่ จะรู้เรื่องการนับวันได้ดี เพราะผู้เฒ่าจะรู้ว่าสร้างวันไหน อยู่แล้วครอบครัวจะมีความสุขกับบ้านที่สร้างขึ้นมา ผู้เฒ่าจะนับวันแล้วบอกกับคนที่จะไปหรือเรื่องจะสร้างบ้าน และสถานที่ได้ แล้วชาวลานูก็จะเตรียมข้าวสาร 3 เมล็ด และเทียนไข 1 คู่เพื่อบวงสรวงเจ้าที่แล้ว จะขุดหลุมในที่ที่เลือกไว้ใส่ข้าวสาร 3 เมล็ดลงไป เอาใบไม้ปิด จุดเทียน พร้อมกับกล่าวเพื่อทำการเสี่ยงทาย ใจความสำคัญของการเสี่ยงทาย คือ “ถ้าเราสามารถปลูกบ้านและอยู่ที่นี่ได้อย่างมีความสุข ขอให้ข้าวสารเกาะกลุ่มกัน แต่ถ้าหากเราปลูกบ้านตรงนี้แล้วทำให้อยู่ไม่มีความสุข หรือไม่สามารถปลูกบ้านตรงนี้ได้แล้ว ขอให้ข้าวสารอยู่คนละที่”

ถ้าเป็นอย่างที่กล่าวเสร็จ ชาวบ้านก็จะช่วยกันสร้างตามแบบที่ ต้องการของเจ้าบ้านนั้น ๆ ไปหลังจากที่ทำการเสี่ยงทายแล้ว ชาวลานูจะขุดหลุม แล้วนำน้ำเทลงไปในหลุม เพราะน้ำที่เทลงนั้นมีความเชื่อว่า จะทำให้เป็นอยู่ดีทำให้ร่มเย็นคั่งน้ำ และเอาเสาตอกเสาต้นแรกที่ชาวลานูจะตั้ง คือ เสาที่เป็นศาลพระภูมิ และเป็นหัวนอนของเจ้าของบ้าน หลังจากทีสร้างบ้านเสร็จแล้ว ก็จะทำพิธีไล่สิ่งไม่ดีออกจากบ้าน เนื่องจากมีความเชื่อว่าถ้าไม้ไล่ออกแล้วจะอยู่บ้านหลัง นี้อย่างมีความสุข เมื่อทำพิธีไล่สิ่งไม่ดีออกจากบ้านแล้ว ก็จะเป็นพิธีขึ้นบ้านใหม่ การขึ้นบ้านใหม่นั้น ชาวลานูจะฆ่าไก่ 1 ตัว เพื่อทำการ

เสี่ยงทายเหตุการณ์ภายหน้า นอกจากนี้แล้วจะฆ่าไก่เพิ่มตามแต่ฐานะของเจ้าของบ้าน หลังจากนั้นก็นำข้าวของเข้ามาอยู่ในบ้าน อย่างมีความสุขต่อครอบครัว

มุเซอจะปลูกบ้านให้ตรงกับวันไก่ (กะญี่) วันวัว (นุญี่) และวันหมา (พื่อญี่) เพราะเชื่อว่าสมาชิกจะอยู่เย็นเป็นสุข และจะไม่ปลูกบ้านในวันหมู (หะญี่) วันเสือ (ล่าญี่) และวันตาย (ซื่อญี่)

การปลูกบ้าน มุเซอจะไม่ให้จ้วหลังคาบ้านตรงกับกับหลังอื่นเพราะอาจจะทำให้ผู้อยู่อาศัยเจ็บป่วยได้ บ้านมุเซอที่มีคนเจ็บไข้ได้ป่วยบ่อยๆ หรือมีการตายเสมอ ก็จะย้ายหนีไปปลูกสร้างที่แห่งใหม่

1.1.3 สภาพสังคม

ครอบครัว

สภาพสังคมของมุเซอ เริ่มต้นจากครอบครัวของแต่ละบ้าน ซึ่งเจ้าของบ้านเป็นเจ้าของทรัพย์สินและไร่นา ในครอบครัวหนึ่งประกอบด้วย พ่อ ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้นำครอบครัว แม่ บุตรชายและ หลาน มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย เพราะประเพณีการแต่งงานของมุเซอ กำหนดให้ชายเมื่อแต่งงานแล้ว ต้องไปอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เพื่อช่วยทำงานไร่สักกระยะหนึ่งก่อน จึงจะแยกตัวออกไปตั้งบ้านเรือนของตนได้ มุเซอถือระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และถือว่าทุกคนเป็นพี่น้องญาติพี่น้องวงศ์เดียวกัน จึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้านเขาด้วยกัน มุเซอเป็นเผ่าที่มีความสามัคคีกันมากภายในหมู่บ้านมีความเกี่ยวพันกันโดยเป็นญาติพี่น้องสายโลหิตเดียวกันหรือโดยการแต่งงาน หรือเป็นเพื่อนบ้านกัน

ภาษา

มุเซอมีภาษาพูดของตนเอง เพื่อใช้ติดต่อกับคนในเผ่าและนอกเผ่าภาษาที่มุเซอใช้อยู่นี้ มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาอีก้อ และภาษาลีซอมาก ทั้งนี้เพราะมุเซอ อีก้อและลีซอ ติดต่อกับความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก

ภาษามุเซอมีลักษณะเป็นคำโดด พยางค์เดียว ไม่มีเสียงพยัญชนะสะกด มีเสียงสูงต่ำ 3 เสียง ตัวอย่างเช่น เงะ แปลว่า นก หะ แปลว่า หมู นะ แปลว่า นาง เป็นต้น ภาษามุเซอในเมืองไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาษามุเซอดำ และภาษามุเซอแดง แต่ส่วนใหญ่ใช้ภาษามุเซอดำเป็นภาษากลางในการติดต่อกันระหว่างมุเซอกลุ่มต่างๆ

ความเชื่อ

ล่ำหู่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความเชื่อและมีข้อห้ามที่มาจากความเชื่อมากพอสมควร

เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

- ก่อนเข้าหมู่บ้านอาจพบท่อนไม้หรือเสาไม้ที่มีเชือกผูกโยงไว้อยู่ริมทางเดินมีลักษณะที่ผ่านการประกอบพิธีไปแล้วไม่ควรเหยียบย่ำทำลาย

- ในบริเวณวัดมูเซอ หรือ “หอแห่” สิ่งของที่อยู่ข้างในจะเป็นเครื่องเช่นเทพเจ้า ห้ามแตะต้อง

- ห้ามบุกรุกเข้าไปในศาลผีประจำหมู่บ้าน

- ห้ามยิงปืนในหมู่บ้าน เพราะเป็นการนำความตายมาสู่ชุมชน

- การปลูกบ้านจะไม่ให้จั่วหลังคาบ้านตรงกันอันจะเป็นสาเหตุให้สมาชิกในบ้านเจ็บป่วยได้

- ชาวล่ำหู่จะไม่ให้วัวหรือม้าขึ้นบ้านเรือนหรือไถ่ขึ้นไปโขบนหลังคาบ้าน หรือมิให้สัตว์ป่าหรืองูเข้าในบ้าน เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้เจ้าของบ้านต้องสร้างบ้านใหม่

- ห้ามมิให้ขึ้นบ้านผู้อื่นตามลำพัง และไม่ควรจับต้องหิ้งผีหรือห้องผีที่เป็นที่สักการะ

- ห้ามจับต้อง“หน่อกู่มา”ที่วางหน้าห้องผี ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีสำคัญที่ใช้ประกอบพิธีกรรม เพราะชาวมูเซอเชื่อว่าเสียงของแคนนั้นสามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้

- ห้ามเหยียบย่ำทำลายเตาไฟ หรือแครงเหนื่อเตาไฟซึ่งมีความผูกพันกับทุกชีวิตในครัวเรือน

- ห้ามคู่หนุ่มสาวขึ้นไปนอนเล่นตามลำพังในบ้าน ห้ามทะเลาะในบ้านของผู้อื่น และห้ามเต็นท์บ้านของผู้อื่น

- อย่าแตะต้องเครื่องป้องกันผีที่ติดไว้หน้าประตู และถ้ามีเฉลวดติดอยู่ที่เชิงบันไดก็ไม่ควรเข้าไปในบ้าน

การเลือกคู่หรือการเกี่ยวพาราสีกัน

- ชายหญิงชาวมูเซอจะมีอิสระในการเลือกคู่ แต่จะกระทำภายในกลุ่มพวกเขา บุคคลภายนอกไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวแม้ว่าจะคุ้นเคยอย่างดีก็ตาม
- การเกี่ยวพาราสีนั้นจะต้องไม่เกี่ยวพาราสีสตรีที่มีสามีแล้ว เว้นแต่เป็นหญิงหม้ายหรือหย่าร้างแล้ว และไม่ควรรออยู่เพียงลำพังกับหญิงที่มีสามีแล้ว ถ้าจำเป็นต้องให้มีบุคคลที่สามอยู่ด้วย
- ในการเกี่ยวพาราสีนั้นจะต้องไม่เกี่ยวพาราสีภายในบ้านของฝ่ายหญิง เพราะเป็นการลบหลู่ผีเรือน

ลักษณะการแต่งกาย

มูเซอแต่ละกลุ่มมีลักษณะการแต่งกายประจำเผ่าที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มักนิยมผ้าพื้นสีดำเป็นหลัก ตกแต่งด้วยผ้าสีแดง สีฟ้าเหลืองและสีขาวเย็บปักถวดยลายให้สวยงาม สำหรับในหมู่บ้านมูเซอผู้หญิงแล้วจะเห็นได้ชัดกว่าผู้ชาย เพราะในปัจจุบันมูเซอผู้ชายมักจะหันมาแต่งกายอย่างคนพื้นราบเป็นบางส่วน

ผู้ชายมูเซอคำจะสวมกางเกงขาวาวหลวมๆ ด้วยผ้าสีดำขลิบปลายขาด้วยผ้าสีแดง ใส่เสื้อสีดำแขนยาวทรงกระบอก ผ่าหน้าตลอดพร้อมติดกระดุมโลหะเงิน ขลิบขอบแขนเสื้อด้วยผ้าสีแดง แต่ไม่นิยมสวมเครื่องประดับ

ภาพประกอบ 6 การแต่งกายชายชาวมูเซอ หมู่บ้านส้มป่อย

ผู้หญิงจะสวมเสื้อสีดำยาวตลอดถึงข้อเท้า คอป้ายไปทางด้านข้างไม่ผ่าหน้า ตกแต่งลวดลายบนตัวเสื้อและแขนเสื้อด้วยผ้าสีต่างๆ ให้สวยงามและนุ่งผ้าซิ่นสีดำประดับลายลงบนผ้าซิ่นด้วยสีต่างๆ อย่างสวยงาม

ภาพประกอบ 7 การแต่งกายหญิงมูเซอ หมู่บ้านส้มป่อย

มูเซอเหมเล หรือลำหู่ นะ หรือเรียกมูเซอคำเช่นกัน แต่เป็นคนละกลุ่มกับมูเซอคำแท้ที่มาจากยูนนานและพม่า

เหมเล เป็นคำดั้งเดิมที่มูเซอแดงเรียกขานชนกลุ่มนี้ แต่พวกมูเซอเหมเลเรียกตนเองว่า “ลำหู่ นะมือ” ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้อีก ๓ กลุ่ม คือ มูเซอพะคอ มูเซอหะลือ มูเซอละมือ ทั้งสามกลุ่มแต่งกายคล้ายกัน

มูเซอเหมเลทั้งชายหญิง แต่งกายด้วยผ้าสีดำ ผู้ชายสวมกางเกงสีดำเสื้อคอกลมแขนยาวทรงกระบอกยาวเลยเอวเล็กน้อยผ่าหน้าตลอดไม่มีสาบเสื้อ ตัวเสื้อมีซิบในตลอดด้วยผ้าสีฟ้าหรือสีเขียวอ่อนไม่มีลวดลายบนตัวเสื้อ บางคนอาจจะนำโลหะเงินมาเย็บเรียงเป็นแถวด้านหลังเสื้อ เวลาใส่จะมีห้วงเล็กๆ ผูกติดกับกระดุม แต่ไม่มีรังคุม มักใช้เข็มกลัดแทน

กางเกงขาก๊วย เป้าหลวม ขอบกางเกงด้านบนเย็บทาบด้วยผ้าสีขาวมักจะมีเข็มขัดทำด้วยผ้าสีแดงเป็นช่องยาวสำหรับซุกของมีค่าต่างๆ เอาไว้สวมผ้าพันแข้งสีดำยาวถึงข้อเท้า ปลายผ้าขลิบด้วยผ้าสีต่างๆ มูเซอเหมเลนิยมสวมรองเท้ายางหุ้มข้อสีน้ำตาล

ภาพประกอบ 8 การแต่งการหญิงในวันปีใหม่ หมู่บ้านส้มป่อย

ผู้หญิงมูเซอเฉล สวมเสื้อคอกลม แขนยาวทรงกระบอก ตัวเสื้อจะยาวและหลวม จนถึงหัวเข่า ผ่าข้างจากเอวไปถึงชายเสื้อ ใช้ผ้าขาวเหลืองเย็บซ้อนกัน ทาบติดเป็นแนวยาวที่สาบเสื้อ ชายเสื้อด้านหลังทาบติดด้วยแผ่นผ้ากว้างราว ๕-๖ นิ้ว แขนเสื้อใช้แถบผ้าสีแดงสลับขาวหรือสีน้ำเงิน และเหลืองทาบติดไว้ตลอดแขน ผู้หญิงมูเซอเฉลนิยมสวมกางเกงคล้ายผู้ชาย และสวมผ้าพันแข้ง แถบขาวทาบติดเอาไว้ทั้งด้านบนและด้านล่าง ผู้หญิงมูเซอเฉลมักนิยมใช้ผ้าขนหนูพันรอบศีรษะคล้ายหมวก

ภาพประกอบ 9 การแต่งกายของเด็กหญิง

ภาพประกอบ 10 การแต่งกายของเด็กชายชาวมูเซอ

1.1.5 การประกอบอาชีพ

การทำไร่

การทำไร่เป็นอาชีพหลักของชาวลานู ซึ่งถ้าเทียบกับอาชีพอื่นแล้ว ชาวลานูจะทำไร่กันมากที่สุด เพราะพื้นที่ในสมัยก่อนดี มีความอุดมสมบูรณ์ โดยชาวบ้านจะทำไร่แบบหมุนเวียน คือที่หนึ่งปลูกข้าว อีกที่หนึ่งปลูกข้าวโพด และอีกที่หนึ่งอาจปลูกของกินต่างๆ เช่น มะเจือ พริก ผักชี ต้นหอม ปีนีปลูกข้าวที่นี้ ปีหน้าย้ายไปปลูกที่ปลูกข้าวโพด และข้าวโพดก็มาปลูกที่ปลูกข้าวสลับกันไป ชาวบ้านส่วนมากจะปลูกไว้กินเอง และที่เหลือก็เอาไปขาย หรือไม่ก็แบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านที่อดหยากกว่า และเวลาไหน หรือปีไหนที่เราไม่พอกินก็จะขอแบ่งจากคนอื่น (ถือเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้า) เหมือนเป็นการยืมกันก่อน แล้วปีหน้าเราค่อยใช้คืนให้กับเขาในไร่ นอกจากนี้มีต้นข้าวที่อุดมสมบูรณ์แล้ว ชาวบ้านยังมีการปลูกพืชต่างๆ โดยจะปลูกร่วมกับข้าว เช่น ทานตะวัน แดงโม แดงกวา และยังมี การปลูกไว้ที่อื่นโดยเลือกที่ที่อุดมสมบูรณ์ โดยจะปลูกเอาไว้ไม่ค่อยห่างจากไร่ ได้แก่ ฟักทอง เผือก มัน ผักชี และต้นหอม ถั่วฝักยาว เป็นต้น

วิธีการทำไร่ข้าว

หลังจากเลือกทำเลในการทำไร่ข้าวแล้ว จะทำการถางป่าให้หมด แล้วรอให้แห้ง หลังจากนั้นจึงค่อยเผาให้หมด เพราะมีความเชื่อว่าหลังจากเผาป่าแล้ว ดินจะอุดมสมบูรณ์ และเมื่อฝนตกก็เริ่มมีการทำการเพาะปลูก เอาเสียมที่ทำจากไม้ยาวๆ เจาะเป็นรูจากนั้นให้ผู้หญิงใส่เมล็ดข้าวลงไป ถ้าหญ้าสูงระดับฝ่ามือ หัวเข้าหรือเอวก็ถอนหญ้าออกไป เมื่อข้าวเจริญเติบโตเต็มที่พร้อมที่จะเก็บเกี่ยวได้ ก็เอาเสียมเกี่ยวข้าว หลังจากนั้นมัดเป็นเครือใหญ่ๆ และตากทิ้งไว้ พอแห้งแล้วก็กองไว้เป็นจุๆ และเอาไม้ไปตี พอได้ผลผลิตมาก็จะนำไปเก็บไว้ในยุ้งข้าวที่ทำไว้

การเลี้ยงสัตว์

สัตว์ที่ชาวลาหู่นิยมเลี้ยงคือ สุนัข นี้อเลี้ยงไว้เพื่อเวลาไปล่าสัตว์จะพาไปล่าสัตว์ด้วย หมู และไก่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ เช่น การทำบุญ นอกจากนี้ยังเลี้ยง วัว ควาย ม้า เลี้ยงไว้ใช้งาน และเป็นอาหารส่วนหนึ่ง

1.1.6 การศึกษา

ภายในหมู่บ้านสัมปอຍไม่มีโรงเรียน มีเพียงสถานดูแลเด็กก่อนปฐมวัย ปัจจุบันมีเด็กในการดูแลจำนวน 31 คน ครูพี่เลี้ยง 2 คน ได้รับการดูแลจากองค์การบริหารส่วนตำบลด่านมะละเมาสนับสนุน ซึ่งโรงเรียนในระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ต้องเดินทางไปเรียนในหมู่บ้านห้วยปลาหลด ซึ่งเป็นหมู่บ้านมุซอที่ห่างไปประมาณ 8 กิโลเมตร ส่วนในระดับมัธยมศึกษา ต้องไปเรียนที่โรงเรียนด่านแม่ละเมาวิทยาคม ซึ่งห่างออกไปอีก ในอดีตประชากรส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการศึกษาแต่ในปัจจุบันมีการศึกษาภาคบังคับ เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านจึงเริ่มมีการศึกษา

1.1.7 สาธารณูปโภค

ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดตั้งผลิตไฟฟ้าประเภทเตอรี่ยด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ดำเนินการโดยกรมพัฒนา และส่งเสริมพลังงานกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมร่วมกับ จังหวัดตาก พ.ศ. 2544 และเพื่อความสะดวกในการใช้ไฟฟ้า จึงทำให้ปัจจุบันประชากรบางส่วนที่มีฐานะดีขึ้นนั้น ทำการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ตามหลังคาเรือนของตนเอง โดยสามารถแจ้งความจำนงในการขอติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จากองค์การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ภาพประกอบ 11 แผงโซลาร์เซลล์

ประปาภูเขา ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ โดยหมู่บ้านจะสูบน้ำมาจากต้นน้ำห้วยอุสุปุที สนับสนุนโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลแม่อุสุ

ภาพประกอบ 12 ประปาภูเขา

รถโดยสารภายในหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านสี่ล้อจะมีรถอยู่ 1 คัน วิ่งไปกลับวันละ 1 รอบ นำคนจากคอยมูเซอไปยังอ.เมืองตาก เพื่อนำผลผลิตไปขาย แล้วนำคนจากที่ไปขายผักกลับมายังหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 13 รถโดยสารภายในหมู่บ้าน

1.2 สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี

จากการบอกเล่าร่วมกันว่า มูเซอมีความสามารถและชำนาญในการเล่นดนตรี เครื่องเป่าแคน หรือ “หน่อกุ่มา” ซึ่งทำจากลำไม้ไผ่ ประกอบกับลูกน้ำเต้าใช้เป่าประกอบการเดินรำ การเดินรำของชาวมูเซอ จะเดินรำอยู่รอบวงนอกในโอกาสสำคัญๆ เช่น การฉลองปีใหม่ วันกินข้าวใหม่ หรือวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ชาวมูเซอจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้มึเสียงเพลงในหัวใจเลยทีเดียว

“หน่อกุ่มา” ถือเป็นสิ่งที่สำคัญต่อชีวิตชาวล่าหู่ และเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่า ซึ่งชาวล่าหู่ยังคงอนุรักษ์และหวงแหน โดยสืบทอดให้ลูกหลานเป็นผู้รักษาสืบต่อไปและห้ามให้สาบสูญหาย เพราะถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความจำเป็นต่อชีวิตชาวล่าหู่เป็นอย่างมาก ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีเครื่องดนตรีอีกที่พบอยู่ในชาวล่าหู่ เช่น ตึง (ซิ่ง) อ๊ะถ่า (จ้องหน่อง) เป็นต้น

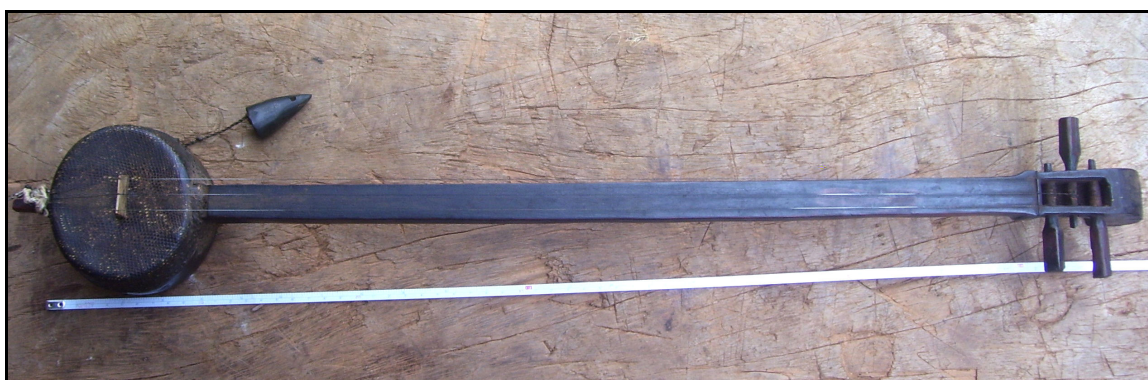
1.2.2 เครื่องดนตรีประเภทต่างๆ

จากการสำรวจโดยการลงพื้นที่การวิจัยทางภาคสนาม ทำให้พบว่าเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล่าหู่ หมู่บ้านสัมปอຍ ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นั้นสามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องดีด และเครื่องเป่า ดังนี้

1.2.2.1 ประเภทเครื่องดีด

ตึง

เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย(Chordophones) ประเภทพิณ (Lute) ชนิดที่ใช้ดีด (Plucked) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง วิธีการผลิตเสียงทำได้โดยการใช้เขาสัตว์ดีดขึ้นหรือลงไปที่สายของตึง มีสายจำนวน 3 สาย

ภาพประกอบ 14 ตึง

ส่วนประกอบต่างๆ

1. กล้องเสียง ขุดไม้เป็นหลุมทรงกระบอก เส้นผ่าศูนย์กลาง 10 เซนติเมตร สูง 6 เซนติเมตร ด้านหลังฉลุเป็นลาย ระบายเสียงออก จึงหน้าด้วยหนัง หนังเป็นหนังของสัตว์เลื้อยคลาน ตัวเงินตัวทอง หรือ ตะกวด ตรึงด้วยตะปู

ภาพประกอบ 15 กล้องเสียง (ด้านหน้า)

ภาพประกอบ 16 ตึง (กล้องเสียง ด้านข้าง)

ภาพประกอบ 17 คิ่ง (กล่องเสียง ด้านหลัง)

2. สาย เป็นส่วนที่ทำหน้าที่ในการสั่นสะเทือน โดยเป็นแหล่งในการกำเนิดเสียงและทำให้เกิดระดับเสียงต่าง ๆ มีจำนวนสายทั้งหมด 3 สาย ทำด้วยโลหะ แต่ละสายมีชื่อเรียก นับจากสายด้านล่าง

สายที่ 1 (ล่างสุด) เรียกว่า	จ๊ะ	หมายถึง ผู้ชาย
สายที่ 2 (กลาง) เรียกว่า	หม่าง	หมายถึง ความเป็นกลาง
สายที่ 3 (บนสุด) เรียกว่า	เม่ย	หมายถึง ผู้หญิง

ในการบรรเลงจะตั้งเสียงดังต่อไปนี้ คือ

สายที่ 1 เสียง B (ล่างสุด)

สายที่ 2 เสียง E (สายกลาง)

สายที่ 3 เสียง E (บนสุด)

ภาพประกอบ 18 สาย

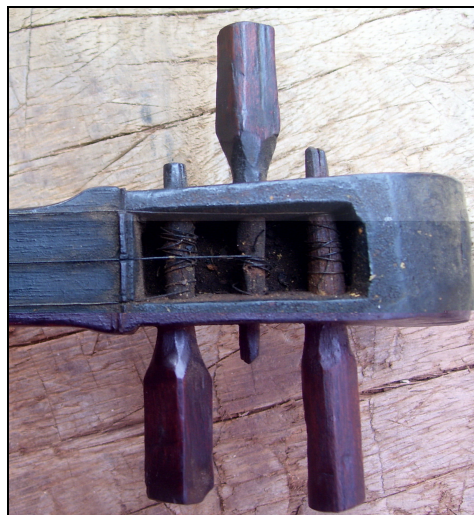
3. คัน เป็นลำตัวของตั้งยึดคล้องเสียงในส่วนท้ายและลูกบิดในส่วนหัว ความยาว 68 เซนติเมตร กว้าง 2.5 เซนติเมตร หนา 2.5 เซนติเมตร ด้านสายเป็นหน้าเรียบ ด้านหลังโค้งมน ในส่วนหัวสำหรับลูกบิด ขุดเข้าไปในเนื้อไม้เป็นช่องสำหรับเสียบลูกบิดและสายเป็นหลุมสี่เหลี่ยม ขนาด กว้าง 1.8 เซนติเมตร ยาว 4.5 เซนติเมตร

4. ลูกบิด มีจำนวนตามสาย คือ 3 ลูกบิด ลูกบิดส่วนหัวเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม ด้านในเป็นทรงกระบอกเสียบที่ส่วนหัวของตั้ง ความยาว 6.5 เซนติเมตร

ลูกบิดสายที่ 1 (จ๊ะ) อยู่ด้านล่างของตัวตั้ง

ลูกบิดสายที่ 2 (หม่าง) อยู่ด้านบนของตัวตั้ง

ลูกบิดสายที่ 3 (เม่ย) อยู่ด้านล่างของตัวตั้ง

ภาพประกอบ 19 ลูกบิด

ภาพประกอบ 20 ตีง (ส่วนหัว ด้านข้าง)

5. เขาสัตว์ เป็นเครื่องมือใช้ในการติดสายตัง

ภาพประกอบ 21 เขาสัตว์ ใช้ในการติด

อีฉ่า

เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุในตัวเอง (Idiophones) ประเภท คีด (Plucked)

ภาพประกอบ 22 อีฉ่า

ทำด้วยไม้ไผ่เหลาเซาะตรงกลางให้เป็นลิ้น ด้านหนึ่งเป็นที่มือจับ ด้านตรงข้ามเป็นบริเวณที่ใช้ตีค เวลาตีใช้ประกบกับริมฝีปาก โดยให้กระพุ้งปากเป็นกล่องเสียง

ชาวลาหู่ถือว่าเป็นเครื่องดนตรีแห่งความรัก และเป็นเครื่องดนตรีที่ติดตัวชายชาวลาหู่อยู่เสมอในอดีต เนื่องจากใช้ในการเกี่ยวพราสาทีหญิงสาวของฝ่ายชายแต่ในปัจจุบันไม่นิยมนำมาติดตัวแล้ว เครื่องดนตรีชนิดนี้จะมีเฉพาะพวกชายที่มีอายุเท่านั้นที่ยังคงเก็บรักษาเอาไว้และยังสามารถบรรเลงได้อยู่ แต่ละซันมีชื่อเรียก ดังนี้

ซันด้านบนสุดชื่อ “อ่อมา” เป็นนัยหมายถึง ผู้หญิง เสียง F

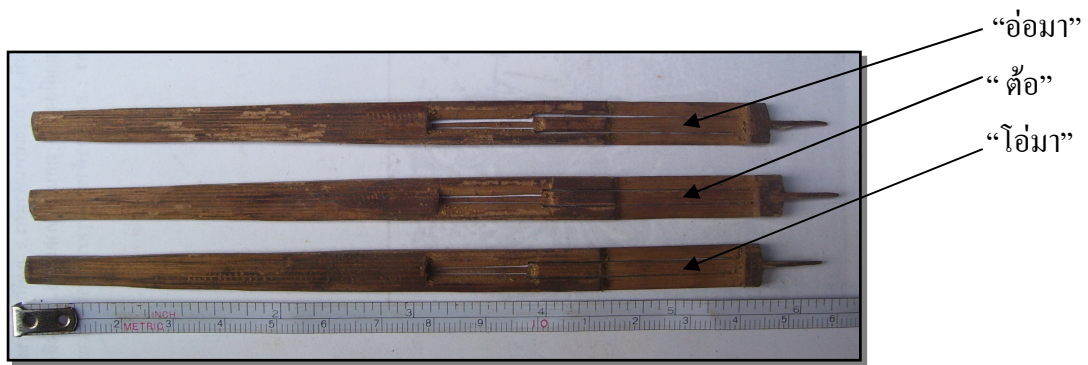

ซันตรงกลางชื่อ “ด้อ” เป็นนัยหมายถึง ความเป็นกลาง เสียง D^b

ซันล่างสุดชื่อว่า “โอป่า” เป็นนัยหมายถึง ผู้ชาย เสียง F

ภาพประกอบ 23 ซื่ออะถ่า

1.2.2.2 ประเภทเครื่องเป่า

หน่อสี

เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ใช้บรรเลงทำนองเพื่อความบันเทิง

ภาพประกอบ 24 หน่อสี

ภาพประกอบ 26 รูปร่างล่างของเต้าหน่อสี

3. ท่อเป่า เป็นขั้วของผลน้ำเต้านำมาสวมเข้ากับขั้วเดิม อุดรอยเชื่อมด้วยขี้ผึ้ง
ท่อเป่ามีความยาว 18 เซนติเมตร

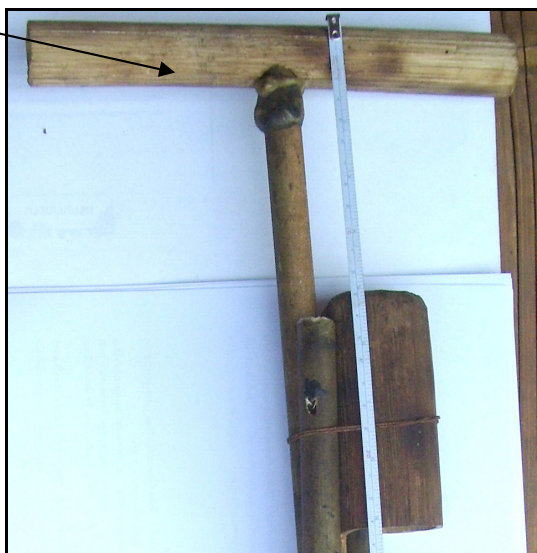

ภาพประกอบ 27 ท่อเป่าหน่อสี

4. กล้องเสียง มีอยู่ 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 อยู่ด้านบนเป็นหัวของหน่อสี เป็นไม้ไผ่กลวง ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร ยาว 23 เซนติเมตรเจาะรูเท่าขนาดท่อตรงกลาง เสียบเข้ากับท่อเป็นส่วนหัว ทำหน้าที่ช่วยขยายเสียง

ส่วนหัวของหน่อสี

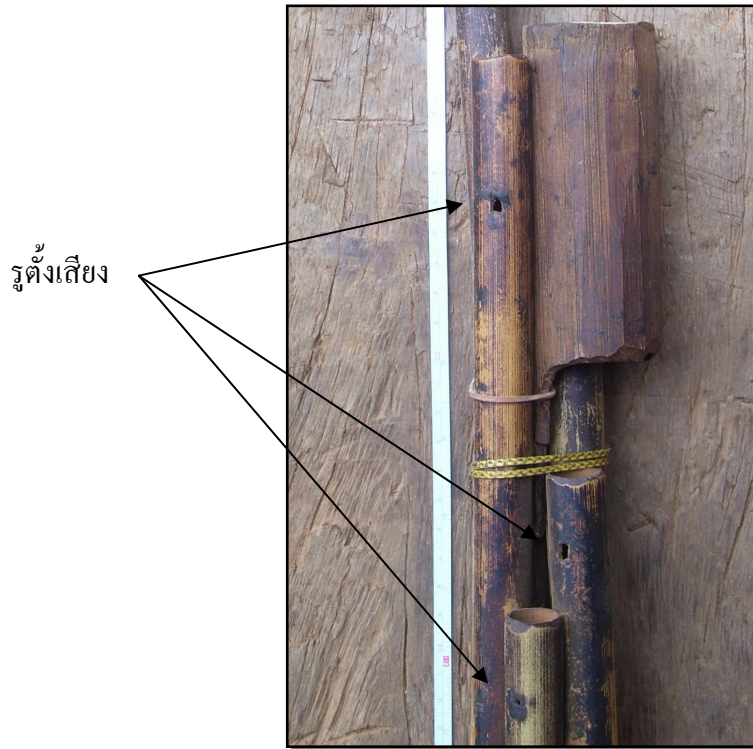
ภาพประกอบ 28 ส่วนหัวของหน่อสี

ส่วนที่ 2 เป็นไม้ไผ่ทรงกระบอกตันด้านเดียวเหมือนแก้วน้ำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร ยาว 11 เซนติเมตร เป็นกล้องเสียงช่วยในการขยายเสียง เสียบอยู่ต่ำกว่าอยู่ด้านบนท่อ “กาทาวเว” (ท่อที่ 3)

ภาพประกอบ 29 กล้องเสียง

5. รูดั้งเสียง เป็นรูที่อยู่ตรงส่วนปลายของท่อไม้ไผ่ทุกท่อ ห่างจากส่วนปลายของท่อ ประมาณ 2-3 เซนติเมตรของทุกท่อ รอบรูจะมีขี้ผึ้งปิดเพื่อใช้ในการตึงเสียงเครื่องดนตรี

ภาพประกอบ 30 รูดั้งเสียง

หน่อกู่มา

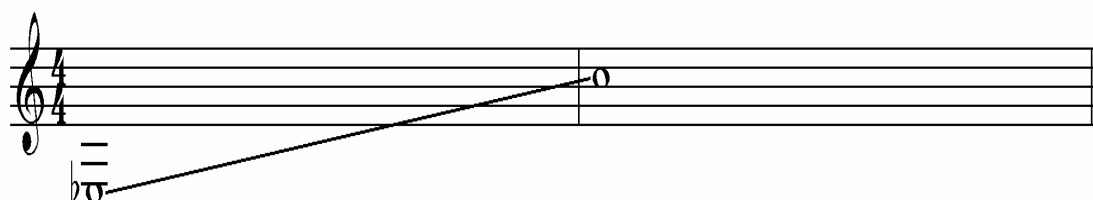
เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ใช้บรรเลงทำนองในพิธีกรรมต่าง ในความเชื่อของล้าหู่จะไม่นำมาเป่าเล่น และไม่เป่าในตอนเช้า ก่อนออกจากบ้านไปทำงานซึ่งถือว่าเป็นโชคร้าย

ภาพประกอบ 31 หน่อกู่มา

หน่อกู่มา มีความยาวทั้งหมดประมาณ 115 เซนติเมตร

เสียงที่สามารถผลิตได้ C D^b D E^b F A^b และ B^b อยู่ในช่วงเสียงดังนี้

ส่วนประกอบ

1. ท่อเสียงมีจำนวน 5 ท่อ ทำด้วยไม้ไผ่ชนิดเบาและบาง จากคำบอกเล่า ไผ่ชนิดนี้ชาวมูเซอเรียกว่าไผ่ “ ปูตา “ แหล่งที่มีอยู่คือบนภูเขาบริเวณต้นน้ำ แต่ละท่อมีความยาวลดหลั่นกันไปด้วยดังต่อไปนี้

- ท่อที่ 1 มีชื่อเรียกว่า “ โอคีสี่ม้า ” เป็นท่อยาวที่สุด ขนาดความยาว 97 เซนติเมตร
- ท่อที่ 2 มีชื่อเรียกว่า “ โอละม้า ” ขนาดความยาว 75 เซนติเมตร มีรูปิดบังคับเสียงห่างจากตัวน้ำเต้าขึ้นมา 10 เซนติเมตร
- ท่อที่ 3 มีชื่อเรียกว่า “ กากาวเว ” ขนาดความยาว 68 เซนติเมตร มีรูบังคับเสียงห่างจากน้ำเต้าขึ้นมา 4 เซนติเมตร
- ท่อที่ 4 มีชื่อเรียกว่า “ นานะ ” ขนาดความยาว 53 เซนติเมตร มีรูบังคับเสียงห่างจากน้ำเต้าขึ้นมา 8 เซนติเมตร
- ท่อที่ 5 มีชื่อเรียกว่า “ จักเกีร์ ” ขนาดความยาว 48 เซนติเมตร มีรูบังคับเสียงห่างจากน้ำเต้าขึ้นมา 1 เซนติเมตร

2. เต้า วัสดุจากผลน้ำเต้าพร้อมขั้ว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 11 เซนติเมตร ยาว 20 เซนติเมตร เจาะรูใส่ลิ้นไผ่ข้างในและเสียบท่อเสียงไม้ไผ่เข้าไปพอกด้วยขี้ผึ้งอุดรูไว้ให้เหลือรูไม้ไผ่ข้างใต้ไว้

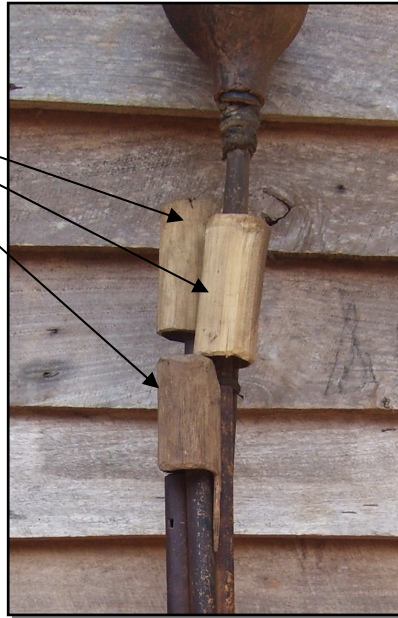
ภาพประกอบ 32 เต้าหน่อกุ่มา

3. ท่อเป่า เป็นขั้วของผลน้ำเต้านำมาสวมเข้ากับขั้วเดิม อุดรอยเชื่อมด้วยขี้ผึ้ง ท่อเป่ามีความยาว 20 เซนติเมตร

4. กล้องเสียง มีอยู่ 2 ส่วน

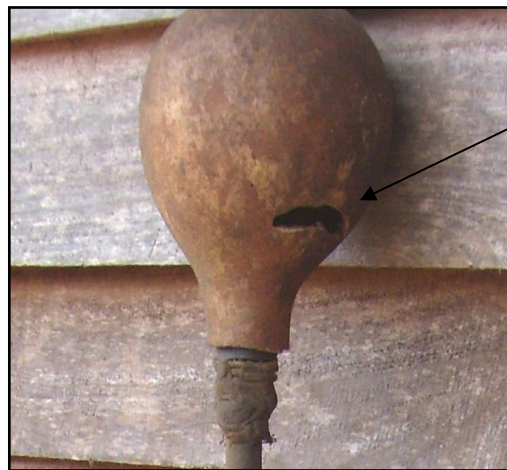
ส่วนที่ 1 เป็นไม้ไผ่ทรงกระบอกตันด้านเดียวเหมือนแก้ว ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.5 เซนติเมตร ยาว 11 เซนติเมตร คว่ำเสียงอยู่ที่ปลายท่อ “โอะละม้า” (ท่อที่ 2), ท่อ “กาขาวเว” (ท่อที่ 3), ท่อ น้ำเน๊ะ (ท่อที่ 4) เป็นกล้องเสียงช่วยในการขยายเสียง

กล้องเสียง

ภาพประกอบ 33 กล้องเสียง

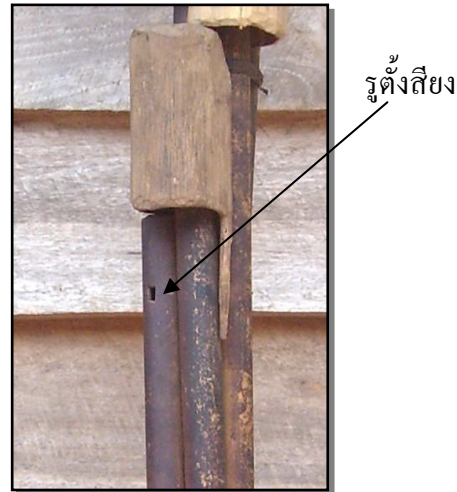
ส่วนที่ 2 เป็นผลน้ำเต้าแห้งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 18 เซนติเมตร เจาะรูด้านข้าง ระบายลม เสียงคว่ำอยู่ปลายท่อ “โอะคีสี่ม้า” (ท่อที่ 1)

รูระบายเสียง

ประกอบ 34 น้ำเต้าที่ปลายท่อ

5. รูตั้งเสียง เป็นรูที่อยู่ตรงส่วนปลายของท่อไม้ไผ่ทุกท่อ ห่างจากส่วนปลายของท่อ ประมาณ 2-3 เซนติเมตรของทุกท่อ รอบรูจะมีขี้ผึ้งปิดเพื่อใช้ในการตั้งเสียงเครื่องดนตรี

ภาพประกอบ 35 รูตั้งเสียง

1.2.3 วิธีการบรรเลง

1.2.3.1 ตั้ง

ภาพประกอบ 36 การบรรเลงตั้ง

ผู้บรรเลงจะบรรเลงโดยการนั่งบนพื้น หรือยืนบรรเลง ก่อนบรรเลงจะทำการตั้งเสียงดังต่อไปนี้

- สายที่ 1 เสียง B (สายล่าง)
- สายที่ 2 เสียง E (สายกลาง)
- สายที่ 3 เสียง E (สายบน)

โดยผู้บรรเลงจะใช้ข้อมือขวาค้นตัวกล่องเสียงเข้ามาติดกับลำตัวส่วนท้องของผู้บรรเลง นิ้วชี้ขวา สวมด้วยเขาสัตว์สำหรับติดสายขึ้นและลงสลับกัน การติดสายขึ้นและลงจะใช้กับสายที่ 1 (สายล่างสุด) ส่วนสายที่ 2 และ 3 จะเป็นการติดลงอย่างเดียว

มือซ้าย จับที่คอตั้งใช้นิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนางกดสาย โดยในการบรรเลงจะใช้นิ้วกดสายเพื่อให้เกิดเสียงที่แตกต่างกันเป็นทำนองที่สายที่ 1 และสายที่ 2 เท่านั้น ส่วนสายที่ 3 จะเป็นการบรรเลงด้วยสายเปล่า

1.2.3.2 อ๊ะถ่า

ภาพประกอบ 37 การบรรเลงอ๊ะถ่า

ผู้บรรเลงจะบรรเลงโดยจับอ๊ะถ่าด้วยมือซ้ายให้ส่วนที่ใช้ติดอยู่ทางด้านขวามือ ในการจับอ๊ะถ่า จะเรียงลำดับดังต่อไปนี้

ตัวที่ 1 “โอป่า” มีความหมายถึง ผู้ชาย จะอยู่ด้านล่างสุด

ตัวที่ 2 “ต้อ” มีความหมายถึง ความเป็นกลางระหว่างชายและหญิง จะอยู่ตรงกลาง

ตัวที่ 3 “อ่อม่า” มีความหมายถึง ผู้หญิง จะอยู่บนสุด ในความเชื่อของลำหู่ ผู้หญิงจะไม่ค่อยพูด สอดคล้องกับในการบรรเลง เสียงที่ออกมาจาก “อ่อม่า” (ตัวบนสุด) จะน้อยกว่าเสียงอื่น

ในการบรรเลงจะใช้มือขวาตีและใช้ปากเป็นกล่องเสียง

1.2.3.3 หน่อสี

ภาพประกอบ 38 การบรรเลงหน่อสี

ผู้บรรเลงจะบรรเลงโดยการเดินไปพร้อมกับการบรรเลง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเต้น “จะกลี” มีหน้าที่เป็นผู้นำในการเต้น

การบรรเลงกระทำโดย

มือซ้าย

นิ้วโป้ง	ปี่ของท่อนที่ 4 “นาเน๊ะ”
นิ้วกลาง	ปี่ของท่อนที่ 2 “โอะละมา”
นิ้วก้อย	ปี่ของท่อนที่ 3 “กากาวเว”

มือขวา

นิ้วชี้	ปี่ของท่อนที่ 5 “จ๊กเก็ริ”
นิ้วโป้ง	ปี่ของท่อนด้านล่างท่อนที่ 3 “กากาวเว”และท่อนที่ 4 “นาเน๊ะ”

1.2.3.4 หน่อกู่มา

การบรรเลงหน่อกู่มา มีทั้งการบรรเลงแบบนั่ง และการเดินบรรเลง การนั่งบรรเลงจะย่อตัวลงนั่งเข้าด้านซ้ายอยู่ด้านหน้าเข่าขวา จะใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีภายในอาคารหรือไม่ต้องเคลื่อนที่ ส่วนการเดินบรรเลงจะใช้ในพิธีที่โล่งกว้าง เช่น การบรรเลงประกอบการบูชารอบลานจะคี

ภาพประกอบ 39 การนั่งบรรเลงหน่อกู่มา

ภาพประกอบ 40 การเดินบรรเลงหน่อกู่มา รอบลานจะคี

เนื่องจากหน่อกู่มาและหน่อสี เป็นเครื่องดนตรีที่เหมือนกันในทุกส่วน ต่างกันเพียงที่ขนาดและใน ส่วนหัวของเครื่องดนตรี จึงมีวิธีการบรรเลงที่เหมือนกัน

1.2.4 การสืบทอด

ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นลักษณะการสืบทอดด้วยวิธีปากเปล่า (Oral Tradition) มิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด การสืบทอดของดนตรีส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น และจากการที่ดนตรีได้เข้ามามีบทบาททางวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของหมู่บ้าน อาทิ งานฉลองปีใหม่ งานกินข้าวใหม่ งานศพ พิธีด้านความเชื่อต่างๆ เป็นต้น ดนตรีที่ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ค่อยๆเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม จากสภาพความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของชาวล้าหู่เริ่มมีวัฒนธรรมของคนพื้นราบเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตมากขึ้น จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ของผู้ดำเนินการวิจัยพบว่าผู้ที่ยังสามารถให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมดนตรีและร่วมอยู่ในพิธีกรรมที่มีดนตรีเข้ามามีบทบาทส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไปจนถึงผู้อาวุโส ส่วนในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นมีจำนวนน้อยที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในพิธีกรรมและสามารถให้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมดนตรีได้ ทำให้เห็นถึงการสืบทอดทางวัฒนธรรมดนตรีที่น้อยลงของชาวล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.2.5 นักดนตรี

ภาพประกอบ 41 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายจะลา นามสกุล คีร์รอง ชื่อเล่น -

วัน/เดือน/ปีเกิด 23 เมษายน 2480 อายุ 70 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ ทำไร่ ปลุกผัก

สถานที่เกิด หมู่บ้าน

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 94 หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. หน่อกุ่มมา
2. หน่อสี
3. อ๊ะถ่า

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและสนใจที่จะเรียนดนตรีให้เหมือนกับพ่อ

ผู้ถ่ายทอดวิชา

บิดา

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีฉลองปีใหม่
2. งานประกอบพิธีกินข้าวใหม่
3. งานประกอบพิธีการเดินจะคี

ภาพประกอบ 42 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายจะเอ่อ นามสกุล ชื่อเล่น -

วัน/เดือน/ปีเกิด - อายุ 75 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ

สถานที่เกิด หมู่บ้านส้มป่อย

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 13 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. ตึง

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและสนใจจะเรียนดนตรี

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีฉลองปีใหม่

2. งานประกอบพิธีกินข้าวใหม่
3. งานประกอบพิธีการเดินจะคี

2. งานประกอบพิธีกินข้าวใหม่
3. งานประกอบพิธีการเดินจะคี

ภาพประกอบ 44 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายจะปา นามสกุล จองผักชี ชื่อเล่น ผดา

วัน/เดือน/ปีเกิด - อายุ 39 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา คริสต์

อาชีพ ปลูกกาแฟ

สถานที่เกิด หมู่บ้านส้มป่อย

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 31 หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. หน่อกุ่มมา
2. หน่อสี

บทเพลงที่ชื่นชอบ

1. เพลงประกอบพิธีกรรมศพ
2. เพลงเกี่ยวพาราฮี

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและสนใจจะเรียนดนตรี

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีฉลองปีใหม่
2. งานประกอบพิธีกินข้าวใหม่
3. งานประกอบพิธีการเดินจะคี

ภาพประกอบ 45 นักดนตรี

1. ข้อมูลประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายจะหา นามสกุล - ชื่อเล่น -

วัน/เดือน/ปีเกิด - อายุ 57 ปี

เชื้อชาติ ไทย สัญชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

อาชีพ

สถานที่เกิด หมู่บ้าน

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 16 หมู่ที่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
รหัสไปรษณีย์ 63110

2. ข้อมูลด้านดนตรี

เริ่มฝึกหัดเรียนดนตรีเมื่อใด อายุ 15 ปี

เครื่องดนตรีที่บรรเลง

1. หน่อกุ่มมา
2. หน่อสี
3. ตึง

เพราะเหตุใดจึงเรียนดนตรี

เพราะมีความชอบและสนใจจะเรียนดนตรี

ผู้ถ่ายทอดวิชา

ผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน

ผลงานด้านการแสดง

1. งานประเพณีฉลองปีใหม่
2. งานประกอบพิธีกินข้าวใหม่
3. งานประกอบพิธีการเดินจะคี

1.3 บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม

1.3.1.1 พิธีฉลองปีใหม่

มุเซอเรียกว่า “เขาะจาเลอ” พวกเขาจะจัดงานประเพณีกินปีใหม่ ในช่วงเดือนมกราคม-มีนาคม ของทุกปี การกำหนดวันประกอบพิธีของแต่ละหมู่บ้านขึ้นอยู่กับผู้นำจะพิจารณาเป็นวันไหน ทั้งนี้จะคำนึงถึงความพร้อมของสมาชิกในหมู่บ้านเป็นหลัก

การประกอบพิธีจะมีการบวงสรวงต่อเทพเจ้ากือซา ทุกคนจะต้องร่วมกันทำบุญและเดินรำรื่นเริงกันอย่างสนุกสนาน พร้อมกับรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่และอวยพรต่อกัน งานนี้พวกเขาจะทำ “ข้าวปุ้น” หรือ “อ้อฟูแนะ” ซึ่งเป็นขนมที่ทำจากข้าวเหนียวนึ่งร้อนๆ ต้มลูกงา ปั้นเป็นก้อนแบนๆ ข้าวปุ้นหรืออ้อฟูแนะ เป็นขนมที่เทพเจ้ากือซาโปรดปรานมาก

ภาพประกอบ 46 ข้าวปุ้น

ภาพประกอบ 47 ครกตำข้าวปุ้น

มุเซอจะแบ่งวันเวลาประกอบพิธีกินปีใหม่ ซึ่งมีกำหนด ๑๔ วัน ออกเป็นปีใหม่หญิง ๕ วัน ปีใหม่ชาย ๕ วัน ปีใหม่ผู้หญิงถือเป็นพิธีสำคัญและสนุกสนานที่สุด และเป็นพิธีที่เริ่มก่อน โดยมีข้อยึดถือที่เคร่งครัดมาก นอกจากจะมีความสนุกสนานแล้วยังเป็นโอกาสเลือกคู่ครองของหนุ่มสาว และการพบปะญาติมิตรที่อยู่ห่างไกลทั้งยังเป็นการดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของพวกเขาอีกด้วย

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ของผู้ดำเนินการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลบอกเล่าว่าในช่วงวันปีใหม่มีญาติพี่น้องเชื้อสายล่าหู่ด้วยกันทั้งที่อยู่ในเขตใกล้เคียงกันภายในจังหวัดตากแล้ว ญาติพี่น้องจากจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน เช่น แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ก็ได้มาเยี่ยมเยียนและร่วมประกอบพิธีกรรมในช่วงปีใหม่นี้ด้วย

ตั้งแต่เช้าตรู่ของวันปีใหม่บรรดาพ่อแม่ผู้ปกครองต่างพากันแต่งกายชุดประจำเผ่าของชาวล่าหู่ให้กับบุตรหลาน และในช่วงการฉลองปีใหม่นี้อย่างหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของเทศกาล คือ การจุดประทัดเพื่อฉลองวันปีใหม่ซึ่งปกติภายในหมู่บ้านจะมีข้อห้าม เด็กๆพากันเล่นอย่างสนุกสนาน

ภาพประกอบ 48 การแต่งกายของเด็กในช่วงการฉลองปีใหม่

ภาพประกอบ 49 เด็กสนุกกับการจุดประทัด

ดนตรีประกอบพิธีปีใหม่จะเริ่มในช่วงเช้าของวันปีใหม่ ชาวมูเซอจะประกอบพิธีที่เรียกว่า “ใต้เตย” คือการจุดเทียนบูชาผีเพื่อเป็นสิริมงคลกับครอบครัว มีปุ๋ญจารย์และผู้ช่วยอีก 2 คนทำหน้าที่สวดบูชาอยู่ที่หน้าห้องผี โดยมีเครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรม คือ “หน่อกู่มา” จะเป่าคลอไปกับการสวดบูชาผีด้วยเพลง “หน่อกู่มาเมอะ” การบรรเลงจะบรรเลงวนซ้ำไปเรื่อยๆ มีการหยุดพักเป็นบางช่วงและบรรเลงต่อขณะที่มีการสวด

ภาพประกอบ 50 พิธี “ใต้เตย” บูชาผีในเช้าวันปีใหม่

หลังจากนั้นนักดนตรีที่บรรเลงหน่อกูมา จะเดินนำขบวนคนในบ้านเข้าไปสู่ลาน “จะคี” ขณะเดินก็จะบรรเลงเพลง “หน่อกูมาเมอะ” วนซ้ำไปเรื่อยๆ เพื่อนำของไหว้ไปไหว้ต่อที่กลางลาน “จะคี” ที่อยู่ด้านบนของหมู่บ้าน จังหวะและทำนองของเพลงหน่อกูมาเมอะก็จะเปลี่ยนแปลงไปบ้างเพราะผู้บรรเลงจะต้องบรรเลงพร้อมกันกับการเดินขึ้นไปบนลานจะคีที่อยู่ด้านบนของหมู่บ้าน

ภาพประกอบ 51 หน่อกูมานำขบวนเข้าสู่ลาน “จะคี”

ของไหว้จะใส่ในตระกร้าประกอบด้วย น้ำชา ยาเส้น อ้อย น้ำ และข้าวเปลือก (ข้าวเหนียว) ที่คั่วให้แตก และเทียนอยู่ในตระกร้า

ภาพประกอบ 52 ตะกร้าของไหว้

ปูจรรย์จะนำตะกร้าของไหว้ไปวางไว้กลางลาน “จะคี” พร้อมกับสวดบูชาผี นักดนตรีบรรเลงเพลง “หน่อคูมาเมอะ” พร้อมกับก้าวเท้าที่เป็นจังหวะสอดคล้องกับการบรรเลง รอบลาน “จะคี” โดยวนไปทางซ้ายมือเป็นการเริ่มต้นการเต้น “จะคี” จำนวน 7 รอบ หลังจากนั้นจะเปลี่ยนเครื่องดนตรีจาก “หน่อคูมา” ที่ใช้การประกอบพิธีเป็น “หน่อลี” แทนในการเริ่มต้น “จะคี” “หน่อคูมา” จะใช้อีกครั้งในการปิดการเต้น “จะคี” โดยบรรเลง วนรอบลานจำนวน 7 รอบเช่นเดียวกัน

ในระหว่างที่นำของไหว้ไว้ตรงกลางของลานเต้น “จะคี” จะจุดเทียนขี้ผึ้งไว้ที่ขอบตะกร้า โดยเทียนจะจัดเป็นมัดแต่ละมัดมีเทียนจำนวนแตกต่างกัน มัดที่ 1 มีเทียนจำนวน 7 เล่ม มัดที่ 2 จำนวน 4 เล่ม มัดที่ 3 มีจำนวน 2 เล่ม จุดเทียนประกอบพิธีจนหมดตามลำดับเทียน

ภาพประกอบ 53 พิธีจุดเทียนใหม่ในลาน “จะคี”

ภาพประกอบ 54 หน่อคูมาบรรเลงรอบ “ลานจะคี”

หลังจากที่ประกอบพิธีอื่นๆที่ผ่านมาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงสายลูกหลานจะทำกรไหว้ขอพร บิดามารดาและผู้สูงอายุ ในวันฉลองวันปีใหม่ โดยมีของที่ใช้ประกอบการไหว้ขอพรประกอบด้วย เนื้อ หมู ข้าวปุ้น ยาเส้น และใบชา ลูกหลานจะนำของไหว้ใส่ในกระด้ง (ฮามา) แล้วยกไหว้ขอพรกับบิดามารดาผู้อาวุโสภายในหมู่บ้าน ให้ชีวิตมีความสุข เป็นสิริมงคลตลอดปี

ภาพประกอบ 55 การไหว้ขอพรบิดามารดาและผู้อาวุโส

1.3.1.2 พิธีกินข้าวใหม่

ประเพณีกินข้าวใหม่หรือประเพณี “จำลือจาเลอ” ประเพณีนี้จะเริ่มต้นเมื่อข้าวแตกรวง ประมาณ เดือนสิงหาคม-กันยายน ของทุกปีโดยใช้เวลาประกอบพิธี 4 วัน 2 วันแรกถือเป็นวันสำคัญในการ ดำเนินงาน 2 วันหลังเป็นวันพักผ่อน การประกอบพิธีจะต้องทำขึ้นในวันขึ้น 12 ค่ำ – 15 ค่ำ โดยกำหนดเอา ค่ำที่พระจันทร์ส่องสว่างเต็มดวงเป็นวันประกอบพิธีซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง

ประเพณีกินข้าวใหม่ เป็นเรื่องที่เชื่อกันว่าผลผลิตภายในไร่ เช่น ข้าวเป็นสิ่งที่เทพเจ้าก้อชาประทาน มาให้ จะได้ผลผลิตมากหรือน้อยก็อยู่ที่เทพเจ้าจะบันดาล ถ้าไม่มีประเพณีนี้ก็ไม่สามารถจะเกี่ยวข้าวมา บริโภคได้ ทั้งนี้รวมไปถึงผลผลิตในไร่ทั้งหมด เช่น ข้าว ข้าวโพด ฟัก แตง อ้อย ใบยาสูบ ถั่ว งา เป็นต้น

การประกอบพิธีกินข้าวใหม่ มุเซอจะฆ่าหมู บูชาเทพเจ้าก้อชาและมีการเดินรำฉลองประเพณีกัน อย่างสนุกสนาน

ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม คือ หน่อกุ่มา และบรรเลงเพลงประกอบพิธีเหมือนกันกับพิธีฉลองปี ใหม่ ในส่วนของการเดินรำจะใช้เครื่องดนตรี คือ “หน่อลี” และการเดินก็เหมือนกันกับการเดินในการ ฉลองวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีของหนุ่มสาวจะได้มาพบปะกัน

1.3.1.3 พิธีเลี้ยงผี

มุเซอมีความเชื่อถือเทพเจ้าก้อซา และในเรื่องของภูตผีวิญญาณต่างๆ พวกเขาจะนิยมทำบุญประกอบพิธีผูกข้อมือ หม่าหมูหรือไก่เป็นเครื่องเช่นสังเวช ผู้ที่ชำนาญในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของมุเซอเฉลิมเลิศมี ปู่จาร หรือแก่ลู่ ซึ่งเป็นผู้ดูแลสถานที่เด่นว่า “จะลี้ก้อ” ลานดินสำหรับประกอบพิธีกรรม บางครั้งก็เป็นผู้ดูแลศาลผี แซ่มื่อ อีกด้วย

“แปตูป่า” ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่สามารถทำหน้าที่แทนปู่จารได้ แปตูป่าหรือผู้จุดเทียนบูชาเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการสวดมนต์ต่างๆ และติดต่อกับเทพเจ้าก้อซาได้

บุคคลที่สำคัญอีกคนหนึ่งคือ หนี่ตีซอ หรือหมอผีซึ่งมีความสามารถรอบรู้เรื่องกาลอาคมติดต่อกับปิศาจได้ และสามารถทำนายโรคภัยไข้เจ็บได้อีกด้วย

ภายในหมู่บ้านมุเซอจะมีศาลผีประจำหมู่บ้าน ซึ่งเรียกว่า แซ่มื่อ และมีสถานที่ประกอบพิธีกรรมเรียกว่า หอแห่ หรือหอเย่ รวมถึงจนลานเด่นว่า ซึ่งสถานที่เหล่านี้ชาวมุเซอมีความเคารพนับถือ ห้ามบุคคลภายนอกบุกรุกเข้าไปโดยลำพัง หรือแม้จะมีโอกาสได้เข้าไปตัดไม้, ทำลาย บริเวณใกล้ๆ กับสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้อย่างเด็ดขาด

มุเซอถือว่าหิ้งผีบรรพบุรุษในบ้าน เป็นสิ่งที่เคารพบูชา จึงห้ามมิให้ผู้ใดจับต้องอย่างเด็ดขาด แม้กระทั่งหน่อกุ่มา หรือแคน เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ซึ่งวางไว้หน้าห้องผีบรรพบุรุษ ก็ไม่ควรที่ผู้ใดจะไปจับต้องเล่น และถือว่าเป็นการลบหลู่ผีเรือนอาจนำความตายมาสู่ได้ นอกจากนี้เตาไฟภายในบ้านมุเซอถือเสมือนชีวิตและวิญญาณ ชาวมุเซอมีความผูกพันกับเตาไฟภายในบ้านมาก จึงห้ามมิให้ผู้ใดขึ้นไปเหยียบย่ำหรือทำลายเล่น

ความเชื่อที่ชาวมุเซอยังคงยึดถืออยู่จนทุกวันนี้ คือ ปกติการเลี้ยงหมูของชาวเขามักจะปล่อยให้หากินเองตามป่าข้างหมู่บ้าน ถ้าเกิดมีหมูมาตลอดลูกในหมู่บ้านก็จะถือว่าผิดปกติ จะนำความหายนะมาสู่หมู่บ้านและเจ้าของ จึงต้องฆ่าให้ตายหมดและประกอบพิธีเลี้ยงผีบ้าน หรือเกิดมีหมูตลอดลูกเพียง 1-2 ตัว ก็ถือว่าไม่ดีต้องฆ่าทิ้งทั้งหมดพร้อมกับเลี้ยงผีบ้านเช่นกัน

การที่มีไก่ขึ้นไปไต่บนหลังคาบ้าน หรือมีสัตว์ป่า เช่น งู เก้ง เข้าไปในหมู่บ้านชาวมุเซอจะถือว่าเป็นสิ่งไม่ดี เป็นเรื่องผิดปกติศีลธรรมชาติชาวมุเซอจำต้องสร้างบ้านขึ้นใหม่ทันที

จากข้อมูลในเรื่องความเชื่อ การนับถือของชาวล่าหู่ข้างต้น ชาวล่าหู่จึงมีพิธีกรรมที่ประกอบความเชื่อเหล่านี้ คือ การเลี้ยงผี หลังจากที่มีความเชื่อแล้วเกิดเหตุการณ์ต่างขึ้น เพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิตละครอบครัวจึงต้องมีการประกอบพิธีขึ้น ส่วนใหญ่แล้วก็จะมีการเตรียมเครื่องเช่น ไห้ว เครื่องเช่นไห้ว ประกอบด้วย หมู ไก่ น้ำชา เทียน ยาสูบ แล้วสวดมนต์โดยผู้ประกอบพิธีหรือ แก่ลู่

โดยมีเครื่องดนตรีที่ประกอบพิธีกรรมคือ “หน่อกุ่มา” เป่าเพลง “หน่อกุ่มาเมอะ” คลอประกอบการสวดมนต์ การบรรเลงเพลงหน่อกุ่มาเมอะในพิธีนี้จะคล้ายกันกับพิธีฉลองปีใหม่และพิธีกินข้าวใหม่ในส่วน of พิธีภายในบ้าน การบรรเลงจะเป่าคลอประกอบการสวดมนต์วันเข้าไปเรื่อย ตั้งแต่เริ่มสวด มัดข้อมือกินอาหารตาม จนจบพิธีกรรม

ถ้ามีคนป่วยในบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ลูจะทำการผูกข้อมือให้และหีบของเช่นไหวกิน แล้วให้คนป่วยหรือสมาชิกในครอบครัวกินตามเชื่อว่าหลังจากนี้ร่างกายจะแข็งแรงและหายป่วยโดยเร็ววัน

ภาพประกอบ 56 การประกอบพิธีเลี้ยงผี

ภาพประกอบ 57 หน่อกู่บรรเลงประกอบพิธีกรรม

1.3.1.4 พิธีขึ้นบ้านใหม่

หลังจากที่สร้างบ้านเสร็จ พิธีในการฉลองการขึ้นบ้านใหม่ของชาวลำหู่ คือ การเดินบนบ้าน บริเวณนอกชาน โดยมี “หน่อกู่มา” เป่าประกอบการเดิน ใช้เพลง “หน่อกู่มาเมอะ” เป่าคลอประกอบการเดินเริ่มจากจังหวะช้า และเพิ่มความเร็วจนกระทั่งเกิดความสนุกสนานในการเดิน การบรรเลงจึงเป็นไปในจังหวะที่คึกคัก ประกอบกับการเดินที่สนุกสนาน มีการจุดประทัดโยนใส่ในใต้ถุนบ้าน และสาดน้ำบริเวณนอกชานที่ทำการเดิน จากการสัมภาษณ์ชาวลำหู่มีการบอกเล่าว่าในความเชื่อของชาวลำหู่ ถ้าเดินบนบ้านแล้วบ้านพังแสดงว่าบ้านนั้นจะมีความสุขตลอดปี แต่ในความเป็นจริงเป็นการแสดงออกถึงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ในการสร้างบ้านที่มั่นคงและแข็งแรง

ภาพประกอบ 58 การเดินบนบ้านฉลองการขึ้นบ้านใหม่

1.3.1.5 พิธีงานศพ

การที่มีบุคคลในครอบครัวมูเซอเสียชีวิตลง ไป บุตรภรรยาหรือผู้ที่อยู่ในครอบครัวจะเสียใจร้องไห้อาลัยเป็นอย่างมาก จึงไม่นิยมนำศพไว้บนบ้านเกิดหนึ่งวัน และถือว่าผู้ตายวิญญูณได้ออกจากร่างไปแล้ว จึงไม่ใช่คนอีกต่อไป

ถ้าเป็นกรณีเด็กอ่อนที่ยังไม่ทันตั้งชื่อให้ นำไปฝังทันทีโดยไม่มีพิธีใดๆ ทั้งสิ้น โดยพ่อแม่หรือญาติจะนำฝ้ามานำห่อร่างเด็กใส่ไว้ในตระกร้าเก่าๆ แยกไปที่ “ซอซีแค” หรือป่าช้าเพื่อขุดหลุมฝัง และใช้ที่นอนไม้ทับปากหลุมเป็นอันเสร็จพิธี

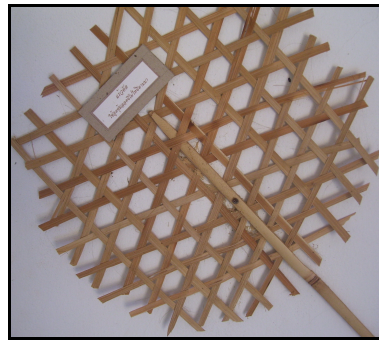
ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ตายมีการตั้งชื่อแล้ว หรือเป็นผู้ใหญ่เขาก็จะยิงปืนบอกกล่าวกันในหมู่บ้านให้รู้ทั่วกัน จากนั้นจะต้องทำการอาบน้ำชำระล้างศพให้สะอาด ใส่เสื้อผ้าชุดใหม่ให้ และหุ้มศพด้วยผ้าขาวบาง เอาเงินใส่ปากศพ นับว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปสู่ปรโลก ให้ศพประนมมือถือเทียนขี้ผึ้งและฝ้ายที่หน้าอก เตรียมไหว้เทพเจ้ากือซา มัคตราตั้งให้เรียบร้อย ใช้ผ้าห่มคลุมศพและมัดอีกชั้นหนึ่ง วางศพให้หันศีรษะไปทางทิศตะวันตก

มูเซอจะไม่นิยมเก็บศพไว้บ้านเกินหนึ่งคืน วันรุ่งขึ้นก็นำศพไปเผาโดยผูกศพติดกับลำไม้ไผ่แล้วช่วยกันหามไปป่าช้าเพื่อเผา พร้อมกับฆ่าหมูและไก่อย่างละตัว ผูกติดลำไม้ไผ่กับไม้ไผ่ไปด้วย เพื่อให้ผู้ตายนำไปเลี้ยงในอีกโลกหนึ่ง และตัดบางส่วนของหมูและไก่เผาร่วมกับศพด้วย ส่วนที่เหลือจะทิ้งไว้ในป่าช้า

ดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีศพ เป็นการขับร้องในลักษณะการขับลำนำ มีทั้งการร้องเดี่ยว และร้องเป็นกลุ่ม การขับร้องจะขับร้องในขณะที่เตรียมการเผาศพ การเตรียมข้าวของเครื่องใช้ให้ผู้ตาย การฆ่าหมูและไก่ เนื้อหาของเพลงเกี่ยวกับการตาย ความเสียใจ และการเดินทางไปหาเทพเจ้า เมื่อเริ่มการเผาจะไม่มีการร้องเพลง ทุกคนจะเดินทางกลับบ้านทันทีที่จะทำการเดินรูดขี้ผึ้งเพื่อมิให้คนตายตามมา หลังจากนั้นต้องเดินทางไปบ้านผู้ตายอีกครั้งเพื่อให้หมอผีสวดคาถาพรมน้ำมนต์ไล่ผีมิให้ตามมา จากนั้นทุกคนจะกลับไปอาบน้ำชำระกายและซักผ้าที่สวมใส่ไปด้วยแล้วจึงเข้าบ้านตัวเอง

ภาพประกอบ 59 การลอดซุ่มผีเพื่อมิให้ผีตามมา

ภาพประกอบ 60 แร้วตัดจะติดที่บนประตูทางเข้าบ้าน ป้องกันผี

1.3.2 ดนตรีเพื่อความบันเทิง

1.3.2.1 ประกอบการเต้นรำ “จะคี”

จะคี คือการเต้นรำที่เป็นเอกลักษณ์ของลำนู๋ โอกาสที่จะมีการเต้นคือ งานฉลองปีใหม่ งานฉลองกินข้าวใหม่ สถานที่ในการเต้นรำเรียกว่า “จะคีก็้อ” เป็นลานดินวงกลมตรงกลางเป็นเนินดินวงกลมเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร ใช้สำหรับวางของเช่นไห

ภาพประกอบ 61 “จะคีก็้อ”

ภาพประกอบ 62 ลำหู่เตรียมตัวที่จะเข้าลานจะคี

ในการเดินจะเดินเป็นวงกลมรอบเนินดินเป็นวงกลมในทางวนซ้ายมือ โดยจะมี “หน่อลี” เป็นเครื่องดนตรีนำในการให้ทำนองและจังหวะ ทุกคนจะใส่เสื้อผ้าชุดใหม่โดยเฉพาะผ้าหญิงที่จะมีรายละเอียดมากกว่าฝ่ายชายโดยจะเป็นการแต่งกายประจำเผ่า ส่วนฝ่ายชายที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์ก็คือ กางเกงส่วนเสื้อบางส่วนที่เป็นเสื้อแบบคนพื้นราบ

การเดินวงนอกซึ่งเป็นของฝ่ายชาย ส่วนฝ่ายหญิงอยู่วงในการเดินของฝ่ายหญิงจะเป็นไปแบบเรียบร้อย เดินชิดติดกันเป็นหน้ากระดานเป็นจำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปจนถึง 4-5 คน ตามความเหมาะสมในแต่ละรอบการเดิน มือของฝ่ายหญิงจะกำผ้าและยึดแขนออกมาในระดับเดียวกับระดับเอว การวางแขนจะเป็นไปอย่างมีแบบแผน มือของผู้เดินฝ่ายหญิงจะสานกันเป็นแถวเป็นดับ ดังภาพ

ภาพประกอบ 63 การเดิน “จะคี” ของฝ่ายหญิง

ส่วนฝ่ายชายเดินอยู่วงนอก จับมือต่อกัน เป็นไปตามหลักที่ด้านนอกของวงกลมผู้เดินจะต้องใช้ระยะทางมากกว่าวงใน การก้าวจึงต้องก้าวที่ยาวกว่า

ภาพประกอบ 64 การเต้น “จะคี” ของฝ่ายชาย

การบรรเลงดนตรีประกอบการเต้นจะคี จะใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลง คือ “หน่อลี” (แคนหัวไม้ไผ่) ในการบรรเลงจะใช้เพลงประกอบการเต้นจะคี คือ เพลงโอมี่มา เพลงเตาะจ่าง เพลงมาแฮโคลี่ และเพลง โป๊ะจ่าง โดยการบรรเลงจะบรรเลงเพลงข้างต้นวนซ้ำไปเรื่อยๆ ภายในหนึ่งเพลงจนจบรอบการเต้น จึงจะทำการเปลี่ยนเพลงประกอบการเต้น หรือเปลี่ยนตัวนักดนตรี ในการบรรเลงเพลงเดียวกันจะมีความแตกต่างในการบรรเลงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในการเล่น เช่น จำนวนผู้เต้น นักดนตรี เวลาและสถานที่ เป็นต้น

ดนตรีประกอบการเต้นจะคีจะใช้ประกอบการเต้นไปตามจำนวนวันในการเต้นตั้งแต่ต้นจนจบพิธี

ในบริเวณลานเต้นจะคี “จะคีก่อ” จะมีซุ้มสำหรับวางเครื่องดนตรีและนั่งพักนั่งดื่มน้ำชาอยู่บริเวณข้างๆของลาน

ภาพประกอบ 65 ซุ้มวางเครื่องดนตรีและที่นั่งพักของนักดนตรี

หลังจากที่ประกอบพิธีกรรมในตอนเช้าแล้วก็จะเป็นการเดิน "จะคี" จะเดินกันตลอดทั้งวันทั้งคืน ผลัดเปลี่ยนกันเดินอยู่ตลอดเวลาไม่ให้เสียงกระทบเท้าขาดหายไปจนกว่างานจะเลิก

1.3.2.2 การเกี่ยวพาราตี

การเกี่ยวพาราตี หรือ การจับสาวชวาลาหู่จะเป็นช่วงเทศกาลปีใหม่ เพราะหนุ่มโสดจะว่างแล้วจะจับเป็นกลุ่มกันไปตระเวนหาสาวหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่รอบหมู่บ้าน วิธีการติดต่อก็คือ ใช้เด็กเป็นสื่อกลาง พอไปถึงหมู่บ้านจะเรียกเด็กๆ มาคุยแล้วบอกให้เด็กว่าไปบอกให้สาวๆ ว่าหนุ่มมาเที่ยวเด็กๆ ก็ดีใจรีบไปส่งข่าวให้กับสาวๆ ส่วนสาวๆ ก็เตรียมอาหารแล้วจะต้อนรับ หนุ่มรับประทานอิ่มแล้ว ใครชอบคนไหนจะจับไปคุยกัน แล้วสาวๆ ก็ถามว่ามีเมียแล้วหรือยัง หนุ่มๆ ก็จะตอบกลับเป็นเพลงว่าถ้ามีเมียแล้วจะมาหา น้องทำไม ไกลแสนไกลนี้เสียเวลา

การเกี่ยวพาราตีของล้าหู่อาศัยช่วงเทศกาลปีใหม่ที่มีกิจกรรมการฉลองและเต้นรำด้วยกัน การร้องเพลงที่ฝ่ายชายจับฝ่ายหญิงสาว ในอดีตจะมีเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง คือ "ฮะถ่า" ล้าหู่ถือว่าเป็นเครื่องดนตรีแห่งความรัก ชายหนุ่มทุกคนจะเก็บใส่กระบอกไม้ไผ่พอดิบขนาดของฮะถ่าคิดตัวเป็นประจำ และทำการบรรเลงเพื่อเป็นสัญญาณในการนัดพบพูดคุยกัน แต่ในปัจจุบันไม่มีการปฏิบัติเช่นนี้แล้ว มีบ้างเล็กน้อยในวัยทำงานที่ยังไม่มีคู่หรือเป็นหม้ายและหย่าร้าง จากคำบอกเล่าล้าหู่เกี่ยวพาราตี กันอย่างง่าย

การจับสาวของล้าหู่ง่าย แต่ก็มีข้อห้ามในการเกี่ยวพาราตีเหมือนกัน คือ

- ห้ามคู่หนุ่มสาวขึ้นไปนอนเล่นตามลำพังภายในบ้าน
- การเกี่ยวพาราตีนั้นจะต้องไม่เกี่ยวพาราตีสตรีที่มีสามีแล้ว เว้นแต่เป็นหญิงหม้ายหรือหย่าร้างแล้ว และไม่ควรรออยู่ตามลำพังกับหญิงที่มีสามีแล้ว
- ในการเกี่ยวพาราตีจะต้องไม่เกี่ยวพาราตีภายในบ้านของฝ่ายหญิง เพราะเชื่อว่าเป็นการลบหลู่ผีเรือน

หลังจากที่เกิดความชอบพอและถูกใจกันแล้วก็อยู่กินด้วยกันโดยไม่ต้องมีพิธีอะไรมาก เพียงฆ่าหมูเลี้ยงผี ถ้าฐานะเศรษฐกิจไม่ดีก็ยกน้ำชาเป็นอันเรียบร้อย

2 บทเพลง

2.1 เพลงประกอบพิธีกรรม

2.1.1 เพลงประกอบพิธีกรรม

เพลง หน่อぐมาเมอะ

$\text{♩} = 56$

เพลงหน่อぐมาเมอะ เป็นเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม ตามความเชื่อของล้าหู่ถือเป็นเพลงที่ใช้ในการติดต่อกับเทพเจ้า โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ “หน่อぐมา” เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ(Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ

(Free reed)

จากการศึกษาบทเพลงหน่อぐมาเมอะ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

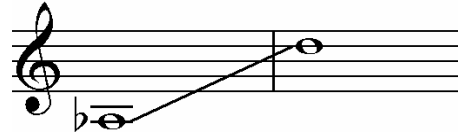
1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียวมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงย้อนบรรเลงซ้ำ จนกว่าจะเสร็จพิธีกรรม

2. กลุ่มเสียง

เพลงหน่อぐมาเมอะ เป็นเพลงที่มี 7 เสียง มีเสียงในทำนองหลัก คือ เสียง C Db D Eb F Ab Bb และมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง

ช่วงกว้างของเสียง เพลงหน่อぐมาเมอะ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง Eb อยู่ในระดับตำแหน่ง ใต้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ใต้บรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง C อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 3 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

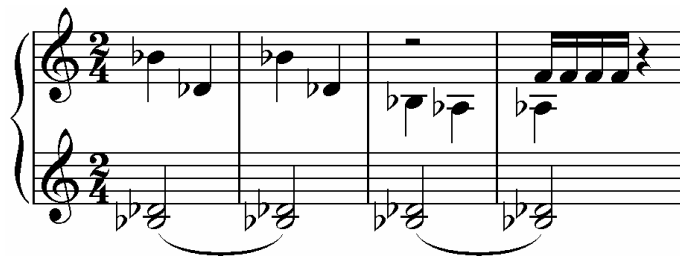

ช่วงกว้างของเสียง เพลงหน่อぐมาเมอะ

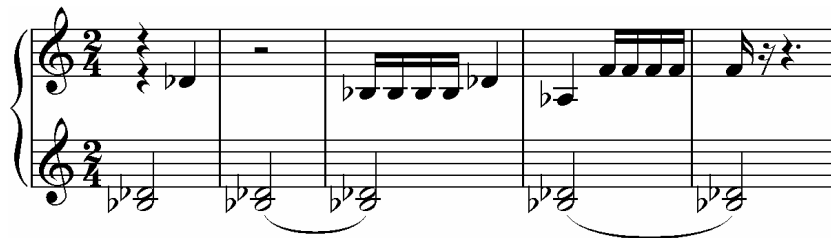
3. จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาจังหวะและทำนองเพลงหน่อぐมาเมอะ พบว่าสามารถแบ่งเป็นรูปแบบจังหวะและทำนองได้ทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 พบในห้องที่ 1 ถึง ห้องที่ 4 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2 พบในห้องที่ 4 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 8

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3 พบในห้องที่ 9 ถึงห้องที่ 10

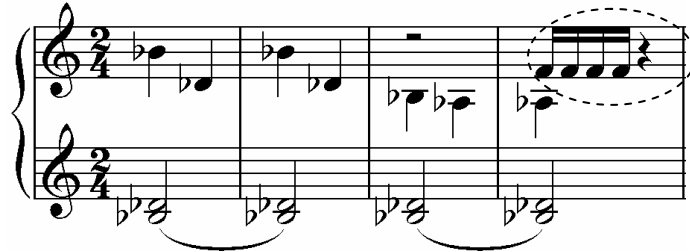

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 11 ถึงห้องที่ 16

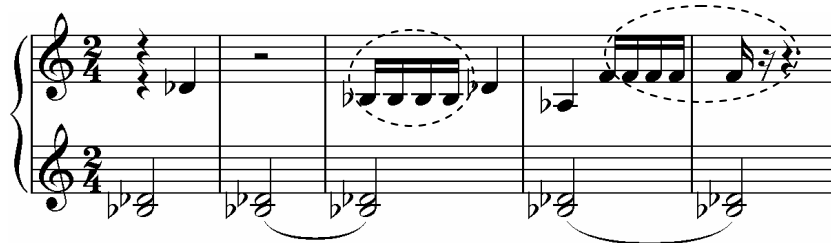

จากรูปแบบจังหวะและทำนองข้างต้นพบว่ามีการซ้ำของเสียงให้ยึดยาวออกไป ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงที่ใช้บรรเลงคลอในการสวดมนต์ระหว่างทำพิธีไปเรื่อยๆ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2

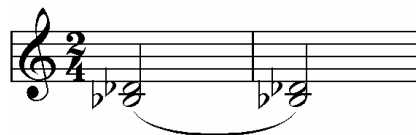

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 7 ถึงห้องที่ 9

เสียงคราง (Drone)

โดยมีเสียงครางตลอดทั้งเพลงดังนี้

2.1.2 เพลงประกอบพิธีศพ

เพลง ฮ้อนทูซี

ซัน ฟุ่ม มื่อ ส่อง ฮ้อน ทู ซี จู คือ ซื่อ ซื่อ โน่ จึง นู๋ ซื่อ

ดู เมียงน โว อี้ค ซิ โว จู ลือ โน่ ส่อง

คี่ ถัก ช่ง ตี ฮีท จี หล่อ จื่อ ส่อง

เพลงฮ้อนทูซี เป็นเพลงประเภทขับร้อง เป็นบทเพลงขับร้องสำหรับพิธีศพ เพลงมีความหมายว่า ตายแล้วให้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ ส่วนลูกหลานที่เหลืออยู่ไม่ต้องเป็นห่วง ไม่ต้องมารบกวน ขอให้อยู่บนสวรรค์อย่างมีความสุข

จากการศึกษาบทเพลงฮ้อนทูซี พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

เพลงฮ้อนทูซีเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงฮ้อนทูซี เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงจำนวน เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง E F G A C และ D

ช่วงกว้างของเสียง เพลงฮ้อนทูซี พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด

ระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง E อยู่บนเส้นที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง G อยู่ข้างบนเส้นบรรทัดที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงฮ้อนทูซี

3. จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาเพลงฮ้อนทูซี พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพริ้วพรรณนา โดยพิจารณาจากรูปแบบจังหวะและทำนองเพลงแล้วสามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบจังหวะและทำนอง ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1 พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 4

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2 พบในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 7 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3 พบในห้องที่ 7 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 8

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4 พบในห้องที่ 9 ถึงห้องที่ 12 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 12 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 15

- จากการศึกษาทำนองเพลงฮ้อนทูซี พบว่ามีการเอื้อนเสียงจำนวน 4 ครั้ง ดังนี้รูปแบบ
จังหวะและทำนอง 1

ชิน ฟึ่ล มีอ_____ ฮ่อง_____ ฮ้อน ทู ซี

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

อู่ ค็ือ ซ็ือ ซึ่ย โน้_____ จั้ง_____

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

คู่ สึ่ย โน้_____ ฮ่อง_____ ตึ่ สึ๊ก

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5

ซุง ตึ่ ฮึ่ท จิ หล่อ จ็ือ_____ ฮ้อ_____

- จากการศึกษาทำนองเพลงฮ้อนทูซี พบว่ามีการมีการผันเสียง เป็นจำนวน 8 ครั้ง ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1

ชิน ฟึ่ล มีอ_____ ฮ่อง_____ ฮ้อน ทู ซี

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

อู่ ค็ือ ซ็ือ ซึ่ย โน้_____ จั้ง_____

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3

นี่ ชู ชือ สย เหยียน โว อี้ด ชิ โว

Detailed description: A musical staff in 2/4 time with a treble clef. The melody consists of eighth and sixteenth notes. A dashed oval highlights the notes corresponding to the Thai lyrics 'ชือ สย เหยียน'.

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

ดู สิบ โน่ ชอง ดี สิก

Detailed description: A musical staff in 2/4 time with a treble clef. The melody consists of eighth and sixteenth notes. Three dashed ovals highlight the notes corresponding to the Thai lyrics 'ดู สิบ โน่', 'ชอง', and 'ดี สิก'.

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5

ซ่ง ดี ฮีท จี หล่อ จื่อ ชอ

Detailed description: A musical staff in 2/4 time with a treble clef. The melody consists of eighth and sixteenth notes. A dashed oval highlights the notes corresponding to the Thai lyrics 'ชอ'.

2.2 เพลงเพื่อความบันเทิง

2.2.1 เพลงต้นรำปีใหม่

โอทิม้า

♩ = 87

เพลงโอทิม้า เป็นเพลงบรรเลง โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ “หน่อลี” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ามูเซอ เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) เพลงโอทิม้า เป็นบทเพลงที่ใช้ประกอบการเต้น “จะคี”

จากการศึกษาบทเพลงโอทิม้า พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียวมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงย้อนบรรเลงซ้ำ จนกว่าจะหมดรอบของผู้เต้น จึงจะหยุดบรรเลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงโอทิม้า เป็นเพลงกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง คือ เสียง A B C[#] E F[#] และมีเสียงคราง (Drone) คือ เสียง F[#] ในขั้นคู่แปด (F[#] ในช่องที่ 1 และ F[#] บนเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล)

ช่วงกว้างของเสียง เพลงโอทิม้า พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 8 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่ง ช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงโอทิม้า

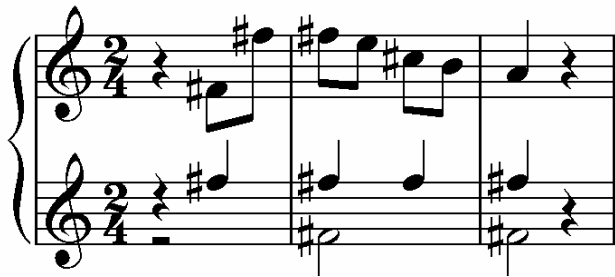
3. จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาจังหวะและทำนองเพลงโอที่ม้า พบว่าสามารถแบ่งเป็นรูปแบบจังหวะและทำนองได้ทั้งหมด 7 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 3 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2 พบในห้องที่ 3 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 5 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3 พบในห้องที่ 5 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 7 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 7 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 9 จังหวะที่ 1

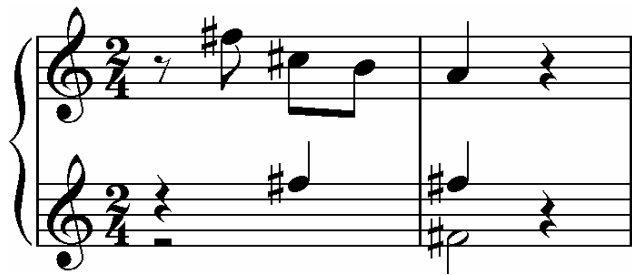
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 พบในห้องที่ 9 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 12 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6 พบในห้องที่ 12 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 15 จังหวะที่ 1

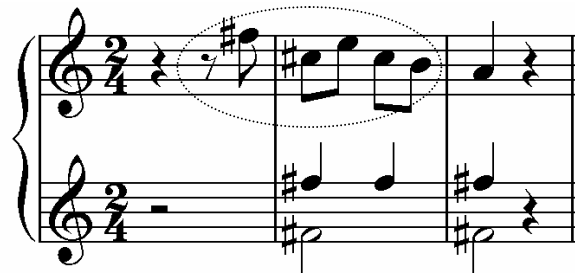
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7 พบในห้องที่ 15 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 16

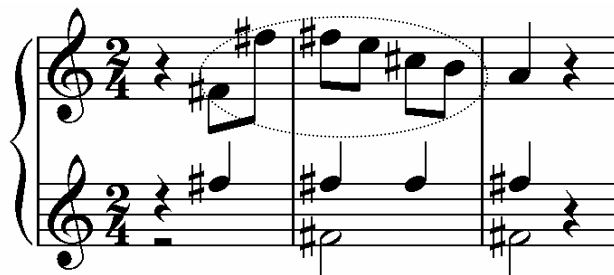
จากการศึกษารูปแบบจังหวะและทำนอง พบว่า

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1,2,3 และ 4 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน คือ 4 จังหวะ ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยในเสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

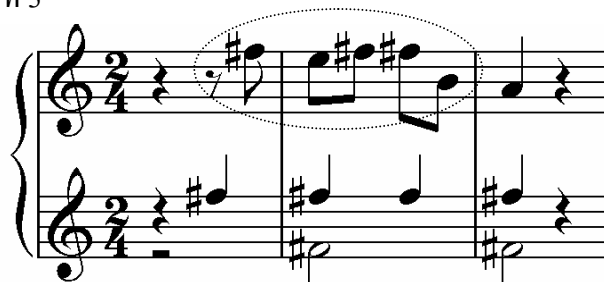
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 จำนวนจังหวะเท่ากับรูปแบบ 2,3 และ 4 แต่เป็นการเริ่มต้นเพลงในจังหวะที่ 1 จึงไม่มีเสียงคราง (Drone)

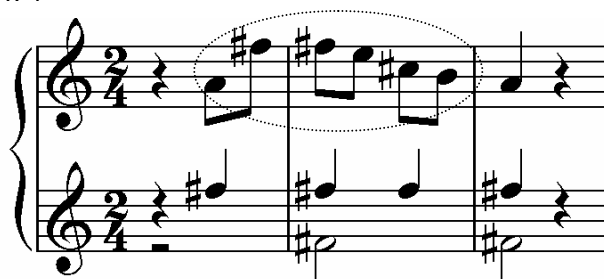
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3

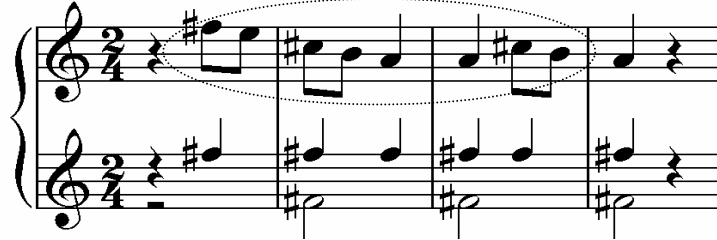

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4

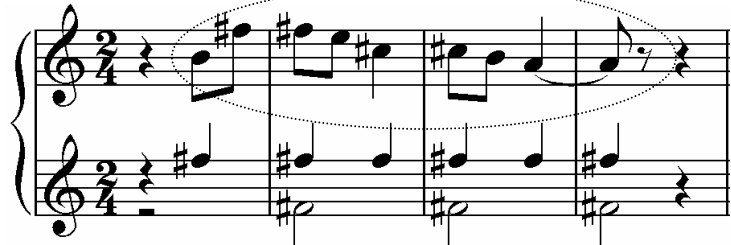

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 และ 6 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากันคือ 6 จังหวะ ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยในเสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6

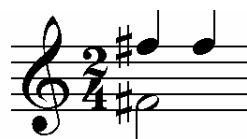

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7 เป็นรูปแบบสุดท้ายมีจำนวน 3 จังหวะและทำนองเป็นการไล่เสียงลง จบด้วยเสียง A

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7

- รูปแบบของจังหวะและทำนองเสียงคราง (Drone) เป็นรูปแบบเดียวในทุกห้องของทำนองเพลง ยกเว้นในการขึ้นต้นเพลงในห้องที่ 1 ในครั้งแรกเท่านั้น ดังต่อไปนี้

- ในทุกรูปแบบจังหวะและทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการไล่เสียงลงจบที่เสียง A ในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย สอดคล้องกับการเดินจะคีที่ผู้เดินจะก้าวต่ำลงในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย และก่อนจะก้าวต่ำลงผู้เดินจะฟังสัญญาณจากทำนองที่มีการไล่เสียงลงมาจบที่เสียง A ให้พอดีกับการปรับเท้าลงพื้น

เดาะจ่าง

♩ = 122

เพลงเดาะจ่าง เป็นเพลงบรรเลง โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ “หน่อลี” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ามูเซอ เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) เพลงเดาะจ่าง เป็นบทเพลงที่ใช้ประกอบการเต้น “จะคี”

จากการศึกษาบทเพลงเดาะจ่าง พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียวมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงย้อนบรรเลงซ้ำ จนกว่าจะหมดรอบของผู้เต้น จึงจะหยุดบรรเลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงเดาะจ่าง เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียง 5 เสียง คือ เสียง A B C# E F# และมีเสียงคราง (Drone) คือ เสียง F# ในขัณฑ์แปด (F# ในช่องที่ 1 และ F# บนเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล)

ช่วงกว้างของเสียง เพลงเดาะจ่าง พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขัณฑ์ 8 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่ง ช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

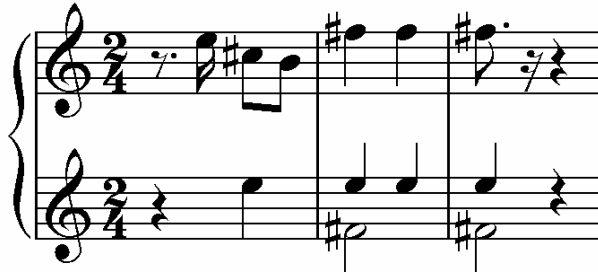
ช่วงกว้างของเสียง เพลงเดาะจ่าง

3. จังหวะและทำนอง

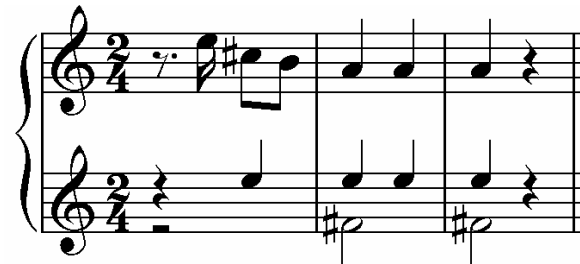
ดังนี้

จากการศึกษาทำนองเพลงเคาะจ่าง พบว่ามีรูปแบบจังหวะและทำนองเพลงทั้งหมด 9 รูปแบบ

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 พบจำนวน 2 ครั้ง พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 3 จังหวะที่ 1 และในห้องที่ 3 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 5 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2 พบในห้องที่ 5 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 7 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3 พบในห้องที่ 7 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 11 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 11 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 15 จังหวะที่ 1

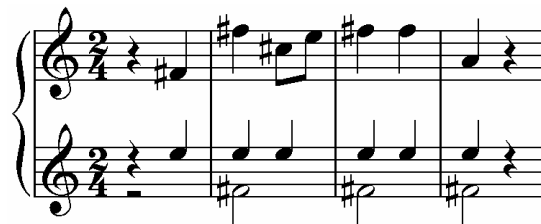
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 พบในห้องที่ 15 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 19 จังหวะที่ 1

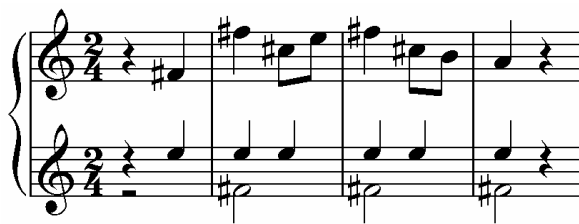
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6 พบในห้องที่ 19 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 23 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7 พบในห้องที่ 23 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 26 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 8 พบในห้องที่ 26 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 29 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 9 พบในห้องที่ 29 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 31 จังหวะที่ 1

จากการศึกษารูปแบบจังหวะและทำนองของเพลง “เคาะจ่าง” พบว่า

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 และ 2 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกัน โดยการขึ้นทำนองจะเริ่มเหมือนกัน ตอนท้ายมีจังหวะเหมือนกันแต่มีทำนองแตกต่างกัน สอดคล้องกับการเดินจะคี่ของผู้เต้นที่จะปรบเท้าพร้อมกับ 3 จังหวะสุดท้าย

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3,4,5 และ 6 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยขึ้นด้วยเสียง F# เสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7 และ 8 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยขึ้นด้วยเสียง F# เสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 7

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 8

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 9 เป็นรูปแบบสุดท้ายมีจำนวน 4 จังหวะและทำนองเป็นการไล่เสียงลง จบด้วยเสียง A

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 9

- รูปแบบของจังหวะและทำนองเสียงคราง (Drone) เป็นรูปแบบเดียวในทุกห้องของทำนองเพลง ยกเว้นในการขึ้นต้นเพลงในห้องที่ 1 ในครั้งแรกเท่านั้น ดังต่อไปนี้

- ในรูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3-9 มีการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการไล่เสียงลงจบที่เสียง A ในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย สอดคล้องกับการเดินจะกัที่ผู้เดินจะก้าวเท้าลงในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย และก่อนจะก้าวเท้าลงผู้เดินจะฟังสัญญาณจากทำนองที่มีการไล่เสียงลงมาจบที่เสียง A ให้พอดีกับการปรบเท้าลงพื้น

เพลง มาแฮโดลี

เพลงมาแฮโดลี เป็นเพลงบรรเลง โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ “หน่อลี” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ามูเซอ เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) เพลงมาแฮโดลี เป็นบทเพลงที่ใช้ประกอบการเต้น “จะคี”

จากการศึกษาบทเพลงมาแฮโดลี พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียวมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงย้อนบรรเลงซ้ำ จนกว่าจะหมดรอบของผู้เต้น จึงจะหยุดบรรเลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงมาแฮโดลี เป็นเพลงที่กลุ่มเสียง 5 เสียง คือ เสียง A B C[#] E F[#] และมีเสียงคราง (Drone) คือ เสียง F[#] ในขั้นคู่แปด (F[#] ในช่องที่ 1 และ F[#] บนเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล)

ช่วงกว้างของเสียง เพลงมาแฮโดลี พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 8 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่ง ช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงมาแฮโดลี

3. จังหวะและทำนอง

ดังนี้

จากการศึกษาทำนองเพลงมาเฮ้โด้ลี่ พบว่ามีรูปแบบจังหวะและทำนองเพลงทั้งหมด 6 รูปแบบ

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1 พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 4

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2 พบในห้องที่ 5 ถึงห้องที่ 8

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3 พบในห้องที่ 9 ถึงห้องที่ 12

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4 พบในห้องที่ 13 ถึงห้องที่ 16

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 17 ถึงห้องที่ 18

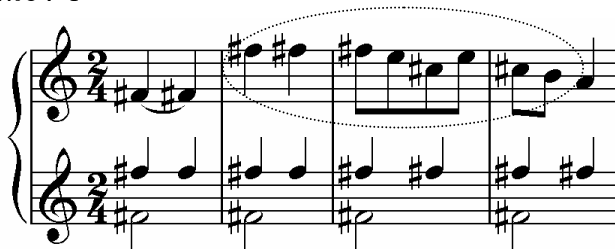
รูปแบบจังหวะและทำนอง 6 พบในห้องที่ 19 ถึงห้องที่ 20

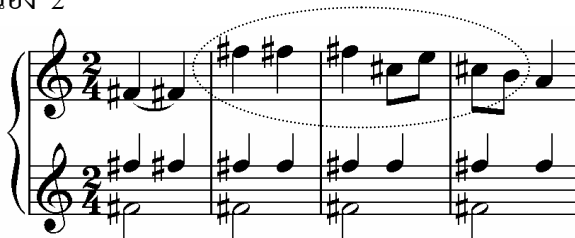
จากการศึกษารูปแบบจังหวะและทำนองของเพลง “มาเฮ้โด้ลี” พบว่า

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1,2,3 และ 4 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยขึ้นด้วยเสียง F# เสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

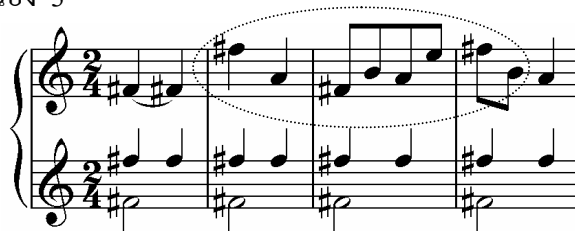
รูปแบบจังหวะและทำนอง 1

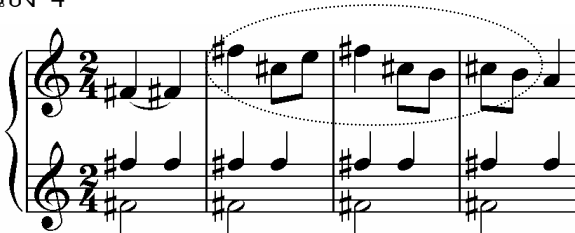
รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

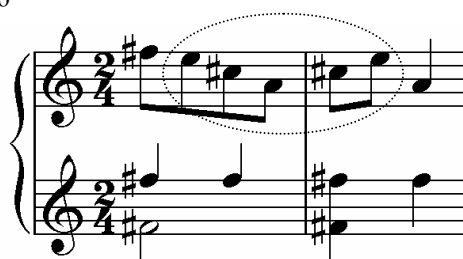

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 และ 6 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยขึ้นด้วยเสียง F# เสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5

รูปแบบจังหวะและทำนอง 6

โดยมีรูปแบบของจังหวะและทำนองเสียงคราง (Drone) เป็นรูปแบบเดียวในทุกห้องของทำนองเพลง ยกเว้นในการขึ้นต้นเพลงในห้องที่ 1 ในครั้งแรกเท่านั้น ดังต่อไปนี้

- ในทุกรูปแบบจังหวะและทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการไล่เสียงลงจบที่เสียง A ในจังหวะที่ 2 ของห้องสุดท้าย ซึ่งเป็นจังหวะยก สอดคล้องกับการเดินจะคี่ที่ผู้เดินจะก้าวเท้าลงในจังหวะที่ 2 ของห้องสุดท้าย และก่อนจะก้าวเท้าลงผู้เดินจะฟังสัญญาณจากทำนองที่มีการไล่เสียงลงมาจบที่เสียง A ให้พอดีกับการปรบเท้าลงพื้น การเดินรำในเพลงมาเฮ่โคโลนี่จะแตกต่างจากเพลงอื่นที่บรรเลงในการเดินจะคี่ เนื่องจากการปรบเท้าจะปรบในจังหวะยก

เพลง โป๊ะจ่าง

เพลงโป๊ะจ่าง เป็นเพลงบรรเลง โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ “หน่อสี” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชาวเขาเผ่ามูเซอ เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones) ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) เพลงโป๊ะจ่าง เป็นบทเพลงที่ใช้ประกอบการเต้น “จะคี”

จากการศึกษาบทเพลงโป๊ะจ่าง พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียวมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งเพลง บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบ แล้วจึงย้อนบรรเลงซ้ำ จนกว่าจะหมดรอบของผู้เต้น จึงจะหยุดบรรเลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงโป๊ะจ่าง เป็นเพลงที่กลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง คือเสียง A B C# E F# และมีเสียงคราง (Drone) คือ เสียง F# ในขัณฑ์แปด (F# ในช่องที่ 1 และ F# บนเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล)

ช่วงกว้างของเสียง เพลงโป๊ะจ่าง พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 8 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่ง ช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F# อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงโป๊ะจ่าง

3. จังหวะและทำนอง

ดังนี้

จากการศึกษาทำนองเพลงโป๊ะจ่าง พบว่ามีรูปแบบจังหวะและทำนองเพลงทั้งหมด 6 รูปแบบ

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 5 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2 พบในห้องที่ 5 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 9 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3 พบในห้องที่ 9 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 13 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 13 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 17 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 พบในห้องที่ 17 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 11 จังหวะที่ 1

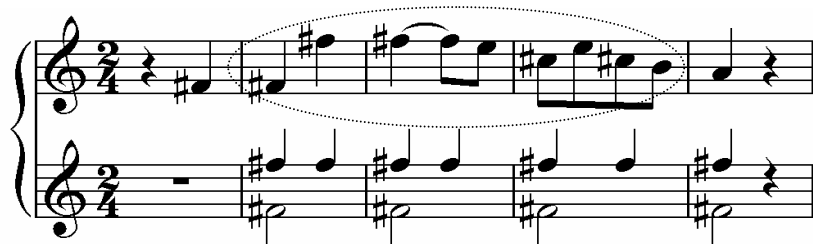
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6 พบในห้องที่ 21 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 23

จากการศึกษารูปแบบจังหวะและทำนองของเพลง “มาแฮโดลี” พบว่า

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1,2,3,4 และ 5 มีการแปรทำนองโดยมีจำนวนจังหวะเท่ากัน ทำนองคล้ายคลึงกันและทำนองเป็นการไล่เสียงลงโดยขึ้นด้วยเสียง F[#] เสียงสุดท้ายจะลงด้วยเสียง A เสมอ ดังนี้

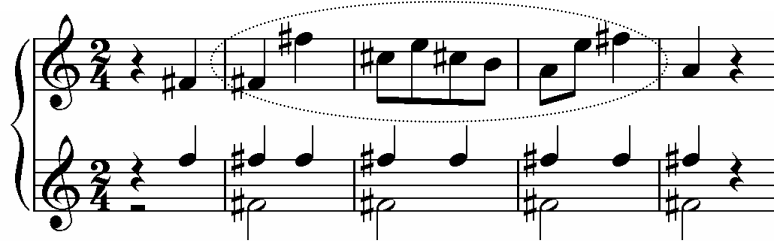
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1

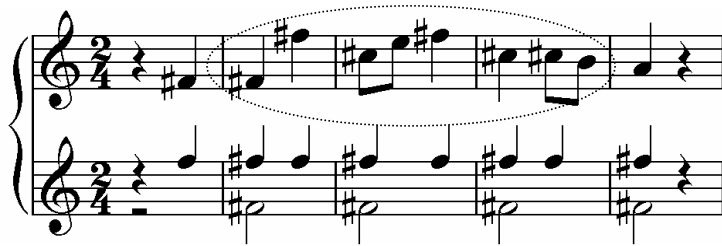
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2

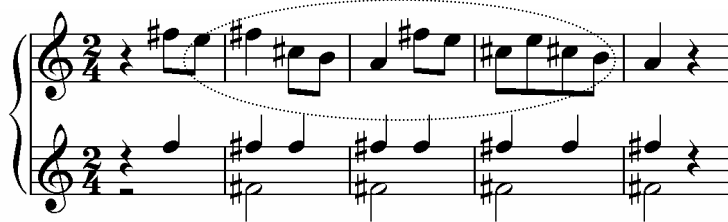
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 13 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 17 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 พบในห้องที่ 17 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 11 จังหวะที่ 1

- รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 6 เป็นรูปแบบสุดท้ายมีจำนวน 4 จังหวะและทำนองเป็นการไล่เสียงลงขึ้นด้วยเสียง F[#] จบด้วยเสียง A
จังหวะและทำนองที่ 6

โดยมีรูปแบบของจังหวะและทำนองเสียงคราง (Drone) เป็นรูปแบบเดียวในทุกห้องของทำนองเพลง ยกเว้นในการขึ้นต้นเพลงในห้องที่ 1 ในครั้งแรกเท่านั้น ดังต่อไปนี้

- ในทุกรูปแบบจังหวะและทำนอง มีการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นการไล่เสียงลง ขึ้นด้วยเสียง $F^\#$ จบที่เสียง A ในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย สอดคล้องกับการเดินจะลี้ที่ผู้เดินจะก้าวต่ำลงในจังหวะที่ 1 ของห้องสุดท้าย และก่อนจะก้าวต่ำลงผู้เดินจะฟังสัญญาณจากทำนองที่มีการไล่เสียงลงมาจบที่เสียง A ให้พอดีกับการปรบเท้าลงพื้น

2.2.2 เพลงเกี่ยวพาราตี

เพลง จินนอจฮอ

จิน ฟุ่ม มือ ส่อ ส่อน จิน นอจ ฮอ มู ที ด้า ก โด โท เน ระ อา คี

9 คม แว่ อีน แท้ ซอ เนะ ปู่ เกี้ยว ทัด ที วา วอ ซี้ วอ แว อา

13 วออา กอก ซิด้อก เค เสมอ อู มา เว ทเว นา หอว อา เก่ มะ เน นะ ฮา ฮา

เพลงจินนอจฮอ เป็นเพลงประเภทขับร้อง เป็นบทเพลงขับร้องสำหรับการเกี่ยวพาราตีของหนุ่มสาว โดยเพลงชนิดนี้เป็นบทเพลงที่หนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึง

ความหมายของเพลงพูดถึง วันนี้ถือว่าเป็นโอกาสดีที่เราสองคนได้มาเจอกันบนภูเขา ถ้าวันพรุ่งนี้มาใหม่แล้วไม่เจอเจ้า เจอแต่ใบไม้แล้วพี่จะอย่างไร คงกุ่มใจน่าดู เสียงจิ้งจกมันร้องทำให้พี่คิดถึงเจ้า

จากการศึกษาบทเพลงจินนอจฮอ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

เพลงจินนอจฮอเป็นเพลงที่มีแนวทำนองเดียว ขับร้องรอบเดียวตั้งแต่ต้นจนจบเพลงโดยไม่มีการย้อนกลับต้น

2. กลุ่มเสียง

เพลงจินนอจฮอ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงจำนวน 7 เสียง โดยมีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C D E F G A และ B

ช่วงกว้างของเสียง เพลงจินนอจฮอ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F อยู่ในช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง A อยู่บนเส้นน้อยที่ 1 ข้างบนของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

ช่วงกว้างของเสียง เพลงจินนอจฮอ

3. จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาเพลงจินนอจจอหอ พบว่าทำนองเพลงเป็นลักษณะการพริ้วพรรณนา โดยพิจารณาจากทำนองเพลงแล้วสามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบจังหวะและทำนองได้ ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1 พบในห้องที่ 1 ถึงห้องที่ 6 จังหวะที่ 1

ชิน ฟม มีอ ฮ่อ ฮ่อน จิน นอ จอ ฮอ

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2 พบในห้องที่ 6 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 9

มุ ที ต้า ก โต โท เน ระ อา ตี ถม แล

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3 พบในห้องที่ 10 ถึงห้องที่ 12

อีน แท้ ขอ เนะ ปู่ เกียะ ทิด ที วา วอ ซิวอ แว อา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4 พบในห้องที่ 13 ถึงห้องที่ 16 จังหวะที่ 1

วออา กอก ซิด้อก เด เฮ่ม อุ มา เว เหว นา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 16 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 17

หวอ อา เก้ มะ เน นะ ยา ฮา

การเอื้อนเสียง

จำนวน 2 ครั้ง ในรูปแบบจังหวะและทำนอง 1

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1

ชิน ฟุ่ม มือ ฮอ ฮอน จิน นอ จอ ฮอ

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

วออา กอก ชิด้อก เด เซ่ม อูมาเว เหว นา

การผันเสียง เป็นจำนวน 6 ครั้ง ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1

ชิน ฟุ่ม มือ ฮอ ฮอน จิน นอ จอ ฮอ

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

มุ ที ด้า ก โต โท เน ระ อาติ คมแฉะ

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3

อิน ใ้ห้ ซอ เนะ บู เกียะ ทิด ที วา วอ ซิว แฉะ อา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

วออา กอก ชิด้อก เด เซ่ม อูมาเว เหว นา

อ๊ะถ่าเมอะ

♩ = 100

เพลงอ๊ะถ่าเมอะ เป็นเพลงประเภทบรรเลง ใช้สำหรับการเกี่ยวพาราตีของหนุ่มสาว เครื่องดนตรีที่บรรเลง คือ อ๊ะถ่า เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุในตัวเอง (Idiophones) ประเภทดีด (Plucked)

จากการศึกษาเพลงอ๊ะถ่าเมอะ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

เพลงอ๊ะถ่าเมอะเป็นเพลงท่อนเดียว บรรเลงตั้งแต่ต้นจนจบเพลง

2. กลุ่มเสียง

เพลงอ๊ะถ่าเมอะ เป็นเพลงที่มีกลุ่มเสียงจำนวน 4 เสียง คือ เสียง C C[#] F และ A

ช่วงกว้างของเสียงเพลงอ๊ะถ่าเมอะ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F ในช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F คาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล

ช่วงกว้างของเสียง เพลงอ๊ะถ่าเมอะ

3. จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาเพลงอีดำเมอะ สามารถแบ่งออกเป็นรูปแบบจังหวะและทำนองได้ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1 พบในห้องที่ 1 ถึง ห้องที่ 3 จังหวะที่ 2

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2 พบในห้องที่ 3 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 5

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3 พบในห้องที่ 6 ถึงห้องที่ 7 จังหวะที่ 2

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4 พบในห้องที่ 7 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 8 จังหวะที่ 2

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 8 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 9

การดีดอะถ่ำ

ในทุกรูปแบบจังหวะและทำนองมักจะเริ่มด้วยเสียง F จำนวน 3 พยางค์ หรือการดีดอะถ่ำตัวผู้ (ตัวล่างสุด) จำนวน 3 ครั้ง

รูปแบบจังหวะและทำนอง 1

รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5

ทำนองที่ออกมาจากปาก

มีจำนวน 2 เสียง คือ เสียง A และ C โดยมีรูปแบบดังนี้

แบบที่ 1

จำนวน 3 พยางค์ การเคลื่อนที่ของทำนอง คือ A C A พบจำนวน 6 ครั้ง ดังนี้
รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

ปาก

อีตา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 3 พบในห้องที่ 6 ถึงห้องที่ 7 จังหวะที่ 2

ปาก

อีตา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 8 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 9

ปาก

อีตา

แบบที่ 2

จำนวน 5 พยางค์ การเคลื่อนที่ของทำนอง คือ A C A A A พบจำนวน 2 ครั้ง ดังนี้
รูปแบบจังหวะและทำนอง 2

ปาก

อีตา

รูปแบบจังหวะและทำนอง 5 พบในห้องที่ 8 จังหวะที่ 3 ถึงห้องที่ 9

แบบที่ 3

จำนวน 12 พยางค์ ซ้ำที่เสียง A พบจำนวน 1 ครั้ง ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนอง 4

2.2.3 เพลงบรรเลง

ตั้งเมอะ

$\text{♩} = 115$

เพลงตั้งเมอะ เป็นเพลงบรรเลง โดย “ตั้ง” เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย (Chordophones) ประเภทพิณ (Lute) ชนิดที่ใช้ดีด (Plucked) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง วิธีการผลิตเสียงทำได้โดยการใช้เขาสัตว์ดีดขึ้นหรือลงไปที่สายของตั้ง มีสายจำนวน 3 สาย

จากการศึกษาบทเพลงตั้งเมอะ พบสิ่งสำคัญในบทเพลงดังนี้

1. รูปแบบของบทเพลง

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบของบทเพลง เป็นเพลงท่อนเดียว

2. กลุ่มเสียง

เพลงตั้งเมอะ เป็นเพลงที่มี 5 เสียง มีเสียงโน้ตหลัก คือ เสียง E A G B และ D ช่วงกว้างของเสียง เพลงตั้งเมอะ พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่ง ได้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ได้บรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังนี้

ช่วงกว้างของเสียง

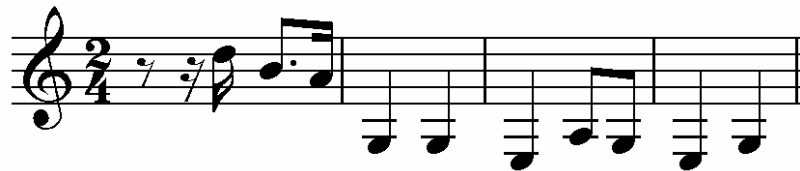
3 จังหวะและทำนอง

จากการศึกษาจังหวะและทำนองเพลงดั้งเดิมะ พบว่าสามารถแบ่งเป็นรูปแบบจังหวะและทำนองได้ทั้งหมด 5 รูปแบบ ดังนี้

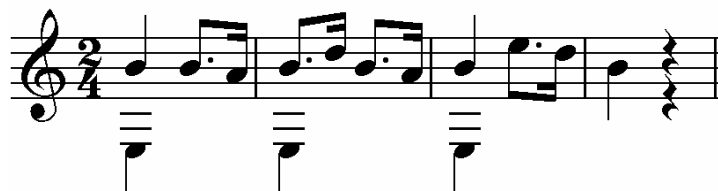
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1 พบในห้องที่ 1 ถึงที่ 7 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2 พบในห้องที่ 7 ถึงห้องที่ 10

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3 พบในห้องที่ 11 ถึงห้องที่ 14 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4 พบในห้องที่ 14 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 19 จังหวะที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5 พบในห้องที่ 19 จังหวะที่ 2 ถึงห้องที่ 22

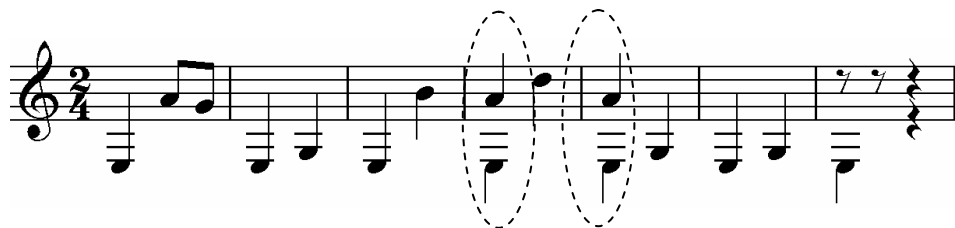
คู่เสียง

จากการศึกษารูปแบบจังหวะและทำนอง พบว่า มีทำนองที่เป็นคู่เสียง จำนวน 2 คู่เสียง ได้แก่

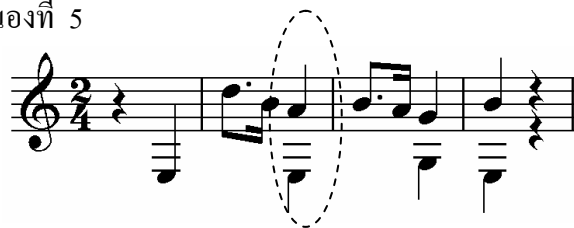
คู่ที่ 1

ระหว่างเสียง E ที่อยู่ในระดับเสียงใต้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ได้ บรรทัด 5 เส้น ในกุญแจประจำหลักซอล และเสียง A ในตำแหน่งระดับเสียง ในช่องที่ 2 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจประจำหลักซอล จำนวน 4 ครั้ง ดังนี้

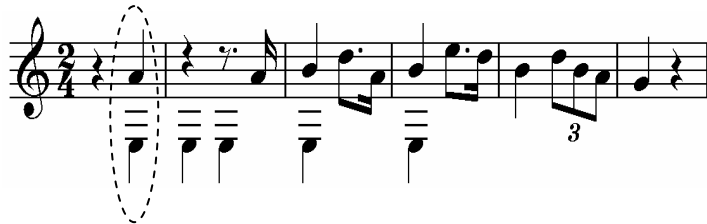
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 1

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5

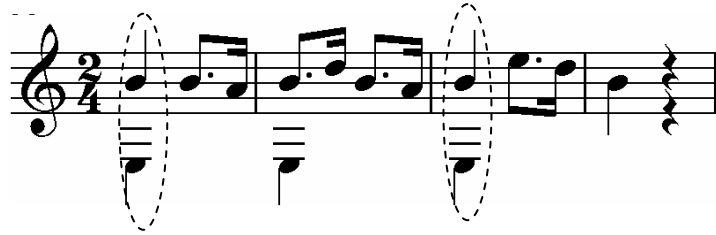
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4

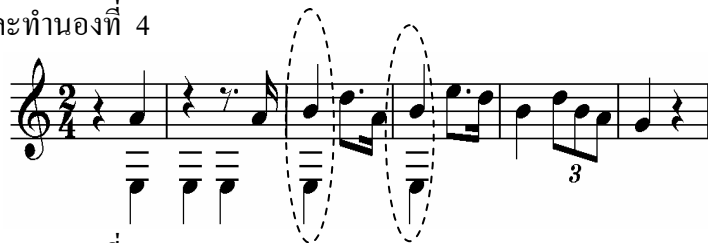
คู่ที่ 2

ระหว่างเสียง E ที่อยู่ในระดับเสียงใต้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ได้ บรรทัด 5 เส้นในกุญแจประจำหลักซอล และเสียง B ในตำแหน่งระดับเสียงคาบเส้นที่ 3 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจประจำหลักซอล จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4

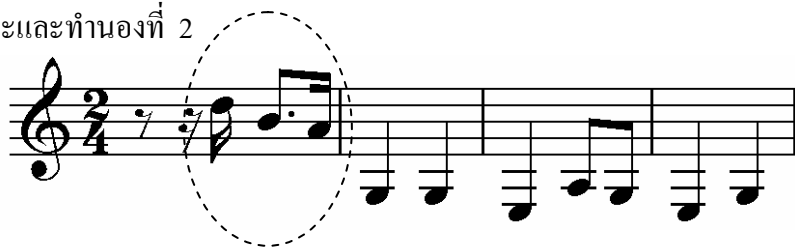
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5

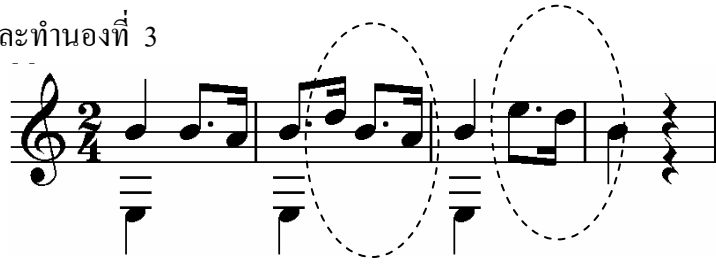
รูปแบบพยางค์

พบเอกลักษณ์ในการบรรเลงในเพลงตั้งเมอะ คือ จะมี 3 พยางค์ รูปแบบทำนองเป็นการไล่เสียงลง และจังหวะเหมือนและเท่ากัน จำนวน 7 ครั้ง ดังนี้

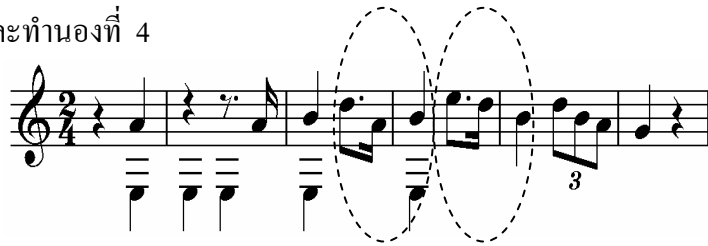
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 2

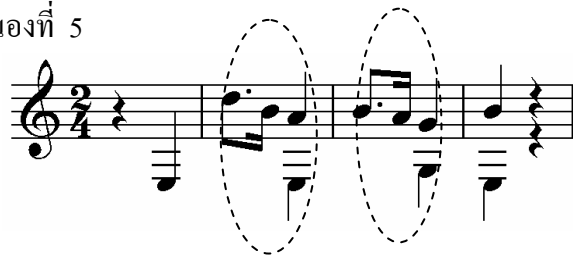
รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 3

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 4

รูปแบบจังหวะและทำนองที่ 5

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งได้ดำเนินการมาเป็นลำดับ สามารถสรุปได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและบทบาทของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก
2. ศึกษาบทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะพื้นที่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เท่านั้น
2. การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะทำการศึกษารวบรวมองค์ความรู้โดยเน้นเฉพาะสภาพและบทบาทวัฒนธรรมดนตรี บทเพลง เครื่องดนตรี เป็นสำคัญ อาทิ ประวัติที่มาของดนตรี เครื่องดนตรี ส่วนประกอบของเครื่องดนตรี วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทเพลง นักดนตรี การถ่ายทอดดนตรี และโอกาสที่ใช้ในการบรรเลงดนตรีที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและงานรื่นเริงต่าง ๆ ที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางมานุษยวิทยาคิวติยา โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหัวข้อวิจัย จากแหล่งองค์ความรู้ต่าง ๆ และข้อมูลจากการปฏิบัติภาคสนาม โดยศึกษาสภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของชุมชน และวัฒนธรรมด้านดนตรีที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน และนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมไว้นามาวิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดเรียบเรียงเป็นวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ เรียบเรียงเป็นงานวิจัยที่สมบูรณ์ต่อไป

ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลหลัก ใช้ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ตำราหนังสือทางวิชาการ เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นข้อมูลสนับสนุน โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อยตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะของการรวบรวมความรู้ในด้านต่างๆ มาบันทึกเรียบเรียงและจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงสภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อยตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ลักษณะทั่วไป ต่างๆของดนตรีในวัฒนธรรม

2. บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อยตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลักได้แก่ การพูดคุย การสอบถาม สัมภาษณ์ การบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ โดยจัดลำดับให้มีความสัมพันธ์กัน

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวิเคราะห์ ได้นำมาเรียบเรียงในรูปแบบของการพรรณนาบรรยายเป็นความเรียงและสรุปผลเป็นรายงานการวิจัย

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ และบทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ดังต่อไปนี้

1. สภาพและบทบาททางวัฒนธรรมดนตรีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หมู่บ้านส้มป่อยตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

1.1 สภาพทั่วไปของหมู่บ้านส้มป่อย

1.1.1 ประวัติหมู่บ้านส้มป่อย

หมู่บ้านส้มป่อย ตั้งอยู่ในหมู่ 5 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เมื่อปี พ.ศ. 2538 หน่วยงานทางราชการได้แยกตำบล จากตำบลพะวอ มาเป็นตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ประชากรเป็นชาวเขาเผ่ามูเซอหรือล้าหู่ ประชากรอพยพมาจากรอบหมู่บ้านมูเซอที่อยู่รอบๆ หมู่บ้านปัจจุบัน เนื่องจากในบริเวณพื้นที่นี้มีหมู่บ้านชาวเขาหลายหมู่บ้าน จึงมาตั้งถิ่นฐานในทำเลที่สะดวก และประชากรอีกส่วนหนึ่งได้ย้ายถิ่นฐานมาจากแนวชายแดนพม่า

ประชากรอาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ 85% และศาสนาคริสต์ 15% ส่วนมากพูดภาษาล่าหู่ และบางส่วนพูดภาษาไทยได้

1.1.2 สถาปัตยกรรมศาสตร์

การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน หมู่บ้านสัมปLOYจะตั้งถิ่นฐาน อาศัยอยู่ตามไหล่เขาและเชิงเขา บริเวณพื้นที่ส่วนใหญ่จะล้อมรอบด้วยภูเขาสูงสลับซับซ้อน ลักษณะพื้นที่ตามกฎหมายเป็นเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

1.1.3 สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมของมุเซอ เริ่มต้นจากครอบครัวของแต่ละบ้าน ซึ่งเจ้าของบ้านเป็นเจ้าของทรัพย์สิน และไร่นา ในครอบครัวหนึ่งประกอบด้วย พ่อ ซึ่งเป็นหัวหน้าผู้นำครอบครัว แม่ บุตรชายและ หลาน มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย เพราะประเพณีการแต่งงานของมุเซอ กำหนดให้ชายเมื่อแต่งงานแล้ว ต้องไปอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายหญิง เพื่อช่วยทำงานไร่สักระยะหนึ่งก่อน จึงจะแยกตัวออกไปตั้งบ้านเรือนของตนได้ มุเซอถือระบบ ผัวเดียวเมียเดียว และถือว่าทุกคนเป็นพี่น้องญาติพี่น้องวงศ์เดียวกัน จึงต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่ชาวเขาด้วยกัน มุเซอเป็นเผ่าที่มีความสามัคคีกันมากภายในหมู่บ้านมีความเกี่ยวพันกัน โดยเป็นญาติพี่น้องสายโลหิตเดียวกันหรือโดยการแต่งงาน หรือเป็นเพื่อนบ้านกัน

1.1.4 ลักษณะการแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายเริ่มมีวัฒนธรรมของคนพื้นราบเข้ามา ผู้หญิงยังรักษาการแต่งกายแบบเดิมเป็นเอกลักษณ์อยู่ ส่วนชายท่อนบนจะนิยมแบบคนพื้นราบส่วนกางเกงยังคงเป็นแบบเดิมเย็บชนรุ่นใหม่นิยมแบบคนพื้นราบ

1.1.5 การประกอบอาชีพ

การทำไร่เป็นอาชีพหลักของชาวล่าหู่ ซึ่งถ้าเทียบกับอาชีพอื่นแล้ว ชาวล่าหู่จะทำได้กันมากที่สุด เพราะพื้นที่ในสมัยก่อนดี มีความอุดมสมบูรณ์ โดยชาวบ้านจะทำไร่แบบหมุนเวียน คือที่หนึ่งปลูกข้าว อีกที่หนึ่งปลูกข้าวโพด และอีกที่หนึ่งอาจปลูกของกินต่างๆ เช่น มะเขือ พริก ผักชี ต้นหอม ปีนีปลูกข้าวที่นี่ และปัจจุบันเป็นการนำพืชไร่ที่ปลูกออกมาขายตามตลาดที่กำลังได้รับการส่งเสริมจากท้องถิ่น

1.1.6 การศึกษา

ภายในหมู่บ้านสัมปLOYมีสถานดูแลเด็กก่อนปฐมวัย ได้รับการดูแลจากองค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่ละเมาสนับสนุน ซึ่งโรงเรียนในระดับประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ต้องเดินทาง

ไปเรียนในหมู่บ้านห้วยปลาหลด ซึ่งเป็นหมู่บ้านมุเซอที่ห่างไปประมาณ 8 กิโลเมตร ส่วนในระดับมัธยมศึกษา ต้องไปเรียนที่โรงเรียนดำนแม่ละเมาวิทยาคม ซึ่งห่างออกไปอีก ในอดีตประชากรส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้รับการศึกษาแต่ในปัจจุบันมีการศึกษาภาคบังคับ เด็กรุ่นใหม่ในหมู่บ้านจึงเริ่มมีการศึกษา

1.1.7 สาธารณูปโภค

ภายในหมู่บ้านสัมปอมีสาธารณูปโภค ซึ่งประกอบไปด้วยไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ โครงการจัดตั้งผลิตไฟฟ้าประเภทเตอรีด้วยเซลล์แสงอาทิตย์ โทรศัพท์สาธารณะ มีจำนวน 2 เครื่อง โดยติดตั้งบริเวณโรงเรียน และบริเวณหมู่บ้าน ประปาภูเขาเป็นแหล่งน้ำจากธรรมชาติ สนับสนุนโครงการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลดำนแม่ละเมา

1.2 สภาพทางวัฒนธรรมดนตรี

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรี

ถ้าหมู่บ้านมีเครื่องดนตรีประจำเผ่า ซึ่งชาวลาหู่ยังคงอนุรักษ์และหวงแหน โดยสืบทอดให้ลูกหลานเป็นผู้รักษาสืบทอดไปและห้ามให้สาบสูญหาย เพราะถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความจำเป็นต่อชีวิตชาวลาหู่เป็นอย่างมาก ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เครื่องดนตรีที่พบอยู่ในชาวลาหู่ เช่น หน่อกุ่มมา หน่อสี ตัง อ๊ะล่า เป็นต้น

1.2.2 เครื่องดนตรี

จากการสำรวจโดยการลงพื้นที่การวิจัยทางภาคสนาม ทำให้พบว่าเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ หมู่บ้านสัมปอ ตำบลดำนแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก นั้นสามารถแบ่งแยกประเภทของเครื่องดนตรีออกเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องดีด และเครื่องเป่า ดังนี้

1.2.2.1 ประเภทเครื่องดีด

ตัง

เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในตระกูลเครื่องสาย(Chordophones) ประเภทพิณ (Lute) ชนิดที่ใช้ดีด (Plucked) เครื่องดนตรีในตระกูลนี้ ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง วิธีการผลิตเสียงทำได้โดยการใช้เขาสัตว์ดีดขึ้นหรือลงไปที่สายของตัง มีสายจำนวน 3 สาย

อ้ะถ่า

เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของมวลวัตถุในตัวเอง (Idiophones)
ประเภทดีด (Plucked)

1.2.2.2 ประเภทเครื่องเป่า

หน่อสี

เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones)
ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ใช้บรรเลงทำนองเพื่อความบันเทิง

หน่อภูมา

เป็นเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของอากาศ (Aerophones)
ประเภทลิ้นอิสระ (Free reed) ใช้บรรเลงทำนองในพิธีกรรมต่าง ๆ

1.2.3 วิธีการบรรเลง

1.2.3.1 ตึง

โดยผู้บรรเลงจะใช้ข้อมือขวาค้นตัวกล่องเสียงเข้ามาติดกับลำตัวส่วนท้องของผู้บรรเลง
นิ้วชี้ขวาสวมด้วยเขาสัตว์สำหรับดีดสายขึ้นและลงสลับกัน การดีดสายขึ้นและลงจะใช้กับสายที่ 1
(สายล่างสุด) ส่วนสายที่ 2 และ 3 จะเป็นการดีดลงอย่างเดียว

มือซ้าย จับที่คอตั้งใช้นิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนางกดสาย โดยในการบรรเลงจะใช้นิ้วกดสาย
เพื่อให้เกิดเสียงที่แตกต่างกันเป็นทำนองที่สายที่ 1 และสายที่ 2 เท่านั้น ส่วนสายที่ 3 จะเป็นการ
บรรเลงด้วยสายเปล่า

1.2.3.2 อ้ะถ่า

ผู้บรรเลงจะบรรเลงโดยจับอ้ะถ่าด้วยมือซ้ายให้ส่วนที่ใช้ดีดอยู่ทางด้านขวามือ ในการจับ
อ้ะถ่า จะเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ในการบรรเลงจะใช้มือขวาดีดและใช้ปากเป็นกล่องเสียง

1.2.3.3 หน่อลี

ผู้บรรเลงจะบรรเลงโดยการเดินไปพร้อมกับการบรรเลง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการเต้น “จะคี” มีหน้าที่เป็นผู้นำในการเต้น

การบรรเลงกระทำโดย

มือซ้าย

นิ้วโป้ง

ปีตรูของท่อนที่ 4 “นาเน๊ะ”

นิ้วกลาง

ปีตรูของท่อนที่ 2 “โละมะ”

นิ้วก้อย

ปีตรูของท่อนที่ 3 “กากาวเว”

มือขวา

นิ้วชี้

ปีตรูของท่อนที่ 5 “จ๊กเก็ริ”

นิ้วโป้ง

ปีตรูของท่อนด้านล่างท่อนที่ 3 “กากาวเว”และท่อนที่ 4 “นา

เน๊ะ

1.2.3.4 หน่อกุ่มา

การบรรเลงหน่อกุ่มา มีทั้งการบรรเลงแบบนั่ง และการเดินบรรเลง การนั่งบรรเลงจะย่อตัวลงนั่งเข้าด้านซ้ายอยู่ด้านหน้าเข่าขวา จะใช้ในการบรรเลงประกอบพิธีภายในอาคารหรือไม่ต้องเคลื่อนที่ ส่วนการเดินบรรเลงจะใช้ในพิธีที่โล่งกว้าง เช่น การบรรเลงประกอบการบูชารอบลานจะคี เนื่องจากหน่อกุ่มาและหน่อลี เป็นเครื่องดนตรีที่เหมือนกันในทุกส่วน ต่างกันเพียงที่ขนาด และในส่วนหัวของเครื่องดนตรี จึงมีวิธีการบรรเลงที่เหมือนกัน

1.2.4 การสืบทอด

ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลำหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เป็นลักษณะการสืบทอดด้วยวิธีปากเปล่า (Oral Tradition) มิได้มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด การสืบทอดของดนตรีส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ อาทิ ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น อีกทั้งบทเพลงในการบรรเลงและการขับร้องนั้น ไม่มีความสลับซับซ้อนจนมากนัก จึงทำให้มีผู้ที่ได้รับการสืบทอด

1.2.5 นักดนตรี

บุคคลที่ถ่ายทอดเอกลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีในวัยกลางคนขึ้นไป

1.3 บทบาททางวัฒนธรรมดนตรี

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านสัมป่อยยังมีบทบาทอยู่ในสังคมปัจจุบันของหมู่บ้าน ดังนี้

1.3.1 ดนตรีประกอบพิธีกรรม

1.3.1.1 พิธีฉลองปีใหม่

บรรเลง “หน่อกู่มา” เพลง “หน่อกู่มาเมอะ” ประกอบพิธีภายในบ้าน แล้วนักดนตรี บรรเลงหน่อกู่มา พาสมาชิกในบ้านสู่ลาน “จะคีก็้อ” ทำการเซ่นไหว้ สวดมนต์ บูชาเทพเจ้า โดยใช้หน่อกู่มาบรรเลงคลอ หลังจากนั้นใช้ หน่อกู่มาเปิดพิธีการเดินจะคี

1.3.1.2 พิธีกินข้าวใหม่

มีรายละเอียดในพิธีกรรมเหมือนพิธีฉลองปีใหม่

1.3.1.3 พิธีเลี้ยงผี

ดนตรีที่ประกอบพิธีกรรมคือ “หน่อกู่มา” เป่าเพลง “หน่อกู่มาเมอะ” คลอประกอบการสวดมนต์ การบรรเลงเพลงหน่อกู่มาเมอะในพิธีนี้จะคล้ายกันกับพิธีฉลองปีใหม่และพิธีกินข้าวใหม่ ในส่วนของพิธีภายในบ้าน การบรรเลงจะเป่าคลอประกอบการสวดมนต์วนซ้ำไปเรื่อย ตั้งแต่เริ่มสวด มัดข้อมือ กินอาหารตาม จนจบพิธีกรรม

ถ้ามีคนป่วยในบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล แก่ผู้จะทำการผูกข้อมือให้และหีบของเซ่นไหว้กินแล้วให้คนป่วยหรือสมาชิกในครอบครัวกินตามเชื่อว่าหลังจากนี้ร่างกายจะแข็งแรงและหายป่วยโดยเร็ววัน

1.3.1.4 พิธีขึ้นบ้านใหม่

เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของล้าหู่ มีความสนุกสนานและแฝงด้วยสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของล้าหู่

1.3.1.5 พิธีขึ้นงานศพ

ดนตรีที่ใช้ประกอบในพิธีศพ เป็นการขับร้องในลักษณะการขับลำนำ มีทั้งการร้องเดี่ยว และร้องเป็นกลุ่ม การขับร้องจะขับร้องในขณะที่เตรียมการเผาศพ การเตรียมข้าวของเครื่องใช้ให้ผู้ตาย การฆ่าหมูและไก่ เนื้อหาของเพลงเกี่ยวกับการตาย ความเสียใจ และการเดินทางไปหาเทพเจ้า เมื่อเริ่มการเผาจะไม่มีการร้องเพลง ทุกคนจะเดินทางกลับบ้านทันทีจะทำการเดินรดขี้ผึ้งเพื่อมิให้คนตายตามมา หลังจากนั้นต้องเดินทางไปบ้าน

ผู้ตายอีกครั้งเพื่อให้หมอผีสวดคาถาพรมน้ำมนต์ไล่ผีมิให้ตามมา จากนั้นทุกคนจะกลับไปอาบน้ำชำระกายและซักผ้าที่สวมใส่ไปด้วยแล้วจึงเข้าบ้านตัวเอง

1.3.2 ดนตรีเพื่อความบันเทิง

1.3.2.1 งานฉลองปีใหม่

การบรรเลงดนตรีประกอบการเดินจะตี จะใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลง คือ “หน่อลี” (แคนหัวไม้ไผ่) ในการบรรเลงจะใช้เพลงประกอบการเดินจะตี คือ เพลงโหมรี ม้า เพลงเคาะจ่าง เพลงมาเฮโดลี และเพลง โป๊ะจ่าง โดยการบรรเลงจะบรรเลงเพลงข้างต้นวนซ้ำไปเรื่อยๆ ภายในหนึ่งเพลงจนจบรอบการเดิน จึงจะทำการเปลี่ยนเพลงประกอบการเดิน หรือเปลี่ยนตัวนักดนตรี ในการบรรเลงเพลงเดียวกันจะมีความแตกต่างในการบรรเลงขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในการเล่น เช่น จำนวนผู้เดิน นักดนตรี เวลาและสถานที่ เป็นต้น

ดนตรีประกอบการเดินจะตีจะใช้ประกอบการเดินไปตามจำนวนวันในการเดิน ตั้งแต่ต้นจนจบพิธี

1.3.2.2 การเกี่ยวพาราฮี

เพลงชนิดนี้เป็นที่นิยมกันมาก ใช้ร้องในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น ร้องคนเดียวแก้เหงาเวลาทำไร่ในนา ชายหนุ่มหญิงสาวจะร้องโต้ตอบกันในเวลาที่สนทนากันในตอนเย็น เนื้อเพลงส่วนใหญ่จะแสดงถึงความรัก ความคิดถึง อยากอยู่ใกล้ชิดกับคนรัก โดยเปรียบเทียบธรรมชาติที่สวยงาม โนม่น้ำจืดใจให้ผู้ฟังมีอารมณ์คล้อยตามคิดถึงเรื่องความรัก

2. บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อยตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

2.1.1 เพลงประกอบพิธีกรรม

2.1.1.1 เพลงประกอบพิธีกรรม ใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลง คือ หน่อกู่มาเป็นเครื่องดนตรีประกอบพิธีกรรม มีความเชื่อว่า เป่าหน่อกู่มาเพื่อติดต่อกับเทพเจ้า กือซา

2.1.1.2 เพลงประกอบพิธีศพ เป็นเพลงร้องลักษณะการขับลำนำ มีความหมายถึง ความตาย ความเสียใจ และการเดินทางพบเทพเจ้า เป็นเพลงที่ห้ามนำมาร้องเล่นโดยเด็ดขาด

2.1.2 เพลงเพื่อความบันเทิง

- เพลงประกอบการเต้น “จะคี” ได้แก่เพลง โอทิม้า เคาะจ่าง มาเฮโดลี และโป๊ะจ่าง เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง คือ หน่อลี เป็นเพลงที่มีจังหวะและทำนองเป็นเอกลักษณ์ประกอบการเต้นจะคี

- เพลงเกี่ยวพาราตี ชื่อเพลง จินนอจอสอ เป็นเพลงร้องลักษณะการขับลำนำ มีความหมายถึง ความรัก กาเกี่ยวพาราตีกันของชายและหญิง

- เพลงบรรเลง ชื่อเพลง ตั่งเมอะ ใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆที่เหตุการณ์มีการรวมตัวเป็นกลุ่มบรรเลงเพื่อความเพลิดเพลิน หรือบรรเลงเดี่ยวส่วนตัว

2.2 วิเคราะห์บทเพลง

จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอ แม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและคัดลอกบทเพลงทั้งหมด 9 เพลง โดยนำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์บทเพลง ดังนี้

2.2.1 รูปแบบของบทเพลง

ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ เป็นเพลงทำนองเดี่ยว ในกลุ่มเครื่องเป่า มีเสียงคราง (Drone) และมีการแปรทำนอง

2.2.2 กลุ่มเสียง

ตั้ง

มีเสียง คือ เสียง E A G B และ D ช่วงกว้างของเสียง ระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่ง ได้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ได้บรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง E อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 4 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล

อ๊ะถ่า

มีกลุ่มเสียงจำนวน 4 เสียง คือ เสียง C C[#] F และ A ช่วงกว้างของเสียงระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F ในช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล และระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F คาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล

หน่อลี

มีเสียงในทำนองหลัก คือ เสียง A B C[#] E F[#] และมีเสียงคราง (Drone) คือ เสียง F[#] ในขั้นคู่แปด (F[#] ในช่องที่ 1 และ F[#] บนเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล)

ช่วงกว้างของเสียง ของหน่อสี พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด ซึ่งมีความห่างเป็นระยะขั้นคู่ 8 โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่ง ช่องที่ 1 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง F[#] อยู่ในระดับตำแหน่งคาบเส้นที่ 5 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล

หน่อกุ่มา

มีเสียง คือ เสียง C Db D Eb F Ab Bb และมีเสียงคราง (Drone) ตลอดทั้งการบรรเลง ช่วงกว้างของเสียง ของหน่อกุ่มา พบความแตกต่างระหว่างเสียงต่ำสุดและเสียงสูงสุด โดยระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียง Eb อยู่ในระดับตำแหน่ง ใต้เส้นน้อยเส้นที่ 3 ใต้บรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ระดับเสียงสูงสุด คือ เสียง C อยู่ในระดับตำแหน่งช่องที่ 3 ของบรรทัด 5 เส้น ในกุญแจซอล ดังโน้ตต่อไปนี้

เพลงร้อง

เป็นลักษณะการพำพรธนา มีการเอื้อน การผันเสียง มีเสียงในบทเพลง คือ เสียง C D E F G A และ B

2.2.3 จังหวะ

จังหวะที่พบเมื่อเทียบกับวิธีบันทึกทางสากล คือ ♩=56 , ♩=62 , ♩=87 , ♩=100 , ♩=115 , ♩=122 หรืออาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อมในการบรรเลง รูปแบบของจังหวะเป็นแบบแผน เช่นจังหวะใช้ประกอบการเดินร่ำรอบลาน จะคือ ส่วนอัตราความเร็วจะเปลี่ยนไปขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในการบรรเลง

2.2.4 ทำนอง

ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ ส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีทำนองเดียว นอกจากนี้แล้ว ในส่วนของเพลงประกอบการเดินร่ำมีการแปรทำนอง และบางเพลงไม่มีการซ้ำของทำนองและเนื้อร้องตลอดทั้งเพลง

อภิปรายผล

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย ได้ปรากฏชัดเจนในบทที่ 4 แล้ว ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

วัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ในสภาพการณ์ปัจจุบัน

ปัจจุบันวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ยังมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ให้เห็นอยู่ แต่ปัจจุบันวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ ผู้ที่มีความรู้ทางด้านดนตรีส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป เยาวชนส่วนน้อยมากที่จะมีความรู้ทางด้านดนตรีและสามารถให้ข้อมูลทางด้านดนตรีได้ บ่งบอกถึงแนวโน้มในอนาคตของวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่องวัฒนธรรมดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. ในด้านดนตรีสามารถทำการวิจัยระหว่างดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ ในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมดนตรี
2. สามารถทำการวิจัย ในด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมดนตรีชาวล้าหู่ได้
3. สามารถทำการวิจัย การสืบทอดดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ล้าหู่ หมู่บ้านส้มป่อย อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพราะปัจจุบันการสืบทอดทางดนตรีชาวล้าหู่ ยังมีอยู่น้อย และจะลดเลือนหายไปหากไม่มีการสืบทอดจذبับที่กันอย่างจริงจัง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุณานนท์(2542). **พื้นฐานทางมานุษยวิทยาทางจิตวิทยาภาควัฒนธรรม**. (เอกสาร
การสอน). คณะศิลปกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
(ขจัดภัย บุรุษพัฒน์.(2518). **ชาวเขา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แพรววิทยาอินเตอร์เนชั่นแนล ห.จ.ก.
จรินทร์ เทพสงเคราะห์.(2540). **การศึกษาบทบาทดนตรีเกาหลี ในจังหวัดสงขลา**.
ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม.(มานุษยวิทยา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี.(2530). **วิธีการศึกษาดนตรีพื้นบ้านในดนตรีอุดมศึกษา ครั้งที่ 26**.
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
ณัชชา โสคติยานุรักษ์.(2542). **สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
นิคม วงเวียน.(2526). **วัฒนธรรมสวย(ก๊วย)ด้านความเชื่อ**. สุรินทร์
ประทีป เล้ารัตนอารีย์.(2538). **ดนตรีมีคุณค่าทุกอย่างไป ในกาญจนาพิเศษสมโภชน์เฉลิม
ฉลองพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. ชลบุรี : ชลบุรีการพิมพ์
ประไพศรี สงวนวงศ์.(2537). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร.
ประเวศ วะสี. (2532). **วัฒนธรรมกับการพัฒนา**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
: กรุงเทพมหานคร.
ประเสริฐ ชัยพิภูลิต.(2531 : มกราคม – มิถุนายนต์). **เพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่า
ลีซอ**. ข่าวสารวิจัยชาวเขา. 12(1-2) : 12
ปรานี วงษ์เทศ.(2525). **สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์
ปิ๊บ คงลายทอง. (2538). **เพลงปี่ฉุยฉาย : การวิเคราะห์ทางดนตรีวิทยาและสภาพสะท้อน
แห่งความงาม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวัฒนธรรมศึกษา.
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบทมหาวิทยาลัยมหิดล
ปัญญา รุ่งเรือง. (2533). **ดนตรีไทยประกอบเสียง**. : พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2533 , หน้า 1 – 2 .
_____.(2542). **”แนวทางการเตรียมตัวเพื่อเป็นนักมานุษยวิทยาทางจิตวิทยา”**. ในกา
ประชุมวิชาการดนตรี ครั้งที่ 3. วิทยาลัยดุริยางคศิลป์. มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ
: บริษัทพิมพ์เนตปรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

- พรพิมล ชันแสง.(2541). *อินทก้อง : ประเพณีการละเล่นของลาวโซ่ง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการดนตรี, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล,ถ่ายเอกสาร
- พรรณราย คำโสภา.(2541). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกันตรึม ของหมู่บ้านดงมัน*. วิทยานิพนธ์.ศศ.ม.(มานุษยวิทยา).บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พูนพิศ อมาตยกุล.(2527).*ดนตรีวิจักษ์ความรู้เรื่องดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัทเกียรติธุรกิจ.
- มานพ วิสุทธิแพทย์.(2533). *ดนตรีไทยวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
- ยศ สันตสมบัติ.(2540).*มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โรงเรียนสงครามจิตวิทยา.(2518).*ชาวเขาเผ่าม้ง*. กรุงเทพฯ : กรมแผนที่ทหาร
- วิบูลย์ ตระกูลสุน.(2542). *ดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อุ้ง : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี*. วิทยานิพนธ์. ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาดนตรี.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยมหิดล
- วิมาลา ศิริพงษ์. (2538). *การสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยปัจจุบัน*. กรณีศึกษาตระกูลพาทย์โกสัล และสกุลศิลปะบรรเลง วิทยานิพนธ์ ศป.ม.(มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร
- สังัด ภูเขาทอง.(2532). *การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์
- สนิท วงศ์ประเสริฐ.(2531: มกราคม – มิถุนายน).*เพลงและการละเล่นของชาวเขาเผ่ามูเซอ*.ข่าวสารวิจัยชาวเขา
- สมบุรณ์ บุญวงษ์. (2537). *วงขับไม้ : กรณีศึกษาประวัติและบทบาทในการบรรเลงประกอบพระราชพิธีเพลงกล่อมช้าง*. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมัย สุทธิธรรม. (2541). *สารคดีชนกลุ่มน้อยบนดอยสูงเผ่ามูเซอ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สายเมือง วิริยศิริ.(2521).*ชาวเขาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา, 2529 หน้า 5 – 6 สำนักงานสารนิเทศ. กองบัญชาการทหารสูงสุด. ชาวเขาเผ่าเย้า. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์.(2525).*วัฒนธรรมพื้นบ้านแนวปฏิบัติภาคใต้*. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา

- สุพัตรา สุภาพ.(2540). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์ จำกัด
- โสพลส ศิริไสย.(2539). **ลาฮู. สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์**. สถาบันวิจัยและภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อมรา พงศาพิชญ์.(2534). **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุমান ราชธน , พระยา.(2515). **ชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยเสถียรโกเศศ (นามแฝง)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรณาคาร.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายชูชาติ อินทพงษ์
วัน เดือน ปีเกิด	19 กรกฎาคม พ.ศ. 2524
สถานที่เกิด	อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 118/3 หมู่ 6 ตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร 62110
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2531 ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านพรานกระต่าย อำเภอ พรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 2537 ระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม อำเภอ เมือง จังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 2543 การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) (ดุริยางคศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2547 ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (ศป.ม.) (มานุษยดุริยาง ควิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ